

विकास बैङ्क सुपरिवेक्षण प्रतिवेदन
आर्थिक वर्ष २०६७/६८
(2010/11)

नेपाल राष्ट्र बैङ्क
विकास बैंक सुपरिवेक्षण विभाग
२०६८

विषय-सूची

खण्ड (क)

समग्र वित्तीय स्थिति

१. नियमन व्यवस्था	२
२. वित्तीय परिसूचकहरु	४
३. विकास बैङ्कहरुको संख्या	५
४. विकास बैङ्कहरुको समग्र वित्तीय स्थिति	५

खण्ड (ख)

गैरस्थलगत सुपरिवेक्षण

१. विकास बैङ्कहरुको समग्र वित्तीय विश्लेषण	८
२. विकास बैङ्कहरुलाई आ.व. २०६७/६८ को वार्षिक साधारण सभाको प्रयोजनका लागि वित्तीय विवरण प्रकाशन गर्न स्वीकृत प्रदान गर्दा दिइएका निर्देशनहरु	१४

खण्ड (ग)

समष्टिगत स्थलगत, लक्षित, विशेष तथा अनुगमन निरीक्षण

१. समष्टिगत स्थलगत निरीक्षण	४८
२. लक्षित निरीक्षण	५०
३. विशेष निरीक्षण	५०
४. अनुगमन निरीक्षण	५१
५. भौतिक पूर्वाधार निरीक्षण	५१

खण्ड (घ)

कारवाही

१. विकास बैङ्कहरुका पदाधिकारीहरु उपर गरिएको कारवाही	५२
२. विकास बैङ्कहरु उपर गरिएको कारवाही	५३
३. अन्य काम/कारवाही	५५

खण्ड (ङ)

नीति, योजना र आन्तरिक प्रशासनसँग सम्बन्धित गतिविधि

१. जनशक्ति	५६
२. सेमिनार, तालिम, गोष्ठी तथा कार्यशालामा सहभागिता	५७

अनुसूचीहरू

- अनुसूचि- १ विकास बैङ्कहरूको सूची
- अनुसूची- २ विकास बैङ्कहरूको प्रमुख वित्तीय परिसूचकहरू
- अनुसूची- ३ विकास बैङ्कहरूको समग्र वासलात
- अनुसूची- ४ विकास बैङ्कहरूको छुट्टाछुट्टै वासलात
- अनुसूची- ५ Key Financial Highlights of Development Banks

खण्ड (क)
समग्र वित्तीय स्थिति

खण्ड (क)

समग्र वित्तीय स्थिति

नेपाल राष्ट्र बैङ्क ऐन, २०५८ को दफा ४ को उपदफा (१)(घ) मा उल्लेख भएको बैङ्किङ्ग तथा वित्तीय प्रणालीको नियमन, निरीक्षण, सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन गर्ने भन्ने उद्देश्य पुरा गरी सोही दफाको उपदफा (१)(ङ) मा उल्लेख भएको नेपालको समग्र बैङ्किङ्ग तथा वित्तीय प्रणालीको सम्बर्द्धन गरी सो प्रति सर्वसाधारणको विश्वसनीयता अभिवृद्धि गर्ने भन्ने उद्देश्य परिपूर्ति गर्ने सन्दर्भमा यस बैङ्कको वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभागबाट यस बैङ्कबाट इजाजतपत्रप्राप्त वित्तीय संस्थाहरूको सुपरिवेक्षण कार्य हुँदै आएको छ। वित्तीय संस्थाहरूको संख्यात्मक वृद्धि सँगसँगै भएको कारोवारको परिमाण र जटिलताका सन्दर्भमा यस बैङ्कको सुपरिवेक्षकीय जिम्मेवारी अभै वृद्धि भएको छ।

मूलतः देहायको उद्देश्य परिपूर्तिको लागि वित्तीय संस्थाहरूको सुपरिवेक्षण गरिन्छ।

- स्वस्थ र सक्षम वित्तीय प्रणालीको विकास गरी वित्तीय स्थायित्व कायम गर्ने,
- कुशल वित्तीय बजारको निर्माण गरी प्रतिस्पर्धी र ग्राहक मैत्री वित्तीय सेवा प्रवाह गर्ने
- वित्तीय क्षेत्रमा प्रचलित नियम, कानून तथा निर्देशनहरूको पालना गर्न लगाउने,
- वित्तीय संस्थाहरूमा प्रभावकारी व्यवस्थापन तथा नियन्त्रण प्रणालीको विकास गराउने,
- स्वस्थ वित्तीय संस्थाहरू मार्फत् विशेष गरी निक्षेपकर्ताका साथै सरोकारवालाहरू (Stakeholders) को हकहितको संरक्षण गर्ने, र
- वित्तीय परिसूचक मार्फत् देखिने पूर्वसावधानी सङ्केतहरू (Early Warning Signals) का आधारमा आसन्न समस्याहरूलाई समयमा नै पहिचान गरी उपयुक्त समाधान गर्ने।

२०६८ आषाढ मसान्तसम्ममा यस बैङ्कको सुपरिवेक्षकीय दायराभित्र ८७ वटा विकास बैङ्कहरू (खारेजी प्रक्रियामा रहेको नेपाल विकास बैङ्क लि. बाहेक) रहेका छन् (अनुसूची १)। प्रस्तुत प्रतिवेदन उक्त अवधिमा यस विभागबाट सम्पन्न भएका उक्त विकास बैङ्कहरूको निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षण लगायतका क्रियाकलापसंग सम्बन्धित छ।

वित्तीय संस्थाहरूको कारोवारको यथार्थता, वित्तीय स्वास्थ्य, प्रतिफलको दर, व्यवस्थापनको सक्षमता जस्ता पक्षहरूको सुपरिवेक्षण देहायका मापदण्डहरू समेतका आधारमा गरिन्छ।

- प्रचलित नेपाल कानूनहरू: (नेपाल राष्ट्र बैङ्क ऐन २०५८, बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन २०६३, कम्पनी ऐन २०६३ आदि),
- नियमन व्यवस्था अन्तर्गत नेपाल राष्ट्र बैङ्कद्वारा जारी निर्देशन/मार्गनिर्देशनहरू
- नेपाल राष्ट्र बैङ्क निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षण विनियमावली, २०५९ (पहिलो संशोधन सहित),
- स्थलगत/गैरस्थलगत सुपरिवेक्षणका सन्दर्भमा दिइएका निर्देशिकाहरू
- बासेल समितिले निर्धारण गरेका बैङ्किङ्ग सुपरिवेक्षण सम्बन्धी मापदण्डहरू,
- सुपरिवेक्षण सम्बन्धमा अन्तर्राष्ट्रियरूपमा स्थापित सिद्धान्तहरू (Best Practices),
- सम्बन्धित वित्तीय संस्थाको प्रबन्धपत्र, नियमावली, साधारण सभा र सञ्चालक समितिबाट पारित निर्णय, नीति तथा निर्देशिकाहरू,
- राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय लेखामान।

१. नियमन व्यवस्था

आर्थिक वर्ष २०६७/६८ मा यस बैङ्कबाट ईजाजतप्राप्त विकास बैङ्कहरूका लागि लागू गरिएको परिमाणात्मक नियमन व्यवस्था देहाय बमोजिम रहेको छ ।

(प्रतिशतमा)

क्र.सं.	प्रमुख नियमन व्यवस्थाहरु	विकास बैङ्क
१.	न्यूनतम पूँजी (जोखिम भारित सम्पत्तिको आधारमा)	
	प्राथमिक पूँजी	५.५
	पूँजीकोष	११.०
२.	कर्जा सापटको वर्गीकरण र नोक्सानी व्यवस्था	
	असल कर्जा/सापट (साँवा वा ब्याजले भाका ननाघेको वा ३ महिनासम्म भाका नाघेका)	१.०
	पुनरतालिकीकरण गरिएको (ग्राहकले लिएको कर्जा/सुविधाको भुक्तानी गर्ने अवधि/समय बढाइएको) तथा पुनर्संरचना गरिएको (कर्जा/सुविधाको प्रकृति वा शर्तमा परिवर्तन गर्ने बन्देजहरु थपघट गर्ने वा समय सीमामा हेरफेर गरिएको) कर्जा/सापट	१२.५
	कमसल कर्जा/सापट (साँवा वा ब्याजले ३ महिनादेखि बढीमा ६ महिनासम्म भाका नाघेका)	२५.०
	शंकास्पद कर्जा/सापट (साँवा वा ब्याजले ६ महिनादेखि बढीमा १ वर्षसम्म भाका नाघेका)	५०.०
	खराब कर्जा/सापट (साँवा वा ब्याजले १ वर्षभन्दा बढी अवधिले भाका नाघेका)	१००.०
	व्यक्तिगत/संस्थागत जमानीमा मात्र प्रवाहित कर्जामा सम्बन्धित कर्जा वर्गीकरण अनुसार हुने व्यवस्थामा थप व्यवस्था	२०.०
३.	प्रतिग्राहक कर्जा सीमा (प्राथमिक पूँजीको आधारमा)	
	कोषमा आधारित तथा गैरकोषमा आधारित दुवै कर्जाहरु गरी कूल	२५.०
	जलविद्युत परियोजना, जलविद्युत परियोजना, विद्युत प्रसारण लाइन र केवलकार निर्माण परियोजनाका लागि कोषमा आधारित कर्जा तथा गैर कोषमा आधारित सुविधा	५०.०
४.	लगानी सम्बन्धी सीमा	
	जग्गा विकास, आवासीय प्रयोजनको लागि जग्गा खरिद तथा घर निर्माण जस्ता परियोजना सञ्चालन गर्ने र त्यस्ता घरजग्गाको बिक्री वितरण तथा व्यवस्थापन गर्ने गराउने सम्बन्धी कार्य (बढीमा ठिक अघिल्लो महिना कायम प्राथमिक पूँजीको प्रतिशतमा)	२५.०
	पब्लिक लि. कम्पनीको रूपमा संस्थापना भएका आवास भवन निर्माण तथा जग्गा विकास (Housing and Land Development) परियोजनामा लगानी (बढीमा ठिक अघिल्लो महिना कायम प्राथमिक पूँजीको प्रतिशतमा)	१०.०
	कुनै एक संगठित संस्थाको शेयर तथा डिभेन्चरमा लगानी (बढीमा ठिक अघिल्लो त्रयमासमा कायम प्राथमिक पूँजीको प्रतिशतमा)	१०.०

	सबै संगठित संस्थाहरुको शेयर तथा डिबेञ्चरमा लगानी (बढीमा आफ्नो प्राथमिक पूँजीको प्रतिशत)	३०.०
	संगठित संस्थाहरु ("घ" वर्गको वित्तीय संस्था बाहेक) को शेयर तथा डिबेञ्चरमा लगानी गर्दा लगानी हुने संस्थाको चुक्ता पूँजीको आधारमा रहने सीमा	१०.०
	"घ" वर्गको वित्तीय संस्थाको शेयर तथा डिबेञ्चरमा लगानी गर्दा लगानी हुने संस्थाको चुक्ता पूँजीको आधारमा रहने सीमा	२५.०
	वित्तीय स्वार्थ भएको कम्पनीको शेयर तथा डिबेञ्चरमा लगानी गर्दा आफ्नो प्राथमिक पूँजीको आधारमा रहने सीमा	२०.०
	कुनै एक संगठित संस्थाको शेयर तथा डिबेन्चर प्रत्याभूति गर्ने सीमा (प्राथमिक पूँजीको प्रतिशतको आधारमा)	२०.०
	सबै संगठित संस्थाको शेयर तथा डिबेन्चर प्रत्याभूति गर्ने सीमा (प्राथमिक पूँजीको प्रतिशतको आधारमा)	१००.०
५.	साप्ताहिक अनिवार्य मौज्जात अनुपात (२ सप्ताह अधिको कूल निक्षेप दायित्वको आधारमा)	
	चल्ली र/वा कल खाताको निक्षेप स्वीकार गरेमा	५.५
	चल्ली र/वा कल खाता बाहेकका अन्य निक्षेप मात्र स्वीकार गरेमा	२.०
६.	बैधानिक तरलता अनुपात (अघिल्लो महिनाको मसान्तको कुल निक्षेप दायित्वको आधारमा कायम गर्नुपर्ने सीमा)	
	चल्ली र/वा कल खाताको निक्षेप स्वीकार गरेमा	११.०
	चल्ली र/वा कल खाता बाहेकका अन्य निक्षेप मात्र स्वीकार गरेमा	६.०
७.	वित्तीय स्रोत सङ्कलन सीमा	
	सापटी स्रोत परिचालन (कुल निक्षेप दायित्वको आधारमा)	३३.३
	वित्तीय स्रोत (ब्याज वा विना ब्याजमा स्वीकार गरिने कुनै पनि प्रकारको निक्षेप, सापटी र विभिन्न किसिमका ऋण उपकरणहरु) को संकलन (प्राथमिक पूँजीको आधारमा)	२० गुणा
	कुनै एउटा फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्थाबाट परिचालन गरिने संस्थापक निक्षेप दायित्व -कुल निक्षेप दायित्वको आधारमा)	२०.०
८.	त्रैमासिक विपन्न वर्ग कर्जा	
	६ महिना अधिको कर्जा तथा सापटको आधारमा प्रवाह गर्नुपर्ने विपन्न वर्ग कर्जा तथा लगानीको न्युनतम सीमा	२.५

२. वित्तीय परिसूचकहरू

आर्थिक वर्ष २०६७/६८ को प्रमुख आर्थिक तथा वित्तीय परिसूचकहरू देहाय बमोजिम रहेका छन् ।

(रु. करोडमा)

क्र.सं	शीर्षक	२०६५/६६	२०६६/६७	२०६७/६८
१.	कूल गार्हस्थ उत्पादन (प्रचलित मूल्यमा) *	९०९३१	११७२००	१३४७००
२.	कूल निक्षेप	६६९१७	७३७०३	८१५६३
	(क) वाणिज्य बैङ्क **	५६४१४	५८२२२	६३४२३
	(ख) वित्तीय संस्था (ख र ग वर्गको मात्र)	१०५०३	१५४८१	१८१४०
३.	कूल कर्जा	४८१११	६१२१९	७०२७८
	(क) वाणिज्य बैङ्क **	३८०२२	४६९३८	५२८०२
	(ख) वित्तीय संस्था (ख र ग वर्ग)	१००८९	१४२८१	१७४७६
४.	कूल निक्षेप/गार्हस्थ उत्पादन (% मा)	७३.५९	६२.८९	६०.५५
५.	कूल कर्जा/गार्हस्थ उत्पादन (% मा)	५२.९१	५२.२३	५२.१७
६.	कूल निक्षेपमा वाणिज्य बैङ्कको अंश (% मा)	८४.३०	७९.००	७७.७६
७.	कूल निक्षेपमा वित्तीय संस्थाको अंश (% मा)	१५.७०	२१.००	२२.२४
८.	कूल कर्जामा वाणिज्य बैङ्कको अंश (% मा)	७९.०३	७६.६७	७५.१३
९.	कूल कर्जामा वित्तीय संस्थाको अंश (% मा)	२०.९७	२३.३३	२४.८७
१०.	कूल निक्षेपको वृद्धिदर (% मा)		१०.१४	१०.६६
	वाणिज्य बैङ्कको निक्षेपको वृद्धिदर (% मा)		३.२०	८.९३
	वित्तीय संस्थाको निक्षेपको वृद्धिदर (% मा)		४७.४०	१७.१८
११.	कूल कर्जाको वृद्धिदर (% मा)		२७.२५	१४.८०
	वाणिज्य बैङ्कको कर्जाको वृद्धिदर (% मा)		२३.४५	१२.४९
	वित्तीय संस्था कर्जाको वृद्धिदर (% मा)		४१.५५	२२.३७

स्रोत: * आ.व. २०६७/६८ मा नेपाल राष्ट्र बैङ्कद्वारा प्रकाशित “देशको वर्तमान आर्थिक स्थिति” को विभिन्न मासिक प्रकाशनहरूमा दिइएको तथ्याङ्कमा आधारित ।

** बैङ्क सुपरिवेक्षण विभागद्वारा प्रकाशित आ.व. २०६५/६६ र आ.व. २०६६/६७ को वार्षिक प्रतिवेदन तथा २०६८ आषाढ मसान्तको प्रमुख वित्तीय परिसूचकहरूमा आधारित ।

आ.व. २०६६/६७ र २०६७/६८ मा बैकिङ्ग क्षेत्र (वाणिज्य बैङ्क, विकास बैङ्क तथा वित्त कम्पनी) को निक्षेप वृद्धिदर क्रमशः १०.१४ प्रतिशत तथा १०.६६ प्रतिशत रहेको छ । उक्त आर्थिक वर्षहरूमा वाणिज्य बैङ्कहरूको निक्षेप वृद्धिदर क्रमशः ३.२० प्रतिशत तथा ८.९३ प्रतिशत रहेको छ भने अन्य अन्य वित्तीय संस्थाहरू (विकास तथा वित्त कम्पनी) को निक्षेप वृद्धिदर क्रमशः ४७.४० प्रतिशत तथा १७.१८ प्रतिशत रहेको छ । त्यसैगरी, उक्त आर्थिक वर्षहरूमा बैकिङ्ग क्षेत्रको कूल निक्षेपमा वाणिज्य बैङ्कहरूको अंश क्रमशः ७९.०० प्रतिशत तथा ७७.७६ प्रतिशत रहेको देखिन्छ भने वित्तीय संस्थाहरूको अंश उक्त आर्थिक वर्षहरूमा क्रमशः २१.०० प्रतिशत तथा २२.२४ प्रतिशत

रहेको देखिन्छ ।

त्यस्तै, आ.व. २०६६/६७ तथा २०६७/६८ मा बैकिङ्ग क्षेत्रको कूल कर्जाको वृद्धिदर क्रमशः २७.२५ प्रतिशत तथा १४.८० प्रतिशत रहेको छ । उक्त आर्थिक वर्षहरूमा वाणिज्य बैङ्कहरूको कर्जा वृद्धिदर क्रमशः २३.४५ प्रतिशत तथा २२.४९ प्रतिशत रहेको छ भने वित्तीय संस्थाहरू (विकास बैङ्क तथा वित्त कम्पनी) को कर्जा वृद्धिदर क्रमशः ४१.५५ प्रतिशत तथा २२.३७ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । त्यसैगरी, उक्त आर्थिक वर्षहरूमा बैकिङ्ग क्षेत्रको कूल कर्जामा वाणिज्य बैङ्कहरूको अंश क्रमशः ७६.६७ प्रतिशत तथा ७५.१३ प्रतिशत रहेको छ भने वित्तीय संस्थाहरूको अंश क्रमशः २३.३३ प्रतिशत तथा २४.८७ प्रतिशत रहेको छ ।

आ.व. २०६७/६८ मा वित्तीय संस्थाहरू (विकास बैङ्क तथा वित्त कम्पनी) को निक्षेपको वृद्धिदर उच्च १७.१८ प्रतिशत रहेको देखिएतापनि वाणिज्य बैङ्कहरूको निक्षेपको वृद्धिदर न्यून अर्थात् ८.९३ प्रतिशत मात्र रहेकाले समग्र बैङ्क तथा वित्तीय क्षेत्रको निक्षेपको वृद्धिदर अधिल्लो आर्थिक वर्षको १०.१४ प्रतिशत भन्दा आ.व. २०६७/६८ मा पनि १०.६६ प्रतिशत मात्र रहन गएको देखिन्छ ।

३. विकास बैङ्कहरूको संख्या

यस बैङ्कको सुपरिवेक्षणीय दायराभित्र रहेका विकास बैङ्कहरूको संख्या देहाय बमोजिम रहेको छ ।

विवरण	२०६५/६६	२०६६/६७	२०६७/६८
विकास बैङ्कहरूको संख्या	६३	७९	८७
वृद्धिदर (% मा)		१२.८६	१०.१३

४. विकास बैङ्कहरूको समग्र वित्तीय स्थिति

४.१ पूँजीकोष

२०६८ आषाढ मसान्तमा विकास बैङ्कहरूको पूँजीकोषको समग्र स्थिति देहाय बमोजिम रहेको छ ।

(रु. करोडमा)

विवरण	विकास बैङ्क
चुक्ता पूँजी	२०,२४
प्राथमिक पूँजी	२१,२९
पूँजीकोष	२२,१६
प्राथमिक पूँजी (% मा)	२०.६१
पूँजीकोष (% मा)	२१.४५

२०६८ आषाढमा विकास बैङ्कको समग्र प्राथमिक पूँजी रु. २१,२९ करोड र पूँजीकोष रु. २२,१६ करोड रहेको छ । त्यसैगरी उक्त अवधिमा विकास बैङ्कहरूको प्राथमिक पूँजी अनुपात २०.६१ प्रतिशत र पूँजीकोष अनुपात क्रमशः २१.४५ प्रतिशत रहेको देखिन्छ ।

४.२ निक्षेप परिचालन तथा कर्जा लगानी

२०६८ आषाढ मसान्तमा विकास बैङ्कहरूले गरेको निक्षेप परिचालन तथा कर्जा प्रवाहको समग्र स्थिति देहाय बमोजिम रहेको छ ।

(रु. करोडमा)

संस्थाहरू	निक्षेप			कर्जा		
	२०६५/६६	२०६६/६७	२०६७/६८	२०६५/६६	२०६६/६७	२०६७/६८
विकास बैङ्क	४७,९५	७७,४८	९५,८६	४०,६६	६५,७८	८७,७२

४.३ कर्जा निक्षेप अनुपात

आ.व. २०६५/६६ देखि २०६७/६८ सम्मको विकास बैङ्कहरूको समग्र कर्जा निक्षेप अनुपातको देहाय बमोजिम रहेको छ ।

(प्रतिशतमा)

इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरू	२०६६ आषाढ	२०६७ आषाढ	२०६८ आषाढ
विकास बैङ्क	८४.७९	८४.८९	९९.५९

४.४ कर्जाको गुणस्तर

२०६८ आषाढ मसान्तमा विकास बैङ्कहरूको कर्जाको गुणस्तर देहाय बमोजिम रहेको छ ।

(रु. करोडमा)

विवरण	विकास बैङ्क
कूल कर्जा	८७,७२
सक्रिय कर्जा	८३,६७
निष्कृत कर्जा	४,०५
सक्रिय कर्जा (% मा)	९५.३८
निष्कृत कर्जा (% मा)	४.६२

२०६८ आषाढमा विकास बैङ्कहरूले समग्रमा कूल रु.८७,७२ करोड कर्जा प्रवाह गरेका छन् जसमध्ये रु.४,०५ करोड अर्थात् कूल कर्जाको ४.६२ प्रतिशत निष्कृत कर्जा रहेको देखिन्छ ।

४.५ तरल सम्पत्ति

२०६८ आषाढ मसान्तमा विकास बैङ्कहरूको तरल सम्पत्तिको समग्र स्थिति देहाय बमोजिम रहेको देखिन्छ ।

(रु. करोडमा)

विवरण	२०६६ आषाढ	२०६७ आषाढ	२०६८ आषाढ
विकास बैङ्कहरूको कूल तरल सम्पत्ति	९५,४४	२८,७४	३९,४३
वृद्धिदर (%)		८६.९४	९.३६

२०६८ आषाढमा विकास बैङ्कहरूको कूल तरल सम्पत्ति रु.३९,४३ करोड रहेको देखिन्छ । २०६६ आषाढ र २०६७ आषाढमा यस्तो तरल सम्पत्ति क्रमशः रु.९५,४४ करोड र रु.२८,७४ करोड रहेको थियो । २०६७ आषाढको तुलनामा २०६८ आषाढमा कूल तरल सम्पत्तिमा ९.३६ प्रतिशतले वृद्धि भएको देखिन्छ ।

४.६ कूल सम्पत्ति

२०६८ आषाढ मसान्तमा विकास बैङ्कहरुको कूल सम्पत्तिको समग्र स्थिति देहाय बमोजिम रहेको छ ।

(रु. करोडमा)

विवरण	२०६६ आषाढ	२०६७ आषाढ	२०६८ आषाढ
विकास बैङ्कहरुको कूल सम्पत्ति	६३,६९	१,०६,०५	१,३२,६४
वृद्धिदर (%)		६६.५१	२५.०७

२०६८ आषाढमा विकास बैङ्कहरुको कूल सम्पत्ति रु.१,३२,६४ करोड रहेको देखिन्छ । विकास बैङ्कहरुको कूल सम्पत्ति २०६६ आषाढ तथा २०६७ आषाढको तुलनामा २०६८ आषाढमा क्रमशः ६६.५१ प्रतिशत तथा २५.०७ प्रतिशतले वृद्धि भएको देखिन्छ । कूल सम्पत्तिमा बढोत्तरी हुनुमा वित्तीय संस्थाहरुको संख्या तथा कारोवारमा भएको वृद्धि प्रमुख रहँदै आएको छ ।

४.७ गैरबैंकिङ्ग सम्पत्ति

२०६८ आषाढ मसान्तमा विकास बैङ्कहरुको गैरबैंकिङ्ग सम्पत्तिको समग्र स्थिति देहाय बमोजिम रहेको छ ।

(रु. करोडमा)

विवरण	२०६६ आषाढ	२०६७ आषाढ	२०६८ आषाढ
विकास बैङ्कहरुको कुल गैरबैंकिङ्ग सम्पत्ति	८	९	८.५
वृद्धिदर/ह्रासदर (% मा)		१२.५०	-६.००

२०६८ आषाढमा विकास बैङ्कहरुको गैरबैंकिङ्ग सम्पत्ति रु.८.५० करोड रहेको देखिन्छ । गैरबैंकिङ्ग सम्पत्तिलाई अधिल्लो आर्थिक वर्षसंग तुलना गर्दा २०६७ आषाढमा १२.५० प्रतिशतले वृद्धि भएको देखिन्छ भने २०६८ आषाढमा ६.० प्रतिशतले ह्रास भएको देखिन्छ ।

४.८ ब्याज आम्दानी तथा ब्याज खर्च

आ.व. २०६७/६८ मा विकास बैङ्कहरुको समग्र ब्याज आम्दानी तथा ब्याज खर्चको स्थिति देहाय बमोजिम रहेको देखिन्छ ।

(रु. करोडमा)

विवरण	आर्थिक वर्ष २०६७/६८		
	ब्याज आम्दानी	ब्याज खर्च	खुद ब्याज आय
विकास बैङ्क	१४,१३	८,९७	५,१६

आर्थिक वर्ष २०६७/६८ मा विकास बैङ्कहरुको ब्याज आम्दानी रु.१४,१३ करोड तथा रहेको छ भने ब्याज खर्च रु.८,९७ करोड रहेको छ । सो वर्ष विकास बैङ्कहरुले रु.५,१६ करोड खुद ब्याज आम्दानी गरेको देखिन्छ ।

विकास बैङ्कहरुको आर्थिक वर्ष २०६६/६७ को प्रमुख वित्तीय परिसूचकहरु अनुसूची २ मा दिइएको छ ।

खण्ड (ख)
गैरस्थलगत सुपरिवेक्षण

खण्ड (ख)

गैरस्थलगत सुपरिवेक्षण

वित्तीय संस्थाहरूको सङ्ख्यात्मक वृद्धि हुँदै गएको सन्दर्भमा प्रत्येक वर्ष सबै वित्तीय संस्थाहरूको स्थलगत निरीक्षण गर्न सम्भव नहुने हुँदा गैरस्थलगत सुपरिवेक्षणबाट वित्तीय संस्था सञ्चालनका अवस्थाबारे जानकारी प्राप्त गर्ने गरिन्छ। गैरस्थलगत सुपरिवेक्षण प्रतिवेदनले पूर्वचेतावनी सङ्केत (Early Warning Signal) प्रदान गर्ने हुनाले सम्बन्धित वित्तीय संस्थालाई समयमा नै सुधारात्मक उपायहरू अपनाउन निर्देशन दिन सहयोग पुऱ्याउँदछ। नेपाल राष्ट्र बैङ्क, निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षण विनियमावली, २०५९ लागू भएपछि गैरस्थलगत सुपरिवेक्षण कार्यलाई अभि सुदृढ गरिएको छ। आर्थिक वर्ष २०६७/६८ मा यस विभागको दायरामा रहेका विकास बैङ्कहरूको गैरस्थलगत सुपरिवेक्षणबाट देखिएका कमजोरीहरूलाई सुधार गर्न आवश्यक निर्देशन दिनुका साथै सोको पालना सम्बन्धमा अनुगमन गरिएको छ।

१. विकास बैङ्कहरूको समग्र वित्तीय विश्लेषण :

आर्थिक वर्ष २०६७/६८ मा कूल ८७ वटा विकास बैङ्कहरू (खारेजी प्रक्रियामा लिएको नेपाल विकास बैङ्क बाहेक) यस बैङ्कको सुपरिवेक्षकीय दायराभित्र रहेका छन्। ती मध्ये अद्यावधिक वित्तीय विवरण प्राप्त हुन नसकेको युनाइटेड विकास बैङ्क लि., जितपुर बाराको बाहेक २०६७ चैत्र मसान्तसम्ममा वार्षिक साधारण सभाको प्रयोजनका लागि वित्तीय विवरण प्रकाशन गर्न स्वीकृति प्रदान गरीएका ८२ वटा विकास बैङ्कहरूको परिष्कृत वित्तीय विवरण/लेखापरीक्षण प्रतिवेदन र स्वीकृति लिन बाँकी ४ विकास बैङ्कहरूको अपरिष्कृत वित्तीय विवरणको आधारमा गरिएको विकास बैङ्क समूह ('ख' वर्ग का वित्तीय संस्थाहरु) को समग्र वित्तीय विश्लेषण देहाय बमोजिम रहेको छ।

१.१ पूँजीकोष

२०६८ आषाढ, २०६७ आषाढ र २०६६ आषाढमा कायम रहेको विकास बैङ्कहरूको समग्र पूँजीकोषको स्थिति देहाय बमोजिम रहेको छ।

(रु लाखमा)

विवरण	२०६८ आषाढ (१)	२०६७ आषाढ (२)	२०६६आषाढ (३)	परिवर्तन प्रतिशत	
				(१-२)/(२)	(१-३)/(३)
प्राथमिक पूँजी	२१२८७५	१५६८०५	९९३१३	३५.७६	११४.३५
पूँजीकोष	२२१६१४	१६३६८२	१०३६३८	३५.३९	११३.८३
जोखिम भारत सम्पत्ति	१०३२९८१	७६९१८१	४७७१२८	३४.३०	११६.५०
प्राथमिक पूँजी/जोखिम भारत सम्पत्ति अनुपात (% मा)	२०.६१	२०.३९	२०.८१		
पूँजीकोष/जोखिम भारत सम्पत्ति अनुपात (% मा)	२१.४५	२१.२८	२१.७२		

आर्थिक वर्ष २०६७/६८ मा विकास बैङ्कहरूको समग्र पूँजीकोष अघिल्लो आर्थिक वर्षको तुलनामा ३५.३९ प्रतिशतले तथा प्राथमिक पूँजी ३५.७६ प्रतिशतले वृद्धि हुन गएको छ। त्यस्तै, यस

वर्ष जोखिम भारित सम्पत्ति ३४.३० प्रतिशतले वृद्धि हुन गएको छ । आ.व. २०६७/६८ मा सञ्चालनमा आएका नयाँ ९ वटा विकास बैङ्कहरूको वित्तीय विवरण समावेश भएको तथा सञ्चालनमा रहिरहेका केही विकास बैङ्कहरूको पूँजीकोष तथा प्राथमिक पूँजीमा बढोत्तरी आएको विकास बैङ्क समूहको समग्र पूँजीकोष तथा प्राथमिक पूँजीमा यस प्रकारको वृद्धि हुन गएको हो । आर्थिक वर्ष २०६७/६८ मा विकास बैङ्कहरूको समग्र पूँजीकोष अनुपात २१.४५ प्रतिशत रहेको छ भने प्राथमिक पूँजी अनुपात २०.६१ प्रतिशत रहेको छ । आ.व. २०६७/६८ मा २ विकास बैङ्कहरूको पूँजीकोष तोकिएको मापदण्ड भन्दा न्यून (ऋणात्मक) रहेको देखिन्छ ।

१.२ जोखिम भारित सम्पत्ति/कूल सम्पत्ति अनुपात

२०६८ आषाढ, २०६७ आषाढ र २०६६ आषाढमा कायम रहेको विकास बैङ्कहरूको समग्र जोखिम भारित सम्पत्ति/कूल सम्पत्ति अनुपातको स्थिति देहाय बमोजिम रहेको छ ।

(रु.लाखमा)

विवरण	२०६८ आषाढ (१)	२०६७ आषाढ (२)	२०६६आषाढ (३)	परिवर्तन प्रतिशत	
				(१-२)/(२)	(१-३)/(३)
कूल सम्पत्ति	१३२६३८३	१०६०४९३	६३६९३३	२५.०७	१०८.२५
जोखिम भारित सम्पत्ति	१०३२९८१	७६९१८१	४७७१२८		
जोखिम भारित सम्पत्ति/कूल सम्पत्ति अनुपात (प्रतिशतमा)	७७.८८	७२.५३	७४.९१		

२०६८ आषाढ मसान्तमा विकास बैङ्कहरूको कूल सम्पत्ति रु.१,३२,६३,८३ लाख रहेको छ । उक्त सम्पत्ति २०६७ आषाढको तुलनामा २५.०७ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ । २०६७ आषाढमा कूल सम्पत्तिको वृद्धिदर ७२.५३ प्रतिशत रहेको थियो । २०६८ आषाढ मसान्तमा विकास बैङ्कहरूको कूल सम्पत्तिमा जोखिम भारित सम्पत्तिको अनुपात ७७.८८ रहेको छ, जुन अघिल्लो वर्ष ७२.५३ प्रतिशत रहेको थियो ।

१.३ वित्तीय स्रोत (सापटी तथा निक्षेप) परिचालन

२०६८ आषाढ, २०६७ आषाढ र २०६६ आषाढमा विकास बैङ्कहरूले देहाय बमोजिम वित्तीय स्रोत परिचालन गरेको देखिन्छ ।

(रु लाखमा)

विवरण	२०६८ आषाढ (१)	२०६७ आषाढ (२)	२०६६आषाढ (३)	परिवर्तन प्रतिशत	
				(१-२)/(२)	(१-३)/(३)
निक्षेप	९५८६०३	७७४७९०	४७९४७३	२३.७२	९९.९३
सापटी	४६७९६	४२४८५	२५४५३	१०.१५	८३.८५
कुल वित्तीय स्रोत	१००५३९९	८१७२७५	५०४९२६	२३.०२	९९.१२
प्राथमिक पूँजी	२१६१६४	१५६८०५	९९३१३		
वित्तीय स्रोत सङ्कलन/ प्राथमिक पूँजी (गुणा)	४.६५	५.२१	५.०८		

२०६८ आषाढ मसान्तमा विकास बैङ्कहरूको निक्षेप रु.९५,८६,०३ लाख र सापटी रु.४,६७,९६ लाख गरी जम्मा रु.१,००,५३,९९ लाख कुल वित्तीय स्रोत रहेको देखिन्छ, जुन २०६७

आषाढको तुलनामा २३.०२ प्रतिशतले वृद्धि भएको देखिन्छ । वित्तीय स्रोत सङ्कलन अनुपात २०६६ आषाढमा प्राथमिक पूँजीको ५.०८ गुणा भएकोमा २०६७ आषाढमा ५.२१ गुणा र २०६८ आषाढमा ४.६५ गुणा रहेको देखिन्छ । २०६८ आषाढ मसान्तमा विकास बैङ्कहरूले प्राथमिक पूँजीको न्यूनतम ०.४० गुणा देखि अधिकतम १७.७५ गुणासम्म वित्तीय स्रोत संकलन गरेका छन् ।

१.४ तरलता

२०६८ आषाढ, २०६७ आषाढ र २०६६ आषाढमा विकास बैङ्कहरूको तरलताको अवस्था देहाय बमोजिम रहेको छ ।

(रु.लाखमा)

विवरण	२०६८ आषाढ (१)	२०६७ आषाढ (२)	२०६६ आषाढ (३)	परिवर्तन प्रतिशत	
				(१-२)/(२)	(१-३)/(३)
नगद	२४८०७	१९१०७	१२६१२	२९.८३	९६.६९
नेपाल राष्ट्र बैङ्क मौज्जात	३५२५६	२५५७१	२५०९५	३७.८७	४०.४९
अन्य बैङ्क/वित्तीय संस्थामा रहेको मौज्जात	२२९३८७	२२२००७	११३८४१	३.३२	१०१.५०
सरकारी सुरक्षणपत्रमा लगानी	२४८१५	२०६९६	२९४३	१९.९०	७४३.२०
कुल तरल सम्पत्ति	३१४२६६	२८७३८१	१५४४९१	९.३६	१०३.४२
कुल निक्षेप	९५८६०३	७७४७९०	४७९४७३		
तरल सम्पत्ति/कुल निक्षेप अनुपात (% मा)	३२.७८	३७.०९	३२.२२		

विकास बैङ्कहरूको कुल तरल सम्पत्ति २०६७ आषाढमा रु.२८,७३,८१ लाख रहेकोमा सोमा ९.३६ प्रतिशतले वृद्धि भई २०६८ आषाढमा उक्त सम्पत्ति रु.३१,४२,६६ लाख कायम रहेको छ । २०६७ आषाढको तुलनामा २०६८ आषाढमा विकास बैङ्कहरूको नगद मौज्जातमा २९.८३ प्रतिशत, नेपाल राष्ट्र बैङ्कमा रहेको मौज्जातमा ३७.८७ प्रतिशत, अन्य बैङ्क तथा वित्तीय संस्थामा रहेको मौज्जातमा ३.३२ प्रतिशत तथा सरकारी सुरक्षणपत्रमा गरिएको लगानीमा १९.९० प्रतिशतले वृद्धि भएको देखिन्छ । २०६८ आषाढ मसान्तको तथ्याङ्कको आधारमा विकास बैङ्कहरूको तरल सम्पत्ति/कुल निक्षेप अनुपात न्यूनतम ८.८८ प्रतिशत (गोर्खा विकास बैङ्क नेपाल लि.) देखि अधिकतम २४७.६५ प्रतिशत (एन.आई.डि.सी.) को बीच कायम रहेको देखिन्छ । उक्त अवधिमा १ वटा विकास बैङ्कको मात्र तरल सम्पत्ति/कुल निक्षेप अनुपात १० प्रतिशत वा सो भन्दा कम, ४ वटा विकास बैङ्कहरूको उक्त अनुपात १० प्रतिशत भन्दा बढी तर २० प्रतिशत वा सो भन्दा कम, ११ वटा विकास बैङ्कहरूको उक्त अनुपात २० प्रतिशत भन्दा बढी तर ३० प्रतिशत वा सो भन्दा कम र ७० वटा विकास बैङ्कहरूको उक्त अनुपात ३० प्रतिशत भन्दा बढी रहेको देखिन्छ ।

१.५ लगानी

२०६८ आषाढ, २०६७ आषाढ र २०६६ आषाढमा विकास बैङ्कहरूको लगानीको अवस्था देहाय बमोजिम रहेको छ।

(रु.लाखमा)

विवरण	२०६८ आषाढ (१)	२०६७ आषाढ (२)	२०६६ आषाढ (३)	परिवर्तन प्रतिशत	
				(१-२)/(२)	(१-३)/(३)
सरकारी सुरक्षणपत्र	२४८१५	२०६९६	२९४३	१९.९०	७४३.२०
शेयर तथा डिभेन्चर	६४९३	७९९८	१८२१२	-९.८०	-६४.३५
अन्य लगानी	२८२१९	३१८८०	२६९८७	-११.४८	४.५७
कुल लगानी	५९५२८	५९७७४	४८१४२	-०.४१	२३.६५
सरकारी सुरक्षणपत्र/कुल लगानी अनुपात (% मा)	४१.६९	३४.६२	६.११		

२०६८ आषाढमा विकास बैङ्कहरूको कूल लगानी रु. ५,९५,२८ लाख पुगेको छ, जुन २०६७ आषाढको तुलनामा ०.४१ प्रतिशतले घटेको हो। २०६७ आषाढमा कूल लगानी रु. ५,९७,७४ लाख रहेको थियो। विकास बैङ्कहरूको लगानी अन्य लगानी (मुद्दी निक्षेप) मा बढी केन्द्रीत भएको देखिन्छ। त्यसैगरी २०६७ आषाढमा विकास बैङ्कहरूको सरकारी सुरक्षणपत्रमा लगानी रु. २,०६,४३ लाख रहेकोमा सोमा १९.९० प्रतिशतले वृद्धि भई २०६८ आषाढ मसान्तमा उक्त लगानी रु. २,४८,१५ लाख पुगेको छ। उक्त अवधिमा २९ वटा विकास बैङ्कहरूले मात्र सरकारी सुरक्षणपत्रमा लगानी गरेका छन् भने बाँकी ५७ वटा विकास बैङ्कहरूले सरकारी सुरक्षणपत्रमा कुनै पनि लगानी गरेको देखिदैन।

१.६ कर्जा तथा सापटको वर्गीकरण

२०६८ आषाढ, २०६७ आषाढ र २०६६ आषाढमा विकास बैङ्कहरूको कर्जा वर्गीकरणको स्थिति देहाय बमोजिम रहेको छ।

(रु.लाखमा)

विवरण	२०६८ आषाढ (१)	२०६७ आषाढ (२)	२०६६आषाढ (३)	परिवर्तन प्रतिशत	
				(१-२)/(२)	(१-३)/(३)
सक्रिय कर्जा	८३६७१६	६४१९४५	३९८१७२	३०.३४	११०.१४
निष्कृत्य कर्जा	४०५२७	१५८०९	८४०१	१५६.३५	३८२.४०
कूल कर्जा तथा सापट	८७७२४३	६५७७५४	४०६५७३		
निष्कृत्य कर्जा अनुपात (% मा)	४.६२	२.४०	२.०७		

२०६७ आषाढमा विकास बैङ्कहरूको सक्रिय कर्जा रु. ६४,१९,४५ लाख तथा निष्कृत्य कर्जा रु. १,५८,०९ लाख रहेकोमा उक्त कर्जाहरू क्रमशः ३०.३४ प्रतिशत तथा १५६.३५ प्रतिशतले वृद्धि भई २०६८ आषाढ मसान्तमा क्रमशः रु. ८३,६७,१६ लाख तथा रु. ४,०५,२७ लाख पुगेको छ। २०६७ आषाढ तथा २०६८ आषाढमा विकास बैङ्कहरूको कूल कर्जा तथा सापटमा निष्कृत्य कर्जाको अनुपात

क्रमशः २.४० प्रतिशत तथा ४.६२ प्रतिशत रहेको छ। २०६८ आषाढ मसान्तमा ५ प्रतिशतसम्म वा सो भन्दा बढी निष्कृत्य कर्जा अनुपात रहेका विकास बैङ्कहरुको संख्या देहाय बमोजिम रहेको छ।

निष्कृत्य कर्जा अनुपात (% मा)	विकास बैङ्कहरुको संख्या
० देखि १ प्रतिशतसम्म	६५
१ देखि २ प्रतिशतसम्म	६
२ देखि ३ प्रतिशतसम्म	५
३ देखि ४ प्रतिशतसम्म	३
४ देखि ५ प्रतिशतसम्म	२
५ प्रतिशत देखि माथि	५

१.७ कर्जा नोक्सानी व्यवस्था

२०६८ आषाढ, २०६७ आषाढ र २०६६ आषाढमा विकास बैङ्कहरुको कर्जा नोक्सानी व्यवस्थाको स्थिति देहाय बमोजिम रहेको छ।

(रु.लाखमा)

विवरण	२०६८ आषाढ (१)	२०६७ आषाढ (२)	२०६६आषाढ (३)	परिवर्तन प्रतिशत	
				(१-२)/(२)	(१-३)/(३)
सक्रिय कर्जा नोक्सानी व्यवस्था	९६२२	६५५९	४२३७	४६.६९	५४.८०
निष्कृत्य कर्जा नोक्सानी व्यवस्था	२६५४३	१३२७२	७५१८	९९.९९	७६.५४
कूल कर्जा नोक्सानी व्यवस्था	३६१६५	१९८३१	११७५५	८२.३७	६८.७०
कुल कर्जा तथा सापट	८७७२४३	६५७७५४	४०६५७३		
कुल कर्जा नोक्सानी व्यवस्था/कुल कर्जा अनुपात (% मा)	४.१२	३.०१	२.८९		

२०६८ आषाढमा विकास बैङ्कहरुले सक्रिय कर्जामा रु.९६,२२ लाख तथा निष्कृत्य कर्जामा रु.२,६५,४३ लाख गरी कूल कर्जामा रु.३,६१,६५ लाख कर्जा नोक्सानी व्यवस्था गरेको देखिन्छ जुन २०६७ आषाढको कुल कर्जा नोक्सानी व्यवस्था रकम रु.१,९८,३१ लाख भन्दा ८२.३७ प्रतिशतले अधिक रहेको देखिन्छ। साथै, कुल कर्जा तथा सापटमा कर्जा नोक्सानी व्यवस्था रकमको अनुपात २०६७ आषाढमा ३.०१ प्रतिशत रहेकोमा २०६८ आषाढमा उक्त अनुपात ४.१२ प्रतिशत पुगेको छ।

१.८ कर्जा / निक्षेप अनुपात

२०६८ आषाढ, २०६७ आषाढ र २०६६ आषाढमा कायम रहेको विकास बैङ्कहरुको कर्जा/निक्षेप अनुपात देहाय बमोजिम रहेको देखिन्छ ।

(रु लाखमा)

विवरण	२०६८ आषाढ (१)	२०६७ आषाढ (२)	२०६६आषाढ (३)
कर्जा तथा सापट	८७७२४३	६५७७५४	४०६५७३
निक्षेप	९५८६०३	७७४७९०	४७९४७३
कर्जा/निक्षेप अनुपात (% मा)	९१.५१	८४.८९	८४.७९
प्राथमिक पूँजी	२१२८७५	१५६८०५	९९३१३
कर्जा / (प्राथमिक पूँजी तथा निक्षेप) अनुपात (% मा)	७४.८८	७०.६१	७०.२५

विकास बैङ्कहरुको समग्र कर्जा/निक्षेप अनुपात २०६७ आषाढमा ८४.८९ प्रतिशत रहेकोमा २०६८ आषाढमा बढेर ९१.५१ प्रतिशत पुगेको छ । निक्षेपमा भएको वृद्धि भन्दा कर्जा तथा सापटमा भएको वृद्धि अधिक भएकोले गत वर्षको तुलनामा यस वर्षको कर्जा/निक्षेपको अनुपात बढ्न गएको देखिन्छ । २०६८ आषाढ मसान्तमा १२ वटा विकास बैङ्कहरुको कर्जा/(प्राथमिक पूँजी तथा निक्षेप) अनुपात ८० प्रतिशत भन्दा अधिक रहेको देखिन्छ ।

१.९ गैरबैंकिङ्ग सम्पत्ति

२०६८ आषाढ, २०६७ आषाढ र २०६६ आषाढमा कायम रहेको विकास बैङ्कहरुको गैरबैंकिङ्ग सम्पत्तिको समग्र स्थिति देहाय बमोजिम रहेको छ ।

(रु लाखमा)

विवरण	२०६८ आषाढ (१)	२०६७ आषाढ (२)	२०६६आषाढ (३)	परिवर्तन प्रतिशत	
				(१-२)/(२)	(१-३)/(३)
गैरबैंकिङ्ग सम्पत्ति	८५०	९४६	७७३	-१०.१८	२२.३८
कूल सम्पत्ति	१३२६३८३	१०६०४९३	६३६९३३		
गैरबैंकिङ्ग सम्पत्ति/कूल सम्पत्ति अनुपात (% मा)	०.०६	०.०९	०.१२		

विकास बैङ्कहरुको समग्र गैरबैंकिङ्ग सम्पत्ति २०६७ आषाढमा रु.९४६ लाख रहेकोमा सोमा १०.१८ प्रतिशतले घटी २०६८ आषाढमा रु.८५० लाख पुगेको छ । कूल सम्पत्तिमा उक्त गैरबैंकिङ्ग सम्पत्तिको अनुपात २०६७ आषाढमा ०.०९ प्रतिशत रहेकोमा २०६८ आषाढमा उक्त अनुपात ०.०६ प्रतिशत रहेको छ । २०६८ आषाढ मसान्तमा ४ वटा विकास बैङ्कहरुको मात्र गैरबैंकिङ्ग सम्पत्ति रहेको देखिन्छ ।

१.१० प्रतिफलको स्थिति

२०६८ आषाढ, २०६७ आषाढ र २०६६ आषाढमा कायम रहेको विकास बैङ्कहरुको समग्र प्रतिफलको स्थिति देहाय बमोजिम रहेको छ ।

(रु लाखमा)

विवरण	२०६८ आषाढ (१)	२०६७ आषाढ (२)	२०६६आषाढ (३)	परिवर्तन प्रतिशत	
				(१-२)/(२)	(१-३)/(३)
ब्याज आमदानी	१४१३२३	८५७९०	३८११३	६४.७३	१२५.०९
ब्याज खर्च	८९७११	४८८७०	२१८७१	८३.५७	१२३.४५
सञ्चालन आमदानी	१५२६४३	९५२०७	४४९९८	६०.३३	१११.५८
खुद नाफा/नोक्सान	६८४७	१७८५३	१०५६१	-६१.६५	६९.०५

२०६६ आषाढ मसान्तमा विकास बैङ्कहरुको समग्रमा खुद मुनाफा रु.१,०५,६१ लाख रहेकोमा २०६७ आषाढ तथा २०६८ आषाढमा क्रमशः रु.१,७८,५३ लाख तथा रु.६८,४७ लाख खुद मुनाफा आर्जन रहेको छ । २०६७ आषाढको तुलनामा २०६८ आषाढमा विकास बैङ्कहरुको समग्र ब्याज आमदानी, ब्याज खर्च र सञ्चालन आमदानीमा क्रमशः ६४.७३ प्रतिशत, ८३.५७ प्रतिशत, ६०.३३ प्रतिशत र ६९.०५ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ भने खुद मुनाफा ६१.६५ प्रतिशतले घटेको देखिन्छ । आर्थिक वर्ष २०६७/६८ मा ११ वटा विकास बैङ्कहरु खुद नोक्सानीमा रहेका छन् ।

२. विकास बैङ्कहरुलाई आ.व. २०६७/६८ को वार्षिक साधारण सभा प्रयोजनका लागि वित्तीय विवरण प्रकाशन गर्न स्वीकृति प्रदान गर्दा दिइएका निर्देशनहरु

यस विभागको सुपरीवेक्षकीय दायराभित्र रहेका विकास बैङ्कहरुलाई आर्थिक वर्ष २०६७/६८ को गैरस्थलगत सुपरीवेक्षण, संस्थाको वाह्य तथा आन्तरिक लेखा परीक्षण प्रतिवेदनका आधारमा वार्षिक साधारणसभा प्रयोजनका लागि वित्तीय विवरण प्रकाशन गर्न स्वीकृति प्रदान गर्दा दिइएका मुख्य निर्देशनहरु देहाय बमोजिम रहेका छन् ।

२.१ एन.आई.डि.सी. क्यापिटल मार्केट्स लि., काठमाडौं

- नियमावलीमा व्यवस्था भएको पूँजी सम्बन्धी प्रावधान आवश्यकता अनुसार संशोधन गर्न ।
- सर्वसाधारणलाई यथाशीघ्र साधारण शेयर जारी गर्ने व्यवस्था गर्न ।
- संस्थागत निक्षेप संकलन सीमा सम्बन्धमा यस बैङ्कको निर्देशन नं.१६(२) मा भएको प्रावधान पालना गर्ने व्यवस्था गर्न ।
- बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा ४८(६) मा भएको व्यवस्थाको प्रतिकूल यस बैङ्कबाट इजाजतपत्र प्राप्त नबिल बैङ्क र एन आइ डि सी क्यापिटल मार्केटको धितोपत्रमा गरेको लगानी यथाशिघ्र विक्री गर्न ।
- कर्जा सूचना तथा कालोसूचीमा समावेश गर्ने सम्बन्धमा यस बैङ्कको निर्देशन नं.१२ (२.१), १२(२.२) र १२ (१०) मा भएको व्यवस्था पालना गर्न ।
- यस बैङ्कको निर्देशन अनुसार विपन्न वर्ग कर्जा प्रवाह गर्न तथा लघुकर्जा डेस्क स्थापना सम्बन्धमा यस बैङ्कको निर्देशन नं.२१(३०) पालना गर्न ।
- दावी नपरेका लाभांशको विवरण प्रत्येक आर्थिक वर्षको पहिलो महिनाभित्र यस बैङ्कमा पेश गर्न ।

८. बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा १२ (२) को प्रावधान अनुसार व्यावसायिक सञ्चालक नियुक्त गर्न ।
९. यस बैङ्कको निर्देशन नं.८ (५) अनुसार लगानी पुनरावलोकन गर्ने व्यवस्था मिलाउन ।
१०. यस बैङ्कको निर्देशन नं. ४ को बुँदा नं.१०(५) अनुसार स्थगन कर जगेडा कोष खडा गर्न ।
११. यस बैङ्कबाट जारी ग्राहक पहिचान सम्बन्धी निर्देशनको पूर्ण एवम् प्रभावकारी रूपमा पालना गर्न ।
१२. कर्जा अधिकेन्द्रित जोखिम, निक्षेप अधिकेन्द्रित जोखिम, लगानी अधिकेन्द्रित जोखिम तथा तरलता जोखिम न्यूनिकरण गर्ने व्यवस्था मिलाउन तथा उच्च रहेको कर्जा सापट तथा निक्षेप र प्रार्थमिक पूँजी अनुपात तोकिएको सीमा भित्र ल्याउन ।
१३. सञ्चालन नीति, बजार जोखिम व्यवस्थापन नीति, कर्जा जोखिम व्यवस्थापन नीति, तरलता जोखिम व्यवस्थापन नीति, सूचना प्रविधि तथा नियन्त्रण नीति, आपसी सम्बन्ध भएको ग्राहक पहिचान गर्ने विधि, सञ्चालक तथा उच्च व्यवस्थापनसँग आपसी सम्बन्ध भएका व्यक्तिहरु पहिचान गर्ने विधि तर्जुमा गरी लागु गर्न ।
१४. संस्थाको Credit Monitoring System र Credit Recovery System मा सुधार गर्न तथा जोखिम व्यवस्थापन समिति स्थापना गर्न ।
१५. धितोमा रहेको सम्पत्ति सकार गर्दा यस बैङ्कको निर्देशानुसार अनिवार्य रूपमा पुर्नमूल्याङ्कन गरी गैरबैकिङ्ग सम्पत्तिको रूपमा लेखांकन गर्न तथा सो सम्पत्तिहरुको शत प्रतिशत नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्न ।
१६. धितो सुरक्षण लिएको सम्पत्ति बिक्री गरिसके पश्चात् समेत सम्बन्धित ऋणीहरुको कर्जा हिसाबहरु हिसाब मिलान हुन नसकेको सबै त्यस्ता कर्जाहरुको नियमानुसार हिसाब मिलान गर्न ।
१७. मुलतबी हिसाबमा जम्मा गरेको जनकपुर इट्टा उद्योगबाट प्राप्त गर्नुपर्ने लाभांशको नियमानुसार हिसाब मिलान गर्न ।
१८. हिमाल सिमेन्ट कं. लिं संग प्राप्त गर्नुपर्ने शेयर प्रमाणपत्र प्राप्त गर्न ।
१९. क्रेडिटर्स र डेब्टर्स हिसाब सम्बन्धी विस्तृत विवरण राखी सो सम्बन्धी हिसाबहरु समयमा नै राफसाफ गरी हिसाब मिलान गर्न र आर्थिक प्रशासन विनियमावली अनुसार कर्मचारीहरुलाई प्रदान गरिएको पेशकी रकम समयमा नै फछ्यौट गर्ने व्यवस्था गर्न ।
२०. यस बैङ्कको निर्देशानुसार पुराना कर्जाहरुमा प्रतिग्राहक कर्जा सीमाको पालना नभएको हुँदा त्यस्ता कर्जा असुल उपर गर्न आवश्यक रणनीति तयार गरी कर्जा असुल उपर गर्न ।
२१. संस्थामा निष्कृत कर्जाको मात्रा उच्च रहेकोले सो घटाउन तर्फ आवश्यक पहल गर्न ।
२२. स्थीरसम्पत्ति रजिष्टर अद्यावधिक गर्न ।

२.२ उद्यम विकास बैङ्क लि., नारायणगढ, चितवन

१. यस बैङ्कबाट जारी निर्देशनको सिमा भित्र रही एउटा फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्थाबाट संस्थागत निक्षेप परिचालन गर्न ।
२. निक्षेपमा दिने र कर्जा तथा सापटमा लिने ब्याजदर तथा सो ब्याजदरमा संशोधन हुँदा अनिवार्यरूपमा पत्रपत्रिका मार्फत सार्वजनिक गर्ने व्यवस्था गर्न ।
३. स्थीरसम्पत्तिहरुको नियमितरूपमा भौतिक परिक्षण गर्ने व्यवस्था गर्न ।
४. आन्तरिक लेखापरिक्षण गर्ने संस्थसँग सम्भौता गरी स्पष्टरूपमा Terms of Reference (TOR) उपलब्ध गराउन ।
५. बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा १२ बमोजिम व्यावसायिक सञ्चालक नियुक्तीको पहल गर्न ।

६. श्रम नियमावलीमा भएको व्यवस्था अनुरूप कर्मचारी विनियमावली संशोधन गर्न ।
७. कर्जा प्रवाह, पुरानो कर्जा नविकरण, पुर्नसंरचना वा पुर्नतालिकीकरण गर्नु अगावै ऋणीहरूसंग सम्बन्धित सम्पूर्ण कागजातहरू लिई निजहरूको सक्षमता विश्लेषण गर्ने गर्न तथा कर्जा प्रवाह पश्चात अनिवार्यरूपमा सदुपयोगिता अनुगमन गर्न ।
८. आवधिक रूपमा बजेट तथा वास्तविक खर्च तथा सोका फरकहरू (Variances) को विश्लेषण गर्न तथा सोही बमोजिम खर्च नियन्त्रणका उपायहरू अवलम्बन गर्न ।
९. ग्रोमोर मर्चेन्ट बैङ्कर लि.मा संस्थापक शेयर वापत गरेको लगानीको लागी लगानी समायोजन कोष खडा गर्न ।

२.३ मालिका विकास बैङ्क लि., धनगढी, कैलाली

१. सम्पूर्ण आवश्यक कागजात संलग्न गरी प्रकृया पुऱ्याएर कर्जा प्रवाह गर्न ।
२. ग्राहक पहिचान निर्देशिका बमोजिम आवश्यक कागजात तथा प्रक्रिया पुरा गरी खाता खोल्ने गर्न ।
३. थप धितो लिएर मात्र कर्जाको सीमा वृद्धि गरी कर्जा जोखिम कम गर्न ।
४. वासलात बाहिरको कारोवार सम्बन्धी नीति र कार्य संचालन निर्देशिका तर्जुमा गर्न ।
५. अन्तरशाखा कारोवारको नियमित रूपमा रिक्न्सीलेशन गर्ने गर्न ।
६. सम्पत्ति सामानको भौतिक परीक्षण गरी अद्यावधिक गर्न ।
७. ग्रोमोर मर्चेन्ट बैङ्कर लि.को संस्थापक शेयरमा गरेको लगानी रु. ३०,०० हजारलाई लगानी समायोजन कोषमा जम्मा गर्न ।
८. निष्कृत कर्जा घटाउने तर्फ आवश्यक पहल गर्न ।
९. संस्थामा रहेको गैर वैकिङ्ग सम्पत्ति बेचबिखन गरी हिसाव मिलाउन गर्न ।
१०. ग्रोमोर मर्चेन्ट बैङ्कर लि. को शेयरमा गरेको लगानी रकम रु.३०,०० हजारलाई लगानी समायोजन कोष खडा गर्न तथा यस बैङ्कबाट २०६८ आषाढ मसान्तको आधारमा गरिएको स्थलगत निरीक्षण पश्चात् दिइएको निर्देशानुसार रु.१ करोड ५३ लाख थप कर्जा नोक्सानी व्यवस्था गरे पश्चात् मात्र नगद लाभांश वितरण गर्न ।

२.४ सिद्धार्थ डेभलपमेन्ट बैङ्क लि., काठमाडौं

१. कर्जा स्वीकृत तथा कर्जा सूचना प्राप्त गरेपछी मात्र कर्जा प्रवाह गर्न ।
२. कर्जा प्रवाह गर्दा धितोस्वरूप लिएको बीमा योग्य सम्पत्तिहरूको बीमा अद्यावधिक गर्न ।
३. सूचना प्रविधि नीतिमा Disaster Recovery Plan सम्बन्धी व्यवस्था समावेश गर्नु ।
४. कर्जाको वर्गीकरण यथार्थपरक ढंगले गर्ने गर्नुहुन ।
५. निष्कृत रहेका खाताहरूको विवरण प्रकाशित गरी नेपाल राष्ट्र बैङ्कमा समेत पठाउने गर्न ।
६. वित्तीय विवरणले देखाए अनुसार कर्मचारी वोनश अधिको नाफा रु.१०,३१,०९ हजार रहेकोमा सुपरिवेक्षकीय समायोजन पश्चात् रु.१०,१८,०८ हजार थप नोक्सानी व्यवस्था गर्दा आ.व. २०६७/६८ मा वोनश अधिको नाफा रु.१३,०१ हजार मात्र देखिएको हुँदा कर्मचारी वोनस वापत रु.१,१८ हजार मात्र वितरण गरी बाँकी रकम आ.व. २०६८/६९ को हिसावमा संचित मुनाफामा लेखाङ्कन गरी यस बैङ्कलाई जानकारी गराउन ।
७. संस्थाले बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा ४६(१) अनुसारका शर्तहरू पालना नगरेको कारणले संस्थाले प्रस्ताव गरेको वोनस शेयर बाँडफाँड गर्न अस्वीकृत गरिएको व्यहोरा जानकारी गरिन्छ । साथै, उक्त रकमलाई आ.व. २०६८/६९ को हिसावमा संचित मुनाफामा लेखाङ्कन गरी यस बैङ्कलाई जानकारी गराउन ।

२.५ युनाइटेड डेभलपमेण्ट बैङ्क लि., सीमरा, बारा

नेपाल राष्ट्र बैङ्कबाट २०६७ फाल्गुण १ देखि समस्याग्रस्त घोषित यस संस्थाको वार्षिक साधारणसभा हुन नसकेको ।

२.६ मनकामना विकास बैङ्क लि., काठमाडौं

१. कर्जा अपलेखन नीति यस बैङ्कबाट स्वीकृति गराई यस बैङ्कको निर्देशन अनुरूप कर्जा अपलेखन गर्न ।
२. संस्थाको वासलात बाहिरको कारोवार तथा कर्जा असुली नीति बनाई लागु गर्न ।
३. संस्थाको बजार जोखिम व्यवस्थापन नीति, प्रणाली तथा निर्देशिका अनुसार कार्यान्वयन गर्न ।
४. आन्तरिक लेखापरीक्षण विभाग तथा लेखापरीक्षण समितिलाई प्रभावकारी बनाई आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली दुरुस्त बनाउन हुन ।
५. वित्त विभाग अन्तरगत जनशक्ति सम्बन्धि कार्य तथा आन्तरिक लेखापरीक्षण विभाग अन्तरगत रिकिनिसलेसन कार्य राखिएकोले आन्तरिक नियन्त्रणको हिसावले उपयुक्त विभाग अन्तर्गत राख्न हुन ।
६. लामो समयदेखि कारोवार नभएका निक्षेप खाताको पहिचान गर्ने विधि तयार गर्न तथा सो खाताको रकमलाई निष्कृत्य खातामा स्थानान्तरण गर्ने गर्न तथा यस बैङ्कको निर्देशन अनुसार उक्त खाताहरूको विवरण प्रकाशन गर्न एवम् यस बैङ्कमा पठाउने गर्न ।
७. ऋणीको वित्तीय अवस्था तथा घोषणा गरेको आयको विश्लेषण गर्न तथा व्यक्तिगत जमानीकर्ताको खुद सम्पत्ति सम्बन्धि विवरण अनिवार्य रूपमा लिने तथा कर्जा सूचना केन्द्रको विवरणसँग रुजु गर्ने गर्न ।
८. बैङ्कले कर्जा विश्लेषण गर्दा ऋणीको कर्जा तिर्ने क्षमता, वित्तीय अवस्था तथा घोषणा गरेको आय श्रोतको विश्लेषण गर्ने तथा कर्जा सूचना लिने गर्न ।
९. यस बैङ्कको निर्देशन अनुसार घर जग्गा तथा रियल स्टेटको सुरक्षणमा प्रदान हुने कर्जाको रकम सुरक्षणमा राखिएको घर जग्गा तथा रियल स्टेट सम्पत्तिको Fair Market Value को ६० प्रतिशत सम्म मात्र कर्जा प्रवाह गर्न ।
१०. आयकर ऐन २०५८ अनुसार स्रोतमा कर कट्टी गर्ने नगरेको ।
११. संस्थाले यस बैङ्कको इ.प्रा.निर्देशन नं. ३/०६८को बुंदा नं.११(ग) अनुसार अन्य रियल स्टेट कर्जा (जग्गाजमीन खरिद तथा प्लटिंग कर्जा समेत)मा २०६८ असार मसान्त भित्र कुल कर्जाको बढीमा १५ प्रतिशत मात्र लगानि गर्न तथा बढी भएको लगानीमा १५० प्रतिशत जोखिम भार कायम गर्न ।

२.७ नारायणी डेभलपमेण्ट बैङ्क लि., रत्ननगर, चितवन (आ.व. २०६६/६७ सँग सम्बन्धित)

१. आवश्यक सम्पूर्ण कागजात संलग्न गरी प्रकृत्या पुऱ्याएर तथा कर्जा नीति अनुरूप अख्तियारी भित्र रही कर्जा स्वीकृत तथा प्रवाह गर्न ।
२. नियमावलीमा व्यवस्था भए बमोजिमको भत्ता तथा सुविधा प्रदान गर्न तथा सो विपरीत प्रदान गरिएको भत्ता तथा सुविधा सञ्चालक समितिका अध्यक्ष तथा सञ्चालकहरूबाट असुलउपर गरी जानकारी दिन ।
३. आपसी सम्बन्ध भएका ग्राहकहरूको विवरण अद्यावधिक गर्न ।
४. ग्राहक पहिचान सम्बन्धी कार्यविधि (KYC) पूर्ण रूपमा पालना गर्न ।
५. अन्तर शाखा कारोवार हिसाब नियमित रूपमा मिलाउन गर्न ।
६. भौतिक सम्पत्तिको वार्षिक रूपमा परीक्षण गरी सांकेतिकरण गर्नका साथै अभिलेख अद्यावधिक गरी जानकारी दिन ।

७. लेखा प्रणालीलाई पूर्णरूपमा कम्प्युटराइज्ड गर्न ।

२.८ पश्चिमाञ्चल विकास बैङ्क लि., बुटवल, रुपन्देही

१. सम्पूर्ण आवश्यक कागजात संलग्न गरी प्रकृत्या पुऱ्याएर मात्र कर्जा प्रवाह गर्न ।
२. बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा १२(२) बमोजिम व्यावसायिक विशेषज्ञ संचालक नियुक्तीका लागि पहल गर्न ।
३. राजीनामा दिइसकेका कर्मचारीहरुको नाममा रहेको कर्मचारी सापटी असूलउपर गर्न ।
४. ऋणात्मक निक्षेप मौज्दातको हिसाव यथाशिघ्र मिलान गर्न ।
५. का.मु. प्रमुख कार्यकारी अधिकृतको काम, कर्तव्य र अधिकार सम्बन्धमा संचालक समितिले स्पष्ट निर्णय गर्न ।
६. यस बैङ्कको एकीकृत निर्देशन, २०६७ को निर्देशन नं.६ को बुंदा १(२)(च) विपरित संस्थापकसंग गरिएको घरवहाल संभौता सम्बन्धमा स्पष्ट पार्नु हुन ।
७. रकम भुक्तानी गर्दा आयकर ऐन बमोजिम श्रोतमा आयकर कट्टा गर्न ।
८. पूर्व प्रवन्ध संचालकलाई बढी भुक्तान भएको तलव सुविधा असूल उपर गर्न ।
९. ग्रोमोर मर्चेन्ट बैकर लि. को शेयरमा गरेको लगानी रु.२५,०० हजारलाई लगानी समायोजन कोष खडा गरे पश्चात मात्र नगद लाभांश वितरण गर्न ।

२.९ सहयोगी विकास बैङ्क लि., जनकपुरधाम, धनुषा

१. समयमै विमा गरी तथा विमा नवीकरण गरी आवश्यक सम्पूर्ण कागजात संलग्न गरी प्रकृत्या पुऱ्याएर कर्जा प्रवाह गर्न ।
२. आन्तरिक लेखापरीक्षण सम्बन्धी कार्यविधि तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याउन ।
३. ग्राहकको खाता खोल्दा ग्राहक पहिचान सम्बन्धी कार्यविधि पूर्ण रूपमा पालना गर्न ।
४. ऋण असुली नीति, गैह्र बैकिङ्ग सम्पत्ति खरीद विक्री सम्बन्धी नीति, नगद व्यवस्थापन नीति तथा वासलात बाहिरको कारोवार सम्बन्धी नीति तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याउन ।
५. जनरल इन्सुरेन्स कम्पनी नेपाल लि.को संस्थापक शेयरमा गरेको लगानी रु. १,०० हजारलाई नाफा नोक्सान हिसावमा खर्च लेखी लगानी समायोजन कोष खडा गर्न ।
६. जनरल इन्सुरेन्स कम्पनी नेपाल लि. को संस्थापक शेयरमा गरेको लगानी रु.१,०० हजारलाई नाफा नोक्सान हिसावमा खर्च लेखी लगानी समायोजन कोष खडा गर्न तथा स्थगन कर सम्पत्ति वापत श्रृजना भएको रु.२४ हजारलाई स्थगन कर जगेडाकोष खडा गरे पश्चात् बांडफांडका लागि उपलब्ध हुने संचित मुनाफाबाट मात्र नगद लाभांश वितरण गर्न ।

२.१० पशुपति विकास बैङ्क लि., बनेपा, काभ्रे

१. आवश्यक सम्पूर्ण कागजात संलग्न गरी प्रकृत्या पुऱ्याएर मात्र कर्जा प्रवाह/नवीकरण गर्न ।
२. ऋणीले अन्य संस्थाबाट लिएको कर्जा सूचनामा उल्लेखित कर्जाको विश्लेषण गरेर मात्र कर्जा स्वीकृत गर्ने गर्न ।
३. संस्थाका संस्थापक तथा अध्यक्ष श्री विदुर धमलाको कुल चुक्ता पूंजीको १५.८३ प्रतिशत शेयर स्वामीत्व रहेको देखिएकोले यस बैङ्कको एकीकृत निर्देशन, २०६७ को निर्देशन नं.१० को बुंदा नं. ७ बमोजिमको सीमा भित्र ल्याउनु हुन ।
४. संस्थामा रहेको १० ठूला निक्षेपकर्ताको उच्च निक्षेप एकाग्रता प्रतिशत घटाउदै लगी अधिकेन्द्रीत जोखिम कम गर्न ।
५. सिटिजन इन्भेष्टमेन्ट ट्रस्टबाट संकलित सीमा भन्दा बढी निक्षेप सीमा भित्र ल्याउन ।
६. संस्थाको रियल स्टेट कर्जामा बढी प्रवाह भएको कर्जा यस बैङ्कले तोकेको सीमाभित्र ल्याउन ।

७. संस्थाको निष्कृत्य कर्जा घटाउने तर्फ आवश्यक पहल गर्न ।
८. स्थीरसम्पत्तिको रजिष्टर तथा कोडिङको व्यवस्था गर्न ।
९. वासलात बाहिरको कारोवार सम्बन्धी नीति तथा क्षेत्रगत कर्जा जोखिम नियन्त्रण र अनुगमन गर्न आवश्यक संयन्त्र तयार गर्न ।
१०. सण्डी डेटर्स हिसाव शीर्षकमा रहेका पुराना बक्यौता रकमहरु राफसाफ गर्न ।
११. संस्थाले जनरल इन्सुरेन्स कम्पनी नेपाल लि. को संस्थापक शेयरमा गरेको लगानी रकमलाई यस बैङ्कको एकीकृत निर्देशन, २०६७ को निर्देशन नं. ८ को बुंदा ३(१) बमोजिम लगानी समायोजन कोषमा जम्मा गर्न ।

२.११ कर्णाली विकास बैङ्क लि., नेपालगञ्ज, बाँके (आ.व. २०६६/६७ सँग सम्बन्धित)

१. आवश्यक सम्पूर्ण कागजात संलग्न गरी तथा प्रकृत्या पुऱ्याएर मात्र कर्जा प्रवाह गर्न ।
२. लेखा समितिको भूमिकालाई सकृत बनाउन ।
३. बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा १२ अनुसार व्यावसायिक विशेषज्ञ सञ्चालक नियुक्त गर्न ।
४. स्थीरसम्पत्तिको भौतिक परीक्षण गरी अभिलेख अद्यावधिक गर्न ।
५. संस्थाले प्रयोग गरेको सफ्टवेयरमा एकरूपता ल्याई रिक्न्सीलेशन कार्य सहज बनाउन ।
६. संस्थाले सञ्चालन गरिरहेको संस्थागत वचत निक्षेप बन्द गर्न ।
७. वासलात बाहिरको कारोवार सम्बन्धी नीति तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याउन ।
८. संस्थाको २०६७ आषाढ तथा २०६७ श्रावणमा पूँजीकोष नपुग रहेको सन्दर्भमा यस बैङ्कको एकीकृत निर्देशन, २०६७ को निर्देशन नं. १ को दफा १ बमोजिम कायम गर्नु पर्ने न्यूनतम पूँजीकोष नियमित रुपमा जुनसुकै बखत कायम गर्ने तर्फ सञ्चालक समिति तथा व्यवस्थापन सजग रहन ।
९. कम्प्युटर सफ्टवेयर तथा सर्भर खरीद वापतको पेशकी फछ्यौट गरी जानकारी दिन ।
१०. पूँजीकोष गणना गर्ने प्रयोजनका लागि जोखिम भारित सम्पत्ति गणना गर्दा बैङ्क तथा वित्तीय संस्थामा रहेको बैङ्क मौज्दातमा यस बैकले तोके बमोजिमको जोखिमभार प्रदान गर्न ।

२.१२ त्रिवेणी विकास बैङ्क लि., नारायणगढ, चितवन

१. आवश्यक सम्पूर्ण कागजात संलग्न गरी प्रकृत्या पुऱ्याएर तथा कर्जा नीति अनुरुप कर्जा प्रवाह गर्न ।
२. लेखापरीक्षण समितिको भूमिकालाई एकीकृत निर्देशन २०६८ को निर्देशन नं. ६ को बुंदा नं. ५ मा उल्लेख भए बमोजिम उत्तरदायी बनाउनु हुन ।
३. ग्राहकको खाता खोल्दा ग्राहक पहिचान कार्यविधिको पूर्ण रुपमा पालना गर्न ।
४. शाखा खोल्दा यस बैङ्कको एकीकृत निर्देशन २०६८ को निर्देशन नं. १४(१)(क)(अ) बमोजिम प्रस्तावित स्थान वित्तीय रुपले सम्भाव्य रहेको स्थलगत अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्न ।
५. यस बैङ्कको स्वीकृती नलिइ कर्पोरेट कार्यालय स्थानान्तर गरेकोमा यस बैङ्कको एकीकृत निर्देशन, २०६८ को निर्देशन नं. १४ को बुंदा नं. २ (ग) बमोजिम प्रवन्धपत्र र नियमावलीमा परिमार्जन गरी यस बैङ्कको स्वीकृती लिनु हुन ।
६. बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा १२ अनुसार व्यावसायिक विशेषज्ञ सञ्चालक नियुक्त गर्न ।

७. यस बैङ्कको एकीकृत निर्देशन २०६८ को निर्देशन नं. ४ को बुंदा नं. १०(५) बमोजिम स्थगन कर सम्पत्ति वापत श्रृजना भएको रु.३६,०००।०० लाई नाफा नोक्सान हिसावमा खर्च लेखी स्थगन कर जगेडा कोष खडा गरी वित्तीय विवरण प्रकाशित गर्न ।

२.१३ अन्नपूर्ण विकास बैङ्क लि., बनेपा, काभ्रे

१. सम्पूर्ण आवश्यक कागजात संलग्न गरी प्रकृया पुऱ्याएर कर्जा प्रवाह गर्न ।
२. ग्राहक पहिचान निर्देशिका बमोजिम आवश्यक कागजात तथा प्रक्रिया पुरा गरी निक्षेपकर्ताको खाता खोल्ने गर्न ।
३. संचालक तथा कर्मचारीहरुको व्यक्तिगत फायल अद्यावधिक गर्न ।
४. शाखाहरुमा समेत स्थीरसम्पत्तिमा संकेतिकरण गर्न ।
५. बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा १२(२) बमोजिम व्यावसायिक विशेषज्ञ संचालक नियुक्ती गर्न ।
६. ग्रोमोर मर्चेन्ट बैङ्कर लि.को शेयरमा गरेको लगानीलाई लगानी समायोजन कोषमा जम्मा गर्न ।
७. संस्थाका ऋणीहरु एस.वि.रिसोर्ट र माउन्ट प्रिन्सेस होटल प्रा.लि.को वक्यौता कर्जा रकममा शतप्रतिशत नोक्सानी व्यवस्था कायम गरी जानकारी दिनु हुन तथा उक्त कर्जाहरु असूलीका लागि पहल गर्न ।
८. संस्थाले प्रस्ताव गरे अनुसारको नगद लाभांश बाड्न अस्वीकृत गरिएको व्यहोरा जानकारी गरिन्छ । साथै, प्रस्तावित नगद लाभांस वापतको रकम आ.व. २०६८/६९ को हिसावमा संचित मुनाफामा लेखांकन गर्न ।

२.१४ भृकुटी डेभलपमेन्ट बैङ्क लि., बुटवल, रुपन्देही

१. सम्पूर्ण आवश्यक कागजात संलग्न गरी प्रकृया पुऱ्याएर कर्जा प्रवाह गर्न ।।
२. ग्राहक पहिचान निर्देशिका बमोजिम आवश्यक कागजात तथा प्रक्रिया पुरा गरेर मात्र निक्षेपकर्ताको खाता खोल्ने तथा बन्द गर्ने गर्न ।
३. संस्थाको कर्मचारी सेवा विनियमावलीमा कर्मचारी सापटी तथा पेशकी सम्बन्धि व्यवस्था गरेर मात्र कर्मचारीलाई सापटी तथा पेशकी प्रदान गर्ने गर्न ।
४. संस्थाको सण्डी क्रेडिटर्स हिसावमा रहेको वक्यौता तथा रिक्न्साइल गर्नुपर्ने रकमहरुको हिसाव मिलान गर्न ।
५. कर्मचारीको अख्तियारी भित्र रहेको भन्दा बढी कर्जाको धितो मूल्यांकन कर्मचारीले नगर्न ।
६. वासलात बाहिरको कारोवार सम्बन्धी नीति र लगानी नीति तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न ।
७. समस्याग्रस्त घोषणा गरेको गोरखा डेभलपमेन्ट बैङ्क लि.मा रहेको अन्तरबैङ्क लगानी रु.४ करोडमा यस बैङ्कको निर्देशानुसार नोक्सानी व्यवस्था कायम गरे पश्चात् हुन आउने मुनाफा रकमबाट मात्र नियमानुसार कर्मचारी बोनस वितरण गर्न र प्रस्तावित कर्मचारी बोनस वापत बढी भएको रकम रु. ३६,३६,३६३।६३ लाई आ.व.२०६८।६९ को हिसावमा संचित मुनाफामा लेखाङ्कन गरी जानकारी दिन ।

२.१५ शुभेच्छा विकास बैङ्क लि., नारायणगढ, चितवन

१. आवश्यक सम्पूर्ण कागजात संलग्न गरी प्रकृया पुऱ्याएर कर्जा प्रवाह गर्न ।
२. शेयर कर्जालाई ओभरड्राफ्ट शिर्षकमा वर्गीकरण नगरी सम्बन्धित शिर्षकमा वर्गीकरण गर्न ।
३. सण्डी डेटर्स तथा सण्डी क्रेडिटर्स शिर्षकमा रहेका पुराना वक्यौता रकमहरु राफसाफ गर्न ।
४. विमा भन्दा बढी नगद रकम ढुकुटीमा राख्ने नगर्न ।

५. ग्राहकको खाता खोल्दा KYC पूर्ण रूपमा पालना गर्ने गर्न ।
६. सम्पत्ति तथा दायित्व व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति तथा वासलात बाहिरको कारोवार सम्बन्धी नीति तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न ।
७. म्याद भुक्तानी भएका मुद्दती निक्षेपहरु भुक्तानी तथा नवीकरण गर्न ।
८. आफ्नो कार्यक्षेत्र बाहिरको धितोमा प्रवाह भएको कर्जा यस बैङ्कको एकीकृत निर्देशन, २०६८ को निर्देशन नं. २ को बुदा नं. २० बमोजिमको समय सिमा भित्र ल्याउनु हुन अन्यथा शतप्रतिशत कर्जा नोक्सानी व्यवस्था गर्न ।
९. जनरल इन्सुरेन्स कम्पनी नेपाल लि. को संस्थापक शेयरमा गरेको लगानी रु.२,०० हजारलाई लगानी समायोजन कोष खडा गरे पश्चात् बाँडफाँडका लागि उपलब्ध हुने संचित नाफाबाट मात्र बोनस शेयर वितरण गर्न ।

२.१६ बागेश्वरी विकास बैङ्क लि., नेपालगञ्ज, बाँके (आ.व. २०६६/६७ सँग सम्बन्धित)

१. यस बैङ्कको एकीकृत निर्देशन नं. १२ को बुदा नं. २ अनुसार ऋणीको विस्तृत विवरण एवं कर्जा रकम कर्जा सुचना केन्द्रमा पठाउन ।
२. श्रोतमा कर कट्टी गर्ने व्यवस्था गर्न ।
३. बैङ्कले ऋणीको कर्जा तिर्ने क्षमताको विश्लेषण तथा ऋणीले घोषणा गरेको आयको स्रोत प्रमाणित हुने कागजात लिन ।
४. संस्थाको अन्तर शाखा हिसाब मिलान समयमा नै गर्न तथा अन्य बैङ्क तथा वित्तीय संस्थासँगको हिसाब मिलान समयमै गर्न ।
५. संस्थाले सम्भावित दायित्वहरुको रजिष्टर राख्ने गर्न ।
६. यस बैङ्कको निर्देशन बमोजिम ग्राहक पहिचान मार्गदर्शन पूर्ण पालना गर्न ।
७. शाखाले स्थिरसम्पत्तिको पूर्ण विवरण खुल्ने गरी रजिष्टर राख्ने गर्न ।
८. शाखामा ढुकुटीको बीमा सीमाभित्र रहने व्यवस्था मिलाउन ।
९. कर्जा प्रवाह अगावै साख सूचना लिई सम्पूर्ण कागजात तथा प्रकृया पुऱ्याएर मात्र कर्जा प्रवाह गर्न ।
१०. व्यावसायिक विपेशज्ञ सञ्चालक नियुक्त गर्न ।

२.१७ सानिमा विकास बैङ्क लि., काठमाडौं

१. आवश्यक सम्पूर्ण कागजात संलग्न गरी प्रकृया पुऱ्याएर मात्र कर्जा प्रवाह/नवीकरण गर्न ।
२. Networth Negative भएको कम्पनीलाई कर्जा प्रवाह गर्दा कम्पनीको व्यावसायिक तथा वित्तीय योजना लिने गर्न ।
३. व्यक्तिगत रूपमा Working capital loan प्रवाह नगर्न ।
४. कर्जा सम्बन्धी कागजातमा Stock verification सम्बन्धी विवरण संलग्न गर्न ।
५. ग्राहकको खाता खोल्दा KYC को पूर्ण रूपमा पालना गर्न ।
६. वित्तीय स्वार्थ रहेको कम्पनीहरुमा गरिएको लगानी रकम रु.६८,५५ हजारलाई प्राथमिक पूँजीबाट घटाउन तथा सानीमा लाइफ इन्सुरेन्स कम्पनीमा गरिएको लगानी रकम रु.३,५० हजारलाई नाफा नोक्सान हिसाबमा खर्च लेखी लगानी समायोजन कोष खडा गर्न ।
७. पूँजीकृत गरिएको ब्याज रकम रु.२,०२,५१ हजार तथा लगानी समायोजन कोष खडा गर्नुपर्ने रकम रु.३,५० हजार गरी जम्मा रकम रु.२,०६,०१ हजार समायोजन गरे पश्चात मात्र बाँडफाँडका लागि उपलब्ध हुने संचित नाफाबाट नगद लाभांश वितरण गर्न ।

२.१८ गौरीशंकर डेभलपमेन्ट बैङ्क लि., कावासोती, नवलपरासी

१. यस बैङ्कबाट जारी निर्देशानुसार एउटा ग्राहक वा आपसी सम्बन्ध भएका ग्राहकहरुको अभिलेख नियमित रुपमा तयार गरी यस बैङ्कमा उपलब्ध गराउनु हुन ।
२. कर्जा स्वीकृत/प्रवाह गर्दा ऋणीको आम्दानी प्रमाणित गर्ने कागजात तथा संस्थागत ऋणीहरुको अद्यावधिक वित्तीय विवरणहरु कर्जा फाइलमा अनिवार्यरुपमा संलग्न गर्न तथा ऋणी तथा जमानी दिने व्यक्तीहरुको समयमा नै कर्जा सूचना लिने गर्नु हुन ।
३. धितोमा रहने बीमा योग्य सम्पत्तिहरु (जस्तै: घर) को मूल्याङ्कित रकम बराबरको बीमा गर्ने व्यवस्था गर्न ।
४. स्थीरसम्पत्तिहरुको रजिष्टर खडा गरी लगत राख्नु हुन तथा ती सम्पत्तिहरुको नियमित रुपमा भौतिक परिक्षण (Physical Verification) गर्ने व्यवस्था गर्न ।
५. शाखाहरुको आन्तरिक बनावट (संरचना) तयार गर्दा भएका खर्चहरुबाट सृजना हुने लिजहोल्ड (Leased hold Assets) सम्पत्तिहरु करार अवधि भित्र अपलेखन गर्न ।
६. संस्था छाडी गएका कर्मचारीहरुलाई उपलब्ध गराएको पेशकी/सापटी यथाशिघ्र असूल गरी यस बैङ्कलाई जानकारी गराउनु हुन ।
७. वृद्धि हुने क्रममा रहेको निष्कृत्य कर्जा घटाउन आवश्यक उपयुक्त नीति तथा कार्यक्रम अवलम्बन गर्न ।

२.१९ गोर्खा विकास बैङ्क लि., पुतलीसडक, काठमाडौं

नेपाल राष्ट्र बैङ्कबाट २०६७ चैत्र ११ देखि समस्याग्रस्त घोषित यस संस्थाको वार्षिक साधारणसभा हुन नसकेको ।

२.२० गण्डकी विकास बैङ्क लि., पोखरा, कास्की

१. सम्पूर्ण आवश्यक कागजात संलग्न गरी प्रकृत्या पुऱ्याएर मात्र कर्जा प्रवाह गर्न ।
२. आर्थिक प्रशासन विनियमावलीमा उल्लेखित व्यवस्था बमोजिम प्रकृत्या पुऱ्याएर सम्पत्ति सामान खरीद गर्न ।
३. निक्षेपमा प्रकाशित व्याजदरमा ०.५ प्रतिशत भन्दा बढी फरक नहुने गरी व्याज प्रदान गर्न ।
४. ग्राहकको खाता खोल्दा KYC पूर्ण रुपमा पालना गर्न ।
५. वासलात बाहिरको कारोवार सम्बन्धी कार्यविधि तर्जुमा गर्न ।

२.२१ इन्फ्रास्ट्रक्चर डेभलपमेन्ट बैङ्क लि., बनेपा, काभ्रे

१. आवश्यक सम्पूर्ण कागजात संलग्न गरी प्रकृत्या पुऱ्याएर कर्जा प्रवाह गर्न ।
२. ग्राहकको खाता खोल्दा KYC को पूर्ण रुपमा पालना गर्ने गर्न ।
३. नेपाल राष्ट्र बैङ्कमा पठाउनुपर्ने कागजात समयमा नै पठाउने गर्न ।
४. अन्तर बैङ्क/शाखा हिसाव मिलान दैनिक रुपमा गर्ने परिपाटीको व्यवस्था गर्न ।
५. यस बैङ्कबाट जारी निर्देशन बमोजिम अनिवार्य नगद मौज्जातमा पर्याप्त रकमको व्यवस्था मिलाउनु हुन ।
६. विमा भन्दा बढी नगद रकम ढुकुटी तथा क्यास इन ट्रान्जिटमा राख्ने नगर्न ।
७. ग्रोमोर मर्चेन्ट बैकर लि. को शेयरमा गरेको लगानी रु.३०,००,०००।-(रु.तिस लाख) लगानी समायोजन कोष खडा गरेर मात्र चुक्ता बोनश शेयर/नगद लाभांश वितरण गर्न ।

२.२२ विजनेश डेभलपमेन्ट बैङ्क लि., पोखरा, कास्की

१. ऋणीको जमानत बस्ने व्यक्तिको कर्जा सूचना अनिवार्य रुपमा लिने गर्न ।

२. अन्य बैङ्क तथा वित्तीय संस्थाहरूबाट ऋण उपयोग गरिरहेका संस्थाका ऋणीहरूको मूल्यांकन गर्दा ती संस्थाहरूबाट असल ऋणीको प्रमाणपत्र (Pass Loan Certificate) लिने गर्ने ।
३. संस्थागत र व्यक्तिगत निक्षेप खाता खोल्दा आवश्यक कागजात, संस्थाको नियम विनियम एवं सम्बन्धित निकायको खाता खोल्ने स्वीकृति लिन तथा निक्षेप खाता खोल्न दिने नदिने सम्बन्धमा अख्तियार प्राप्त पदाधिकारीबाट आवश्यक स्वीकृति प्रदान गर्ने गर्ने ।
४. जनरल इन्स्योरेन्स कम्पनीमा संस्थापक लगानीकर्ताको रुपमा लामो समयदेखि (मिति २००७/१२/१७) लगानी गरिएको रु.५,०० हजार रकमको सम्बन्धमा आवश्यक निर्णय गर्ने ।
५. संस्थाले प्रवाह गरेको कर्जा सापटमा वार्षिक साधारण सभा अगावै रु.२,४७,६० हजारले नोक्सानी व्यवस्था थप गरेपछि मात्र चुक्ता पूँजीको १० प्रतिशतले हुने रकम नगद लाभांशका रुपमा वितरण गर्ने ।
६. स्वप्रयोजनको निमित्त भनी रु.८,३२,०० हजारमा खरिद गरिएको घरजग्गाको भाडा वापतको रकम अबिलम्ब प्राप्त गरी उक्त घर जग्गाको अधिकतम उपयोग गर्ने तर्फ आवश्यक पहल गर्ने ।

२.२३ विराटलक्ष्मी विकास बैङ्क लि., विराटनगर, मोरङ्ग

१. कानूनी सल्लाहकारको रुपमा नियुक्त संस्थापकको नियुक्ती खारेज गर्न तथा व्यावसायिक सल्लाहकारबाट आवश्यकता अनुसार कानूनी सल्लाह लिने गर्ने ।
२. कर्जा प्रवाह, पुरानो कर्जा नविकरण, पुर्नसंरचना वा पुर्नतालिकीकरण गर्नु अगावै ऋणीहरु संग सम्बन्धीत सम्पूर्ण कागजातहरु लिई निजहरुको सक्षमता विश्लेषण गर्ने गर्ने ।
३. स्थीर सम्पत्तिहरुको नियमितरुपमा भौतिक परिक्षण गर्ने गर्ने ।
४. चालु पूँजी शीर्षकमा कर्जा प्रवाह गर्दा ऋणीको चालु पूँजी आवश्यकताको विश्लेषण गर्ने गर्ने ।
५. उपयुक्त धितो लिनुको अलावा ऋणीको आम्दानीको स्रोत, नगद प्रवाह, निजको कर्जा तिर्न सक्ने क्षमता तथा व्यवसायको प्रकृति आदि विश्लेषण गरेर मात्र कर्जा प्रवाह गर्ने गर्ने ।
६. आवधिक कर्जा प्रवाह गर्दा कर्जा फाइलहरुमा अनिवार्यरुपमा कर्जा भुक्तानी तालिका (Repayment Schedule) संलग्न गर्न तथा ब्याजदर परिवर्तनको कारणले कर्जा भुक्तानी तालिकामा परिवर्तन हुँदा सम्बन्धित ऋणीलाई उक्त परिवर्तित तालिका समेत उपलब्ध गराउन ।
७. कर्जा आवेदन फारम अनिवार्यरुपमा पूर्णरुपमा भर्ने व्यवस्था गर्न तथा ऋणीले उल्लेख गरेको आयस्रोत प्रमाणित हुने कागजात अनिवार्यरुपमा लिने गर्ने ।
८. कारोवारहरुको लेखांकन गर्दा सो कारोवार पुष्टिहुने सम्पूर्ण कागजातहरु (Supporting Documents) अनिवार्यरुपमा भौचरमा संलग्न गर्न ।
९. निक्षेप खाता खोल्दा यस बैङ्कबाट जारी निर्देशानुसारका सम्पूर्ण कागजातहरु लिने गर्ने तथा सो फाराम आधिकारिक ब्यक्तिबाट प्रमाणित गर्न ।
१०. संस्थागत सुशासन तथा आन्तरिक नियन्त्रण एवं सन्तुलनको दृष्टिले संचालक समितिको अध्यक्षलाई कार्यकारी प्रमुखको रुपमा नियुक्त गर्न उपयुक्त नहुने तथ्य मनन गर्न ।
११. साधारण सभा सम्पन्नहुनु अगावै ग्रोमोर मर्चेन्ट बैङ्कर लि.मा संस्थापक शेयर वापत गरेको लगानीको लागि लगानी समायोजन कोष खडा गर्न ।
१२. वित्तीय स्वार्थ रहेको संस्थासंग गरेको कर्जा कारोवारलाई वित्तीय विवरणमा सम्बन्धित पक्षबीच हुने कारोवार (Related Party Transactions) शीर्षकमा खुलाउने (Disclose) व्यवस्था गर्न ।
१३. नेपाल धितोपत्र विनियम बजारमा सूचिकृत भई नसकेको ग्रोमोर मर्चेन्ट बैङ्कर लि.को संस्थापक शेयरमा गरेको लगानी रु.२,५०० हजारको साधारणसभा गर्न अगावै यस बैङ्कको

एकीकृत निर्देशन २०६८ को निर्देशन नं.८ को बुँदा नं.३ बमोजिम लगानी समायोजन कोष खडा गरेपछि मात्र नगद लाभांश बोनश शेयर वितरण गर्न ।

२.२४ एक्सल डेभलपमेन्ट बैङ्क लि., विर्तामोड, भापा

१. वासलात बाहिरको कारोवारको छुट्टै नीति तर्जुमा गर्न ।
२. जोखिम व्यवस्थापन समिति गठन गर्न ।
३. स्थीरसम्पतिको अद्यावधिक रेकर्ड सहित सम्पतिको सांकेतिकरण गर्न ।
४. निक्षेप खाता खोल्दा KYC निर्देशिकाको पूर्ण पालना गर्न ।
५. संस्थाले व्यक्तिगत/संस्थागत जमानीमा कर्जा प्रवाह गर्दा ऋणीको व्यक्तिगत जमानी रकम वरावरको अन्य कसैको हकदावी नलाग्ने सम्पतिको विवरण अनिवार्य रुपमा लिने गर्न ।
६. कर्जा नविकरण गर्नु अघि साख सूचना लिने गर्न ।
७. आयकर ऐन, २०५८ अनुसार श्रोतमा करकट्टी गर्ने व्यवस्था कडाइका साथ लागु गर्न ।
८. व्यवस्थापन सूचना प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्न सूचना प्रविधि सम्बन्धी सुरक्षात्मक व्यवस्था र नीति अपनाउन ।
९. ऋणीको आम्दानी पुष्टाई हुने कागजात, संस्थागत ऋणीको हकमा व्यापारिक फर्मको वित्तीय विवरण, कर चुक्त प्रमाणपत्र लिई कर्जा फाईल अद्यावधिक गर्न ।
१०. कर्जा सदुपयोगिता निरीक्षण प्रतिवेदन कर्जा फाईलमा संलग्न गर्न ।
११. ढुकुटीमा बीमाको सीमाभन्दा बढी नगद मौज्जात नराख्ने व्यवस्था गर्न ।
१२. गोर्खा विकास बैङ्क नेपाल लि., काठमाण्डौ र ईन्फ्रास्ट्रक्चर डेभलपमेन्ट बैङ्क लि., बनेपाको हिसाव मिलान गर्न ।
१३. संस्थागत निक्षेपको व्याज भुक्तानी गर्दा आयकर ऐन, २०५८ अनुसार करकट्टी गर्न ।
१४. बैक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा १२ को उपदफा २ बमोजिम व्यावसायिक संचालक नियुक्तिको लागि पहल गर्न ।

२.२५ वेस्टर्न डेभलपमेन्ट बैङ्क लि., घोराही, दाङ्ग (आ.व. २०६६/६७ सँग सम्बन्धित)

१. अत्यधिकरुपमा वृद्धि भएको निष्कृत्य कर्जा न्युनिकरण गर्न आवश्यक प्रभावकारी उपायहरु अवलम्बन गर्न ।
२. एकीकृत निर्देशन, २०६७ निर्देशन नं.३ बुँदा ७ अनुरूप एउटा ग्राहक वा आपसी सम्बन्ध भएका ग्राहकहरु र एउटै समूहका फर्म वा कम्पनीहरुको विवरण अर्धवार्षिक रुपमा तयार गरी १ महिनाभित्र यस बैङ्कमा पठाउने गर्न ।
३. क्षेत्रगत कर्जा सघनताका सम्बन्धमा एकीकृत निर्देशन, २०६७ निर्देशन नं.३ को बुँदा नं.११ बमोजिमको व्यवस्था कार्यान्वयन गर्न ।
४. कर्जा प्रवाह एवं नविकरण गर्नु पूर्व कर्जा नीति निर्देशिकामा उल्लेखित आवश्यक सम्पूर्ण कागजात लिने र निर्धारित सीमाभन्दा बढी रकमको कर्जाको धितो मूल्याङ्कन सूचिकृत मूल्याङ्कनकर्ताबाट गराउने गर्नका साथै आवश्यक सम्पूर्ण प्रक्रिया पूरा गरेर मात्र कर्जा प्रवाह गर्ने गर्न ।
५. कर्जा अपलेखन नीति, लगानी नीति, सम्पत्ति दायित्व व्यवस्थापन नीति, सूचना प्रविधि नीति र वासलात बाहिरका कारोवार सम्बन्धी नीति तर्जुमा गरी सोको जानकारी यस बैङ्कलाई दिन ।
६. सञ्चालकको बैठक भत्ता र सञ्चालकहरुलाई दिइने सुविधाहरु नियमावलीमा उल्लेख गर्न ।
७. एकीकृत निर्देशन, २०६७ निर्देशन नं. १५ बुँदा ४ बमोजिम निक्षेप र कर्जाको ब्याजदर हरेक

त्रयमासे समाप्त भएको ७ दिनभित्र अनिवार्य रुपमा यस बैङ्कमा पठाउने गर्न ।

२.२६ हच एण्ड बी. डेभलपमेण्ट बैङ्क लि., काठमाडौं

१. संस्थाले आ.व. ०६७/०६८को वित्तीय विवरणले देखाएको रु.९७,०१,१२ हजारको प्राथमिक पूँजीमा संस्थापक तथा संचालक सम्बद्ध कर्जा रु.१,४०,०० हजार प्राथमिक पूँजीको प्रचलित ऐन तथा कानूनले प्रतिबन्ध गरेका व्यक्ति तथा समूहलाई प्रदान गरेको कर्जा शिर्षक अन्तरगत घटाउनु पर्ने रकम समायोजन गरी यस बैङ्कलाई जानकारी दिन ।
२. संस्थाको समष्टिगत स्थलगत निरीक्षणको क्रममा रु. ३,९६,०० हजार बराबर थप कर्जा नोक्सानी व्यवस्था गर्नु पर्ने देखिएको हुँदा उक्त रकम बराबरको संचित मुनाफा कायम राखेर मात्र नगद लाभांश वितरण गर्न ।
३. कर्जा प्रवाह गर्दा कर्जा फारम तथा कर्जा सम्बन्धी कानूनी कागजातहरु पूर्ण रुपमा भर्ने भराउने गर्नहुनका साथै कर्जा प्रवाह गर्नुपूर्व कर्जा सूचना लिन तथा ऋणीको वित्तीय अवस्थाको समीक्षा गर्ने गर्न ।
४. आयकर ऐन, २०५८ अनुसार श्रोतमा कर कट्टी गर्नुका साथै श्रोतमा कट्टी गरेको कर निर्धारित समयमा आन्तरिक राजश्व कार्यालयमा जम्मा गर्न ।
५. निक्षेप खाता खोल्दा निक्षेपकर्ताहरुको फोटो, नागरिकता आदि अत्यावश्यक कागजातहरु लिने गर्न ।

२.२७ अरनिको विकास बैङ्क लि., धुलिखेल, काभ्रे

१. बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा १२ को उपदफा २ अनुसार व्यावसायिक विशेषज्ञ संचालक नियुक्त गर्न पहल गर्न ।
२. Operational Manual, Internal Audit Manual र लगानी तथा कोष व्यवस्थापन नीति तर्जुमा गर्न ।
३. नियमित अन्तरालमा स्थीरसम्पतिहरुको भौतिक परीक्षण गर्ने व्यवस्था गर्न ।
४. सम्पूर्ण ऋणीहरुको नागरिकताको प्रतिलिपि तथा आयश्रोत पुष्टि हुने कागजात लिई कर्जा फाईल अद्यावधिक गर्न ।
५. केही चेकहरुको भुक्तानी चेकमा उल्लेखित मितिभन्दा अगावै भएको देखिएकोले यस्तो कार्य तुरुन्त बन्द गर्न ।

२.२८ एन.डि.ई.पि. डेभलपमेन्ट बैङ्क लि., कमलादी, काठमाडौं

१. कर्जा प्रवाह तथा नवीकरण गर्दा संस्थाको कर्जा नीतिमा उल्लेख भए अनुसारको पर्याप्त कागजातहरु लिई प्रकृयाहरु पुरा गरेर मात्र कर्जा प्रवाह गर्न ।
२. धितो सम्पत्तिको विमा गर्दा समयमै विमा गराई धितो सम्पत्ति सुरक्षित राख्ने व्यवस्था मिलाउनु हुन ।
३. कर्जा प्रवाह भए पश्चात् आवधिक रुपमा कर्जा सदूपयोगिता निरीक्षण गर्न ।
४. कर्जा तथा सापटको वृद्धिदर उच्च (३०.६६ प्रतिशत) देखिएकोले सोबाट सिर्जित जोखिम प्रति सजग रहन ।
५. धितोमा रहेको घरजग्गा दृष्टिबन्धक गरी कर्जा प्रवाह गर्न ।

२.२९ क्लिन इनर्जी डेभलपमेन्ट बैङ्क लि., सितापाइला, काठमाडौं

१. मौज्जात वा पाउनुपर्ने हिसाव समेतको धितोमा प्रवाह भएको कर्जाको हकमा उक्त सम्पत्तिहरूको धितोमा अन्य बैङ्क वित्तीय संस्थाहरूबाट ऋणीले कर्जा उपयोग गरेको छ/छैन एकिन गरेर मात्र कर्जा प्रवाह गर्ने गर्न ।
२. संस्थाले विभिन्न जलविद्युत परियोजनाहरूको Due Diligence गरे वापत पाउनुपर्ने शुल्कलाई सम्झौता बमोजिम कर्जा लगानी नगरेमा फिर्ता गरिने वा कर्जा लगानी गर्ने भएमा कर्जा रकममै समायोजन गर्ने भन्ने प्रावधानको पालना गर्न ।
३. पारी पासु सम्झौता बमोजिम प्रवाह गरिएको कर्जाको अनिवार्य रुपमा वीमा गर्न ।
४. Essel Solu Hydro Power मा लगानी गरिएको शेयर लगानीको प्रमाणपत्र प्राप्त गर्न तथा Nepal Microfinance and Enterprises Development Ltd. मा सन् २००९ देखि लगानीको निमित्त भनी प्रदान गरिएको रकमको सम्बन्धमा आवश्यक निर्णय गर्न ।
५. ATM Suspense, Suspense Payable आदि शीर्षक अन्तर्गत रहेको रकमको अबिलम्ब हिसाव मिलान गर्न ।
६. संस्थागत ऋणीहरूसँग अनिवार्य रुपमा वित्तीय विवरणहरू, कर चुक्ता प्रमाणपत्र तथा परियोजना संचालनको हकमा पछिल्लो परियोजना प्रतिवेदन आदि लिने गर्न ।
७. कर्जा असुली सम्बन्धी निर्देशिका तथा वासलात बाहिरको कारोवार सम्बन्धी निर्देशिका तयार गर्न ।

२.३० मितेरी डेभलपमेन्ट बैङ्क लि., धरान, सुनसरी

१. मौज्जात वा पाउनुपर्ने हिसावलाई धितो मानी (Charge create) प्रवाह भएको कर्जाको हकमा उक्त सम्पत्तिहरूको धितोमा अन्य बैङ्क वित्तीय संस्थाहरूबाट ऋणीले कर्जा उपयोग गरे/नगरेको यकिन गरेर मात्र कर्जा प्रवाह गर्न ।
२. ग्रेस अवधिमा परियोजना कर्जाबाट प्राप्त पूँजीकृत व्याज आमदानीबाट मात्र हुन आउने संचित नाफाबाट बोनस शेयर र सो बोनस शेयर वितरण गर्दा आयकर ऐन २०५८ अनुसार लाग्ने लाभांश कर बाहेक नगद लाभांश वितरण नगर्न ।
३. संस्थाले विभिन्न जलविद्युत परियोजनाहरूको Due Diligence गरे वापत पाउनुपर्ने शुल्कलाई सम्झौता बमोजिम संस्थाले कर्जा लगानी नगरेमा फिर्ता गरिने वा कर्जा लगानी गर्ने भएमा कर्जा रकममै समायोजन गर्ने प्रावधान बमोजिम मात्र आमदानी बाँध्ने गर्न ।
४. कर्जामा पारी पासु सम्झौता बमोजिम वीमा गरेर मात्र कर्जा प्रवाह गर्ने गर्न ।
५. मौज्जात तथा पाउनुपर्ने हिसावको धितोमा (Charge create) प्रदान गरिएको कर्जाको हकमा मौज्जातको नियमित निरीक्षण गर्ने गर्न ।
६. वासलातबाहिरका कारोवार सम्बन्धी नीति तथा कार्यविधिहरू तर्जुमा गरी जानकारी दिन ।

२.३१ तिनाऊ विकास बैङ्क लि., बुटवल रुपन्देही

१. वासलात बाहिरको कारोवार नियमित गर्न सो सम्बन्धी नीश्चित नीति/कार्यविधि तयार गरी लागु गर्न ।
२. नेपाल राष्ट्र बैङ्कमा नियमितरुपमा पठाउनु पर्ने विवरणहरू तोकिएको समय भित्र पठाउने व्यवस्था गर्न ।
३. आर्थिक वर्ष प्रारम्भ हुनु अगावै अनुमानित बजेट तर्जुमा गर्न तथा आवधिक रुपमा बजेट तथा वास्तविक खर्चको विश्लेषण गर्ने गर्न ।

४. नेपाल राष्ट्र बैङ्कबाट जारी निर्देशन अनुरूप हुने गरी निक्षेपमा दिने तथा कर्जा सापटमा लिने ब्याजदर प्रकाशित गर्ने गर्न ।
५. श्रम नियमावलीमा भएको व्यवस्था अनुरूप कर्मचारी विनियमावली संशोधन गर्न ।
६. नेपाल राष्ट्र बैङ्कबाट जारी निर्देशानुसार प्राकृतिक व्यक्ति/नाफा कमाउने उद्देश्य नराखी स्थापित संस्थाहरु बाहेक अन्य संस्था/निकायबाट सञ्चालनमा रहेका बचत खाता अविलम्ब बन्द गरी यस बैङ्कलाई जानकारी दिन ।
७. कर्जा प्रवाह गर्न, पुरानो कर्जा नविकरण गर्न, पुर्नसंरचना वा पुर्नतालिकीकरण गर्नु अगावै अनिवार्यरूपमा ऋणीको कर्जा सूचना लिने व्यवस्था गर्न ।
८. नेपाल राष्ट्र बैङ्कबाट जारी निर्देशानुसार लेखापरिक्षण तथा लेखापरिक्षण समितिलाई प्रभावकारी बनाउने तर्फ सञ्चालक समिति सजग रहन ।
९. कर्जा प्रवाह गर्न, पुरानो कर्जा नविकरण गर्न, पुर्नसंरचना वा पुर्नतालिकीकरण गर्नुपूर्व ऋणीहरु संग सम्बन्धीत सम्पूर्ण कागजातहरु जस्तै: आम्दानी पुष्ट्याँई गर्ने कागजात, कर चुक्ता प्रमाणपत्र, व्यवसाय नविकरण कागजात आदि लिई निजहरुको सक्षमता विश्लेषण गर्ने गर्न ।

२.३२ राइजिङ्ग डेभलपमेन्ट बैङ्क लि., नारायणगढ, चितवन

१. यस बैङ्कको निर्देशन अनुसार सर्वसाधारणको लागि छुट्याएको शेयर विक्री वितरण गर्न ।
२. कर्जा नवीकरण गर्दा कर्जा सूचना लिने गर्न तथा कर्जा सदुपयोगिता निरीक्षण प्रतिवेदन तयार गरी कर्जा फाइलमा संलग्न गर्न ।
३. धितोमा रहेको सुरक्षणको वीमा नवीकरण गर्न ।
४. बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा १३ बमोजिम व्यावसायिक संचालक नियुक्तिको लागि पहल गर्न ।
५. कर्मचारीको व्यक्तिगत विवरण अद्यावधिक गर्न ।
६. समयमा नै पेशकी पछ्यौट हुने व्यवस्था गर्न ।
७. जोखिम व्यवस्थापन समिति गठन गरी यस बैङ्कलाई जानकारी गराउन ।
८. वासलात बाहिरको कारोवार सम्बन्धी नीति, शाखा संचालन नीति र व्यवस्थापन सूचना प्रणाली सम्बन्धी नीति तर्जुमा गर्न ।
९. तरलता जोखिम तथा ब्याजदर जोखिम न्यूनिकरण सम्बन्धी संयन्त्रको निर्माण गर्न ।

२.३३ मुक्तिनाथ विकास बैङ्क लि., पृथ्वीचोक, कास्की

१. आवास कर्जा प्रवाह गर्दा निर्माण कार्यको मुल्यांकन पश्चात कर्जा लगानी अनुपात कायम हुने गरी विभिन्न किस्तामा कर्जा प्रवाह गर्न ।
२. कर्जाहरुको धितो परिवर्तन गरेको अवस्थामा नयाँ धितोको निरीक्षण प्रतिवेदन अनिवार्य रूपमा फाइलमा संलग्न गर्न ।
३. व्यापार शीर्षकमा कर्जा लगानी गर्दा सम्बन्धित ऋणीको व्यवसायको निरीक्षण प्रतिवेदन तयार गरी कर्जा फाइलमा संलग्न गर्न ।
४. कम्पनी रजिष्टारको कार्यालयबाट प्रमाणित शेयर धनीहरुको विवरण लिई शेयर रजिष्टर व्यवस्थित गर्न ।
५. ऋणी तथा जमानतकर्ताहरुको Net Worth विवरण लिई विषम परिस्थितिमा समेत उनीहरुले आफ्नो दायित्व भुक्तान गर्न सक्ने वा नसक्ने कुरा यकिन गर्ने व्यवस्था गर्न ।
६. यस बैङ्कको एकीकृत निर्देशन, २०६८ को निर्देशन नं.२ को ५(ग) बमोजिम संस्थाको लागि सुनचाँदी कर्जा उपयोगी र मुनाफा दायक भए नभएको बारे वार्षिकरूपमा अध्ययन गरी सञ्चालक समितिबाट वार्षिक अनुगमन गर्ने व्यवस्था मिलाउन ।

७. संस्थाको आर्थिक प्रशासन विनियमावलीको बुँदा नं. ४२ मा उल्लेख भए बमोजिम कर्जा सम्बन्धी कानुनी कागजात कानुन विभागबाट कम्तिमा वर्षमा एक पटक पूनरावलोकन गर्ने व्यवस्था गर्ने ।
८. संस्थामा आउन सक्ने विभिन्न प्रकारका जोखिमहरूको पहिचान र न्यूनिकरण गर्ने कार्यको लागि जोखिम व्यवस्थापन समिति गठन गरी जानकारी दिन ।

२.३४ सेवा विकास बैङ्क, बुटवल लि., रुपन्देही

१. सञ्चालक समिति सदस्यको संयोजकत्वमा कर्जा समिति गठन भएकोले यस बैङ्कबाट जारी निर्देशन बमोजिम समितिहरू गठन गर्ने ।
२. कर्जा फाईलमा आयश्रोत खुल्ने कागजातहरू, ऋणीको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन, कर चुक्ता प्रमाणपत्र, आदि लिई कर्जा फाईलमा संलग्न गर्ने ।
३. शाखागत रुपमा स्थीरसम्पतिहरूको भौतिक परीक्षण गर्नुको साथै सांकेतिकरण गरी सो सम्पतिहरू रहेको स्थान खुल्ने गरी विवरण अद्यावधिक गर्ने ।
४. बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा १२ को उपदफा २ अनुसार व्यावसायिक संचालक नियुक्त गर्न पहल गर्ने ।
५. वासलात बाहिरको कारोवार सम्बन्धी नीति/निर्देशिका तर्जुमा गर्ने ।
६. आ.व.२०६७/६८ को वित्तीय विवरणको अनुसूची ४.३० मा साधारण जगेडाकोष तथा पूँजी कोष अनुपात सच्याई वित्तीय विवरण प्रकाशन गर्ने ।
७. कर्जा नविकरण गर्दा साख सूचना अनिवार्य रुपमा लिने गर्ने ।
८. KYC को पूर्णरुपमा पालना गर्ने ।
९. आर्थिक प्रशासन विनियमावली, २०६३ को पूर्ण पालना गर्ने ।

२.३५ कन्काई विकास बैङ्क लि., दमक, भ्रपा

१. संस्थाले वासलात बाहिरको कारोवार सम्बन्धी छुट्टै कार्यविधि तयार गर्ने ।
२. संस्थाले कोष तथा लगानी सम्बन्धी कार्यविधि प्रमाणित गरी लागु गर्ने ।
३. स्थीरसम्पतिको सांकेतिकरण तथा बीमा गर्ने व्यवस्था गर्ने ।
४. KYC को पूर्ण पालना गर्ने व्यवस्था गर्ने ।
५. बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा १२(२) बमोजिम व्यावसायिक विशेषज्ञ सञ्चालक नियुक्त गर्ने पहल गर्ने ।
६. कर्जा प्रवाह गर्नु पूर्व ऋणीको आयश्रोत, परियोजनाको नेटवर्थ, कर्जा तिर्न सक्ने क्षमता, कर्जाको उद्देश्य आदिको सम्बन्धमा विस्तृतरुपमा विप्लेषण गर्नुको साथै आयश्रोत पुष्टि हुने कागजात, कर्जा सुचना लिन तथा संस्थागत कर्जा प्रवाह गर्दा लेखापरीक्षण भएको वित्तीय विवरणहरू संलग्न गर्ने ।
७. आयकर ऐन, २०५८ अनुसार श्रोतमा कर कट्टी गर्ने व्यवस्था गर्ने ।

२.३६ पब्लिक डेभलपमेण्ट बैङ्क लि., वीरगञ्ज, पर्सा

१. सम्पूर्ण आवश्यक कागजात संलग्न गरी प्रकृया पुऱ्याएर कर्जा प्रवाह गर्ने ।
२. ग्राहक पहिचान निर्देशिका बमोजिम आवश्यक कागजात तथा प्रक्रिया पुरा गरेर मात्र निक्षेपकर्ताको खाता खोल्ने गर्ने ।
३. ढुकुटीमा बीमा भन्दा अधिक नगद राख्ने नगर्ने ।
४. वासलात बाहिरको कारोवार सम्बन्धी नीति र लगानी नीति तर्जुमा गर्ने ।
५. पूँजीकोष सम्बन्धी विवरण आन्तरिक लेखापरीक्षकबाट प्रमाणित गरि पठाउने गर्ने ।

६. मार्गस्थ नगद रजिष्टरको व्यवस्था गर्न ।
७. बैङ्क मौज्दात र लेजर मौज्दातबीच देखिएको फरक समय मै मिलान गर्ने गर्न ।
८. यस बैङ्कको निर्देशन विपरित फुलवारी बचत तथा ऋण सहकारी संस्थालाई प्रदान गरेको कर्जा असूल गर्न ।
९. यस बैङ्कको निर्देशन बमोजिम चुक्ता पूंजी कायम गर्ने तर्फ पहल गर्न ।
१०. संस्थामा रहेको उच्च निष्कृत्य कर्जा घटाउने तर्फ पहल गर्न ।

२.३७ महाकाली विकास बैङ्क लि., महेन्द्रनगर, कञ्चनपुर

१. यथाशिघ्र जोखिम व्यवस्थापन नीति तर्जुमा गरी जोखिम व्यवस्थापन समिति गठन गर्न ।
२. कर्जा प्रवाह गर्दा ऋणीको आयश्रोत प्रमाणित हुने कागजातहरु लिई कर्जा फाइलमा संलग्न गर्न ।
३. कर्जा नविकरण गर्ने समयमा अनिवार्य रुपमा कर्जा सूचना लिने गर्न ।
४. कर्जा लगानी भएपछि समय समयमा तथा नविकरणका समयमा समेत अनिवार्य रुपमा कर्जा सदुपयोगिताको निरीक्षण गरी सोको प्रतिवेदन कर्जा फाइलमा संलग्न गर्न ।
५. कर्जाको धितोमा रहेको सम्पत्तिको मूल्यांकन गर्दा धितोमा रहने घरको फोटा सहित आवश्यक सम्पूर्ण कागजातहरु valuation report मा संलग्न गर्न ।
६. कर्जाको धितोमा रहेका सबै बीमायोग्य सम्पत्तिहरुको समयमा बीमा नविकरण गर्ने गर्न ।
७. यस बैङ्कको एकीकृत निर्देशन, २०६८ को निर्देशन नं.३(६) बमोजिम आपसी सम्बन्ध भएका ग्राहकहरुको विवरण तयार गरी तोकिएको समयभित्र यस विभागमा पेश गर्न ।
८. कर्जा लगानी गर्दा तथा निक्षेप खाता खोल्दा संस्थाको ग्राहक पहिचान कार्यविधिमा उल्लेख भए बमोजिमका सबै कागजातहरु लिने गर्न ।

२.३८ एस डेभलपमेन्ट बैङ्क लि., काठमाडौं

१. संस्थाको आ.व. २०६७/६८ को मुनाफाबाट पिपल्स फाइनान्स लि.मा रहेको अन्तरबैङ्क लगानी रु.३ करोड घटाई बाँकी हुन आउने मुनाफा रकमबाट मात्र नियमानुसार कर्मचारी बोनस वितरण गर्न तथा उक्त अन्तरबैङ्क लगानीलाई यस बैङ्कको निर्देशन अनुसार संभावित नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्न ।
२. क्यापिटल मर्चेन्ट बैंकिङ्ग एण्ड फाइनान्सको संस्थापक शेयरको धितोमा प्रदान गरिएका कर्जाहरुमा २०६८ पौष मसान्तभित्रमा शत प्रतिशत नोक्सानी ब्यवस्था कायम गरी यस बैङ्कलाई जानकारी दिनुहुन ।
३. कर्जा प्रवाह गर्दा आवश्यक सम्पूर्ण कागजात लिनको साथै संस्थाको कर्जा नीति अनुसार आवश्यक प्रकृया पुऱ्याएर मात्र कर्जा प्रवाह गर्न ।
४. संचालन निर्देशिका तथा वासलात बाहिरका कारेबार सम्बन्धी नीति तर्जुमा गर्न ।
५. यस बैङ्कबाट जारी एकीकृत निर्देशन, २०६८ को निर्देशन न १९ बमोजिम निक्षेप खाता खोल्दा तथा निक्षेप स्वीकार गर्दा ग्राहक पहिचान सम्बन्धी कार्यविधि पूरा गर्न ।

२.३९ सांग्रिला विकास बैङ्क लि., पोखरा, कास्की

१. आवास कर्जा प्रवाह गर्दा निर्माण कार्यको मुल्यांकन पश्चात कर्जा लगानी अनुपात कायम हुने गरी विभिन्न किस्तामा कर्जा गर्ने गर्न ।
२. कर्जाहरुको धितो परिवर्तन गरेको अवस्थामा नयाँ धितोको निरीक्षण प्रतिवेदन अनिवार्य रुपमा फाइलमा संलग्न गर्न ।

३. व्यापार शीर्षकमा कर्जा लगानी गर्दा सम्बन्धित ऋणीको व्यवसायको निरीक्षण प्रतिवेदन तयार गरी कर्जा फाइलमा संलग्न गर्न ।
४. कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालयबाट प्रमाणित शेयर धनीहरूको विवरण लिई शेयर रजिष्ट्रार ब्यवस्थित गर्न ।
५. ऋणी तथा जमानतकर्ताहरूको Net Worth विवरण लिइ विषम परिस्थितिमा समेत उनीहरूले आफ्नो दायित्व भुक्तान गर्न सक्ने वा नसक्ने कुरा यकिन गर्ने व्यवस्था गर्न ।
६. यस बैकको एकीकृत निर्देशन, २०६८ को निर्देशन नं.२ को ५(ग) बमोजिम संस्थाको लागि सुनचाँदी कर्जा उपयोगी र मुनाफा दायक भए नभएको बारे वार्षिकरूपमा अध्ययन गरी सञ्चालक समितिबाट वार्षिक अनुगमन गर्ने व्यवस्था मिलाउन ।
७. संस्थाको आर्थिक प्रसाशन विनियमावलीको बुँदा नं. ४२ मा कर्जा सम्बन्धी कानुनी कागजात कानुन विभागबाट कम्तिमा वर्षमा एक पटक पूनरावलोकन गर्ने व्यवस्था गर्न ।
८. संस्थामा आउन सक्ने विभिन्न प्रकारका जोखिमहरूको पहिचान र न्यूनिकरण गर्ने कार्यको लागि जोखिम व्यवस्थापन समिति गठन गरी जानकारी दिन ।

२.४० भार्गव विकास बैङ्क लि., नेपालगञ्ज, बाँके

१. बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को व्यवस्था बमोजिम (कम्तिमा ५ जना र बढीमा ९ जना सञ्चालक समिति कायम गरी यस बैङ्कलाई जानकारी दिनुहुन ।
२. यस बैङ्कको एकीकृत निर्देशन, २०६७ को निर्देशन नं.१० बमोजिम एकाघर परिवारको शेयर स्वामित्व सीमाभित्र कायम गर्न ।
३. सञ्चालक समितिको संयोजकत्वमा कर्जा समिति गठन भएकोले यस बैङ्कबाट जारी निर्देशन बमोजिम समितिहरू गठन गर्न ।
४. आयकर ऐन, २०५८ अनुसार श्रोतमा कर कट्टी गरी राजस्व कार्यालयमा दाखिला गर्न ।
५. कर्जा प्रवाह/नविकरण गर्नुपूर्व कर्जा सूचना लिन, ऋणीको आयश्रोत/आम्दानी सम्बन्धी कागजातको आधारमा कर्जा भुक्तानी क्षमता विश्लेषण गर्न तथा संस्थागत ऋणीहरूको हकमा सम्भाव्यता अध्ययन तथा वित्तीय विवरणहरू लगायत सम्पूर्ण कागजातहरू लिएर मात्र कर्जा प्रवाह गर्न तथा कर्जा प्रवाह पश्चात् सदुपयोगिता निरीक्षण गर्न ।
६. एकीकृत निर्देशन, २०६७ को निर्देशन नं.१२ को बुँदा नं.५ मा गरिएको व्यवस्था बमोजिम ऋण लिई नतिर्ने ऋणीहरूलाई नियतपूर्वक ऋण नतिर्ने ऋणीहरू र परिस्थितिवश ऋण नतिर्ने ऋणीहरू भनी वर्गीकरण गर्न ।
७. वित्तीय श्रोत संकलन, कोष व्यवस्थापन, कार्य सञ्चालन, लगानी, व्यवस्थापन सूचना प्रणाली, आन्तरिक लेखापरीक्षण, ग्राहक पहिचान, सम्पति तथा दायित्व व्यवस्थापन, वासलातबाहिरको कारोवार आदि सम्बन्धी नीति/निर्देशिका तर्जुमा गर्नको साथै, आपसी सम्बन्ध भएका ग्राहक पहिचान सम्बन्धी संयन्त्रको विकास गर्न ।
८. यस बैङ्कको एकीकृत निर्देशन, २०६७ को निर्देशन नं.६ को बुँदा नं. ५ बमोजिम लेखा परीक्षण समितिलाई प्रभावकारी बनाउन ।
९. अवकाश पछि कर्मचारीले पाउने सञ्चित विदा वापतको रकम व्यवस्था गर्न ।
१०. धितो मूल्यांकनकर्तासंग सम्झौता गर्दा मूल्यांकनकर्ताको फर्मको प्रोफाइल, कर चुक्ता प्रमाणपत्र, ईन्जिनियरको फोटो लिनुको साथै कालोसूचीमा राख्न सक्ने व्यवस्था गर्न ।
११. बीमाको सीमाभन्दा बढी नगद मौज्जात ढुकुटीमा नराख्न ।
१२. बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा १२(२) बमोजिम व्यावसायिक विशेषज्ञ सञ्चालक नियुक्तिको लागि पहल गर्न ।

१३. यस बैङ्कबाट मिति २०६८ कार्तिक २ देखि ६ गतेसम्म संस्थाको २०६८ आषाढ मसान्तको आधारमा गरिएको स्थलगत निरीक्षणबाट रु.३१,८७ हजार थप कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम हुनुपर्ने जनाएको हुँदा सोही अनुसार गरी जानकारी गर्न/गराउन ।

२.४१ भिवोर विकास बैङ्क लि., त्रिपुरेश्वर, काठमाडौं

१. यस बैङ्कको निर्देशन बमोजिम निरन्तर रुपमा अनिवार्य नगद मौज्जात र वैधानिक तरलता अनुपात कायम गर्न ।
२. कर्जा प्रवाह गर्नुपूर्व वा कर्जा नवीकरण गर्नुपूर्व वित्तीय विवरण प्राप्त गर्न ।
३. कर्जा प्रवाह गर्दाको अवस्थामा तोकिएको शर्त बमोजिम जरिवाना तथा शुल्क असुल गर्न ।
४. संस्थामा निष्क्रिय कर्जाको अंश क्रमशः वृद्धि हुँदै गइरहेको प्रति सचेत रहन ।
५. गत आ.व.मा खुद नाफा रु.८,२७,२७ हजार रहेकोमा यस आ.व.मा संस्था रु.३,४१,२८ हजारले नोक्सानीमा रहेको प्रति सचेत रहन ।

२.४२ रेसुङ्गा विकास बैङ्क लि., तम्घास, गुल्मी

१. सम्पत्ति तथा दायित्व व्यवस्थापन तथा जोखिम व्यवस्थापन समिति गठन गर्न ।
२. यस बैङ्कबाट जारी एकीकृत निर्देशन, २०६८ को निर्देशन न १९ बमोजिम निक्षेप खाता खोल्दा तथा निक्षेप स्वीकार गर्दा ग्राहक पहिचान सम्बन्धी कार्यविधि पुरा गर्न ।
३. कर्जा प्रवाह गर्दा आवश्यक सम्पूर्ण कागजात लिनको साथै संस्थाको कर्जा नीति अनुसार आवश्यक प्रकृया पुऱ्याएर मात्र कर्जा प्रवाह गर्न ।
४. संस्थाको आर्थिक प्रशासन विनियमावली बमोजिम खरीद लगायतका अन्य विषयका सम्बन्धमा भएका व्यवस्थाहरुको पालना गर्न ।
५. स्थीर सम्पत्ति रहेको वास्तविक स्थान सहितको रजिष्टर खडा गरी सोको सांकेतिकरण गर्न ।
६. लेखापरीक्षण समितिमा संस्थाको वित्तीय अवस्थाको बारेमा विस्तृत छलफल गरी व्यवस्थापन तथा संचालक समितिलाई आवश्यक निर्देशन तथा सुझाव प्रदान गर्न ।
७. शाखा कार्यालयहरुसंगको हिसाब मिलान नियमित रुपमा गर्न ।
८. संस्थाको वित्तीय विवरण तथा अन्य सूचनाहरु जानकारी गराउन Website तयार गर्न ।
९. यस बैङ्कबाट २०६८ आषाढ मसान्तको वित्तीय विवरणको आधारमा गरिएको स्थलगत निरीक्षण बमोजिमको रु.१४,३४ हजार थप कर्जा नोक्सानी व्यवस्था गरे पश्चात् मात्र शेयरधनीहरुलाई नगद लाभांश तथा वोनश शेयर वितरण गर्न ।

२.४३ रारा विकास बैङ्क लि., वीरेन्द्रनगर, सुर्खेत

१. सम्पूर्ण आवश्यक कागजात संलग्न गरी प्रकृया पुऱ्याएर कर्जा प्रवाह गर्न ।।
२. आर्थिक प्रशासन विनियमावली अनुरूप सामान खरीद गर्ने परिपाटीको व्यवस्था गर्न ।
३. स्थीरसम्पत्तिहरुको लग बुक बनाई अद्यावधिक गर्न ।
४. मासिक रुपमा शाखा हिसाब मिलान गरि अद्यावधिक गर्न ।
५. धितो मुल्याङ्कनकर्ता सँगको सम्भौतामा कालो सूचिमा राख्न सक्ने प्रावधान अनिवार्य रुपमा राख्नु हुनका साथै कर चुक्ता प्रमाण अनिवार्य लिनु हुन ।
६. वीमा रकम भन्दा बढी रकम काउण्टरमा राख्ने नगर्न ।
७. सञ्चालक तथा कर्मचारीहरुको व्यक्तिगत फाइल अद्यावधिक गर्न ।
८. ग्रोमोर मर्चेन्ट बैङ्कर लि.को संस्थापक शेयरमा गरेको लगानीलाई यस बैङ्कको एकीकृत निर्देशन, २०६७ को निर्देशन नं. ८ को बुदां ३(१) बमोजिम लगानी समायोजन कोषमा जम्मा गर्न ।

९. संस्थाले प्रस्ताव गरे अनुसारको नगद लाभांश बाँड्न अस्वीकृत गरिएकोले प्रस्तावित नगद लाभांश वापतको रकम आ.व. २०६८/६९ को हिसावमा संचित मुनाफामा लेखाकन गरी देखाउन ।

२.४४ दयालो विकास बैङ्क लि., वनेपा, काभ्रे

१. विपन्न वर्गमा वर्गीकरण गर्न नमिल्ने कर्जाहरु उक्त शिर्षकबाट हटाई अन्य शीर्षकमा वर्गीकरण गर्न ।
२. यस बैङ्कबाट जारी एकीकृत निर्देशन, २०६८ को निर्देशन न १९ बमोजिम निक्षेप खाता खोल्दा तथा निक्षेप स्वीकार गर्दा ग्राहक पहिचान सम्बन्धी कार्यविधि पूरा गर्न ।
३. कर्जा प्रवाह गर्दा आवश्यक सम्पूर्ण कागजात लिनको साथै संस्थाको कर्जा नीति अनुसार आवश्यक प्रकृया पुऱ्याएर मात्र कर्जा प्रवाह गर्न ।
४. संचालन निर्देशिका बमोजिम १ वर्षसम्म ग्राहकबाट नबुझेको चेक नष्ट गर्न, बैङ्क स्टेटमेन्ट इस्यु रजिष्टर खडा गर्न, Good for Payment Register भिडान गर्न, Cheque Return Register खडा गर्न, भुक्तानी अवधि समाप्त भएका चेकहरुको भुक्तानी नदिन तथा Signature Verify गर्न ।
५. स्थीर सम्पत्तिको सांकेतिकरण तथा वार्षिक रुपमा भौतिक परीक्षण गर्न ।
६. संस्थाले प्रयोगमा ल्याएको Software Bankus ले केन्द्रकृत बैकिङ्ग तथा अन्य आन्तरिक नियन्त्रणका पक्ष Support नगर्ने देखिएकोले सरल, प्रभावकारी र नियन्त्रणका पक्ष Support गर्ने Software प्रयोगमा ल्याउन ।
७. संस्थामा बीस ठुला निक्षेपकर्ताहरुको निक्षेप कुल निक्षेपको ३८.०१ प्रतिशत रहेको देखिएकोले तरलता व्यवस्थापनमा सजग रहन ।

२.४५ कन्द्री डेभलपमेन्ट बैङ्क लि., वनेपा, काभ्रे

१. आवश्यक सम्पूर्ण कागजात संलग्न गरी प्रकृया पुऱ्याएर मात्र कर्जा प्रवाह/नविकरण गर्न ।
२. ग्राहकको खाता खोल्दा KYC पूर्णरुपमा पालना गर्न ।
३. शाखा संचालन नीति तथा वासलात बाहिरको कारोवार सम्बन्धी नीति तर्जुमा गर्न ।
४. ढुकुटीमा वीमा भन्दा बढी नगद रकम राख्ने नगर्न ।
५. ग्रोमोर मर्चेन्ट बैङ्कर लि.को संस्थापक शेयरमा गरेको लगानीलाई यस बैङ्कको एकीकृत निर्देशन, २०६७ को निर्देशन नं. ८ को बुँदा नं. ३(१) बमोजिम लगानी समायोजन कोषमा जम्मा गर्न ।
६. संस्थाको कार्यक्षेत्र भन्दा बाहिरको धितोमा गएको कर्जालाई यस बैङ्कले तोकेको समय भित्र नियमित गर्न ।

२.४६ काष्ठमण्डप डेभलपमेन्ट बैङ्क लि., काठमाडौं

१. यस बैङ्कको एकीकृत निर्देशन २०६८ को निर्देशन नं. २१ को बुँदा नं. ४ मा भएको व्यवस्था अनुसारको चुक्ता पूँजी वृद्धि गर्न ।
२. आर्थिक प्रशासन विनियमावली अनुरुप खरीद तथा निर्माणकार्य गर्दा कोटेशन तथा शिलवन्दी कोटेशन सम्बन्धी प्रकृयागत व्यवस्था पुरा गर्न ।
३. कर्जा प्रवाह गर्दा आवश्यक सम्पूर्ण कागजात लिनको साथै संस्थाको कर्जा नीति अनुसार आवश्यक प्रकृया पुऱ्याएर मात्र कर्जा प्रवाह गर्न ।
४. विनियोजित बजेटको सीमाभित्र रहेर खर्च गर्न ।
५. वासलात बाहिरका कारोवार सम्बन्धी नीति तर्जुमा गर्न ।

२.४७ अल्पाइन डेभलपमेन्ट बैङ्क लि., हेटौडा, मकवानपुर

१. स्थीर सम्पत्तिहरुको भौतिक परिक्षण गर्न ।
२. एकीकृत निर्देशन २०६८ को निर्देशन नं ६ को बुंदा नं २ (ठ) बमोजिम गठन गर्नु पर्ने जोखिम व्यवस्थापन समिति गठन गर्न ।
३. कर्जा प्रवाह गर्दा ऋणीको आयश्रोत खुल्ने आवश्यक कागजात लिनु हुन तथा कर्जा स्वीकृत गर्दा कर्जा कमिटिले कर्जा विश्लेषण फर्ममा स्वीकृत गर्न ।
४. एकीकृत निर्देशन अनुसार हुने गरी संस्थाको कर्जा नीति परिमार्जन गर्न ।
५. अर्धवार्षिक रुपमा संस्थाले गरेको लगानीको पूनरावलोकन गर्न ।
६. व्यावसायिक विशेषज्ञ संचालक नियुक्त गर्न ।
७. बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन २०६३ अनुसार संचालक समितिको बैठक २ महिना भन्दा बढी अवधिले फरक नहुने गरी बस्न व्यवस्था गर्न ।
८. कर्जा प्रवाह गर्दा संस्थाको कर्जा नीतिको पूर्णरुपमा पालना गर्न ।
९. कार्यक्षेत्र बाहिरको धितो लिई गरेको कर्जा प्रवाह असुल गर्न ।
१०. कर्मचारीहरुको उपदान तथा विदा वापतको रकम व्यवस्था गर्न ।
११. लेखा परिक्षण समितिको सक्रीयता बढाउन ।
१२. संस्थाले नेपाल धितोपत्र विनिमय बजारमा सूचीकृत भई नसकेको ग्रोमोर मर्चेण्ट बैङ्क लि. को शेयरमा गरेको लगानी रु.५,०० हजारमा वार्षिक साधारणसभा गर्न अगावै यस बैङ्कको एकीकृत निर्देशन, २०६८ को निर्देशन नं.८ को बुंदा नं.३ बमोजिम लगानी समायोजन कोष व्यवस्था गरेपछि मात्र नगद लाभांश वितरण गर्न ।

२.४८ निलगिरी विकास बैङ्क लि., वेनी म्याग्दी

१. आवश्यक सम्पूर्ण कागजात संलग्न गरी प्रकृया पुऱ्याएर कर्जा प्रवाह गर्न ।
२. २५ लाख भन्दा बढीका कर्जाहरु कर्जा सूचना केन्द्रमा पठाउन हुन ।
३. नेपाल राष्ट्र बैङ्कमा पठाउनुपर्ने कागजात समयमा नै पठाउने गर्न ।
४. विमा भन्दा बढी नगद रकम ढुकुटी तथा क्यास इन ट्रान्जिटमा राख्ने नगर्न ।
५. ग्राहकको खाता खोल्दा KYC को पूर्ण रुपमा पालना गर्न ।
६. आयकर समयमानै दाखिला गर्ने व्यवस्था गर्न ।
७. व्यावसायिक विशेषज्ञ नियुक्ती गर्न आवश्यक पहल गर्न ।
८. संस्थाका लागि आवश्यक नीति तथा निर्देशिका तर्जुमा गरि कार्यान्वयन गर्न ।
९. यस बैङ्कको निर्देशन २०६७ को निर्देशन न.४ को १०(५) अनुसार स्थगन कर जगेडा कोष खडा गर्न ।

२.४९ कर्पोरेट डेभलपमेन्ट बैङ्क लि., वीरगञ्ज, पर्सा

१. संस्थाका लागि आवश्यक कर्जा अपलेखन नीति, वासलात बाहिरको कारोवार सम्बन्धी नीति, लगानी नीति तयार गर्न ।
२. यस बैङ्कको निर्देशन बमोजिम जोखिम व्यवस्थापन समिति गठन गर्न ।
३. कर्जा लगानी गर्दा कर्जा नीतिको पूर्णरुपमा पालना गर्न ।
४. स्थीर सम्पत्तिको वार्षिक रुपमा भौतिक परिक्षण गर्न ।
५. आय कर ऐन २०५८ अनुसार विल भुक्तानी गर्दा श्रोतमा कर कट्टी गरेर मात्र भुक्तानी दिन ।
६. कर्जा प्रवाह तथा नविकरण गर्दा अनिवार्यरुपमा कर्जा सूचना लिने गर्न ।
७. ग्राहक पहिचान सम्बन्धी निर्देशिका पूर्णरुपले पालना गर्न ।
८. धितो मूल्यांकन गर्दा आएको डिस्ट्रेस मूल्य भन्दा बढी हुने गरी कर्जा प्रवाह नगर्न ।

९. बचत खाताको व्याज दर यस बैङ्कको निर्देशन अनुसार दुइ प्रतिशत भन्दा फरक नहुने गरी मात्र प्रदान गर्न ।
१०. परियोजना संचालनका लागि चालु पूंजी कर्जाको रुपमा प्रवाह गरिने कर्जाहरु परियोजना संचालन हुने यकीन गरेर मात्र प्रवाह गर्न ।

२.५० कामना विकास बैङ्क, लेखनाथ, कास्की

१. संस्थापक, संचालक तथा उच्च व्यवस्थापनसंग आपसी सम्बन्ध भएका व्यक्ति तथा संस्थाहरुको पहिचान गर्ने पद्धती विकास गर्न ।
२. यस बैङ्कबाट जारी एकीकृत निर्देशन, २०६८ को निर्देशन न १९ बमोजिम निक्षेप खाता खोल्दा तथा निक्षेप स्वीकार गर्दा ग्राहक पहिचान सम्बन्धी कार्यविधि पुरा गर्न ।
३. कर्जा प्रवाह गर्दा आवश्यक सम्पूर्ण कागजात लिनको साथै संस्थाको कर्जा नीति अनुसार आवश्यक प्रकृया पुऱ्याएर मात्र कर्जा प्रवाह गर्न ।
४. प्रचलित बैकिङ्ग मूल्य र मान्यता तथा संस्थाको नीति नियमको पूर्ण पालना हुने गरी मात्र चेकको भुक्तानी गर्न, संस्थाबाट नगद अन्यत्र पठाउँदा तथा रकम प्राप्त गर्दा Cash in Transit मा लेखांकन गर्न तथा Deposit Slip मा आवश्यक सबै विवरणहरु हस्ताक्षर सहित लेख्न लगाउने गर्न ।

२.५१ सिटी डेभलपमेन्ट बैङ्क लि., पोखरा, कास्की

१. एकीकृत निर्देशन २०६८ को निर्देशन नं ६ को बुंदा नं २ (ठ) बमोजिम जोखिम व्यवस्थापन समिति गठन गर्न ।
२. कर्जा प्रवाह गर्दा ऋणीको आयश्रोत खुल्ने आवश्यक कागजात लिन तथा स्वीकृत गर्दा कर्जा कमिटिले कर्जा विश्लेषण फर्ममा स्वीकृत गर्न ।
३. ATM: मा रहेको नगदको भौतिक परिक्षणका साथै रिक्न्सिलिएशन गर्न ।
४. अर्धवार्षिक रुपमा संस्थाले गरेको लगानीको पूनरावलोकन गर्न ।
५. वार्षिक विवरणहरु संस्थाको वेभसाइटमा प्रकाशन गर्ने व्यवस्था गर्न ।
६. नेपाल शेयर मार्केट्स एण्ड फाइनान्स लि. मा गरेको अन्तरबैङ्क लगानीको थप ५० प्रतिशतले हुने रु.२,५१,३० हजार नोक्सानी व्यवस्था खडा गरी आ.व. २०६७/६८ को हिसावमा सञ्चित मुनाफा कायम रहने गरी मात्र कर्मचारी वोनस र नगद लाभांश वितरण गर्न ।

२.५२ गरिमा विकास बैङ्क लि., पोखरा कास्की

१. संस्थाले प्रवाह गरेको अधिकांश कर्जाहरुमा कर्जा प्रवाह गरेको निश्चित अन्तरालमा कर्जा सदुपयोगिताको निरीक्षण गरी सोको प्रतिवेदन कर्जा फाईलमा राख्ने गर्न ।
२. संस्थाले कर्जा प्रवाह गर्दा ऋणीले पेशगरेका वित्तीय विवरणले ऋणीको वास्तविक वित्तीय अवस्थाको प्रतिविम्बित हुने अवस्था भएमा मात्र कर्जा प्रवाह गर्ने गर्नुहुन साथै, संस्थागत ऋणीहरुलाई वित्तीय अवस्थाको विश्लेषण पश्चात्मात्र कर्जा प्रवाह गर्न, बिमा योग्य धितोको बिमा गराई सोको नविकरण समेत समयमैगर्ने गर्न, कर्जा सूचना केन्द्रको कालो सूचीमा रहेनरहेको प्रतिवेदन प्राप्तभएपश्चात् मात्र कर्जा प्रवाह गर्न ।
३. संस्थाले खरीद गरेको स्थीरसम्पत्तिहरुको सांकेतीकरण अविलम्ब गर्नका साथै संस्थाको शाखा कार्यालयमा रहेको स्थीर सम्पत्तिको रजिस्टर खडागरी व्यवस्थित गर्न ।
४. विविध प्रकारका जोखिमबाट संस्थाको भौतिक सम्पत्तिलाई जोगाउन सम्पूर्ण भौतिक सम्पत्तिको बीमा गर्न ।

५. संस्थाको कर्जा नीति, २०६७ ले प्रदान गरेको सीमा भित्र रहेर धितोको मूल्यांकन गर्ने गराउने गर्न ।
६. यस बैङ्कको एकीकृत निर्देशन, २०६८ को निर्देशन नं. ६ को १(२)(च) मा अनुसार सञ्चालक वा १ प्रतिशत भन्दा बढी शेयर लिएका शेयरधनी वा निजको परिवारको स्वामित्वमारहेको/वित्तीय स्वार्थ रहेको फर्म, कम्पनीसंग घर भाडा लिई कारोवार गर्न पाइने छैन भन्ने व्यवस्थाको विपरित १ प्रतिशत संस्थापक शेयर धारण गरेका शेयर धनी श्री रघुपति लम्साल संग घरभाडा सम्भौता गरी कार्यालय सञ्चालन गरेको सम्बन्धमा स्पष्टीकरण पेश गर्न ।
७. ग्राहक पहिचान कार्यविधि (Know Your Customer) को पूर्णरूपमा पालना गरि खाता सञ्चालनमा ल्याउने गर्न ।
८. संस्थाको कर्जा नीतिमा जग्गाको मूल्यांकन गर्दा बजार मूल्य सरकारी मूल्यको १० गुणा भन्दा बढी हुन नहुने गरी मूल्यांकन गर्ने व्यवस्था कडाईका साथ पालना गर्न/गराउन ।

२.५३ विश्व विकास बैङ्क लि., पोखरा, कास्की

१. सम्पूर्ण आवश्यक कागजात संलग्न गरी प्रकृया पुऱ्याएर कर्जा प्रवाह गर्न ।
२. ग्राहक पहिचान कार्यविधिको पूर्ण रूपमा पालना गर्न ।
३. धितोमा रहेको घरको मूल्यांकन भन्दा कम रकमको विमा नगर्न ।
४. लगानी नीति तर्जुमा गरी सो अनुसार लगानी गर्न ।
५. अलग अलग व्यक्तिको मातहतमा ATM Card र Pin No. राख्ने व्यवस्था गर्न ।
६. शाखाहरुमा समेत स्थीरसम्पत्तिमा संकेतिकरण गर्न ।
७. ग्रोमोर मर्चेन्ट बैङ्कर लि.को संस्थापक शेयरमा गरेको लगानीलाई यस बैङ्कको एकीकृत निर्देशन, २०६७ को निर्देशन नं. ८ को बुँदा ३(१) बमोजिम लगानी समायोजन कोषमा जम्मा गर्न ।
८. सण्डी क्रेडिटर्स हिसावमा रहेको म्याद भुक्तान भएको मुद्दती निक्षेपको भुक्तानी वा नवीकरण गर्न ।
९. लेखापरीक्षकले औल्याएका अन्य कैफियतहरु सुधार गर्न ।
१०. ग्रोमोर मर्चेन्ट बैकर लि. को शेयरमा गरेको लगानी रु.१५,०० हजारलाई लगानी समायोजन कोष खडा गरे पश्चात मात्र आ.व. ०६७/६८ को वित्तीय विवरणमा प्रस्तावित रकम रु.३,७८,९५ हजार नगद लाभांश वितरण गर्न ।

२.५४ पाथिभरा विकास बैङ्क लि., उर्लावारी, मोरङ

१. निक्षेपमा प्रकाशित व्याजदरमा ०.५ प्रतिशत भन्दा बढी हुने गरी व्याज प्रदान नगर्न ।
२. व्यापारिक कर्जा प्रवाह गर्दा व्यवसाय/परियोजना निरीक्षण गरेर मात्र कर्जा प्रवाह गर्न ।
३. आपसी सम्बन्ध भएका ग्राहकहरुको पहिचान गर्ने प्रणाली बनाउन ।
४. जोखिम व्यवस्थापन समिति गठन गर्न ।
५. स्थीर सम्पत्तिहरुको भौतिक परिक्षण गर्न ।
६. कर्जा प्रवाह गर्नु अघि ऋणीको तिर्न सक्ने क्षमताको मूल्यांकन, आवधिक रूपमा ऋणीको वित्तीय अवस्था विश्लेषण तथा उद्देश्य अनुसार कर्जा सदुपयोग भए नभएको निरीक्षण गर्न ।
७. समयानुकुलको सूचना प्रविधि नीति तय गर्न ।
८. कूल कर्जामा एकै किसिम (व्यक्तिगत आभरड्राफ्ट) को कर्जाको अंश उच्च हुने गरी कर्जा प्रवाह नगर्न ।

९. संचालक तथा संस्थापकहरूको प्रत्यक्ष/अप्रत्यक्ष संलग्नता रहेका कर्जाहरू यथाशिघ्र असुल उपर गर्न अन्यथा सो कर्जा बराबरको रकम प्राथमिक पूंजीमा घटाई वित्तीय विवरणहरू प्रकाशित गर्न ।
१०. कर्जा प्रवाह गर्नु अघि नै कर्जा सूचना लिने गर्न ।

२.५५ प्रोफेशनल विकास बैङ्क लि., बनेपा, काभ्रे

१. सञ्चालक स्तरीय ऋण समिति विघटन गरी एकीकृत निर्देशनको निर्देशन नं. ६ को बुंदा नं २(ठ) को अधिनमा रही आवश्यक समितिहरू गठन गर्न ।
२. कर्जा प्रवाह पछि कर्जा सदुपयोगिताको निरीक्षण गर्ने गर्न ।
३. वीमा योग्य सम्पत्तिको अनिवार्यरूपमा वीमा गर्न ।
४. कर्जा प्रवाह गर्दा ऋणीको आयश्रोत खुल्ने आवश्यक कागजात लिन र सुचीकृत मूल्याङ्कनकर्ताबाट धितोको मूल्याङ्कन गराउनु हुन ।
५. कर्मचारीहरूको व्यक्तिगत फाईलमा सम्बन्धित कर्मचारीको फोटो, नियुक्ति पत्र, शैक्षिक योग्यताका प्रतिलिपि आदि संलग्न गर्न ।
६. निक्षेप खाता खोल्दा ग्राहक पहिचान सम्बन्धी निर्देशिकाको पूर्णरूपमा पालना गर्न ।
७. आपसी सम्बन्ध भएका ग्राहकहरूको पहिचान खुल्ने संयन्त्रको निर्माण गर्न ।
८. संस्थाले शाखा कार्यालयहरूमा CCTV जडान गर्न ।
९. शाखा कार्यालयहरूमा, नगद तथा चेक बुकको व्यवस्थापन जोखिम रहित तरीकाले गर्न ।
१०. चेक बुक ईस्यू रजिष्टर राख्ने व्यवस्था गर्न ।
११. चेकवाट नगद भुक्तानी गर्दा तोकिएको अख्तियारी र सीमाभित्र रही आवश्यक प्रक्रिया पूरा गरेर मात्र गर्न ।

२.५६ काबेली विकास बैङ्क लि., हुलाकटोल, धनकुटा

१. सम्पूर्ण आवश्यक कागजातहरू संलग्न गरी प्रकृया पुऱ्याएर मात्र कर्जा स्वीकृती तथा नवीकरण गर्न ।
२. ग्राहक पहिचान निर्देशिका बमोजिम आवश्यक कागजात तथा प्रक्रिया पूरा गरेर मात्र खाता खोल्ने गर्न ।
३. यस बैङ्कबाट जारी निर्देशन बमोजिम तोकिएको मात्र समितिहरू गठन गर्न ।
४. लगानी नीति, वासलात बाहिरको कारोवार सम्बन्धी कार्यविधि तर्जुमा गर्न ।
५. हुकुटीमा वीमा रकम भन्दा बढी नगद राख्ने नगर्न ।

२.५७ पूर्णिमा विकास बैङ्क लि., सिद्धार्थनगर, रुपन्देही

१. एकीकृत निर्देशन २०६८ को निर्देशन नं ६ को बुंदा नं २ (ठ) बमोजिम गठन गर्नु पर्ने जोखिम व्यवस्थापन समिति गठन गर्न ।
२. कर्जा प्रवाह गर्दा ऋणीको आयश्रोत खुल्ने आवश्यक कागजात लिनु हुन ।
३. आय कर ऐन २०५८ अनुसार विल भुक्तानी दिदां श्रोतमा कर कट्टी गरेर मात्र विल भुक्तानी गर्न ।
४. ऋणीलाई प्रवाह भएको कर्जा उद्देश्य अनुसार कर्जा सदुपयोग भए/नभएको प्रतिवेदन कर्जा फाइलमा समावेश गर्न ।
५. बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन २०६३ अनुसार व्यावसायिक विशेषज्ञ संचालक नियुक्त गर्न पहल गर्न ।

६. शाखागत रुपमा स्थीर सम्पत्तिको भौतिक परिक्षण गर्नुका साथै उक्त सम्पत्तिहरुको सांकेतिकरण गर्न ।
७. संस्थाको कर्जा नीतिको पूर्णरुपमा पालना गरी सुरक्षित रुपमा कर्जा प्रवाह गर्न ।
८. खाता खोल्दा ग्राहक पहिचान सम्बन्धी निर्देशिकाको पूर्णरुपमा पालना गर्न ।
९. निक्षेपमा प्रकाशित व्याजदरमा ०.५ प्रतिशत भन्दा बढी हुने गरी व्याज प्रदान नगर्न ।
१०. संस्थाका लागि आवश्यक स्थीर सम्पत्ति खरिद तथा निर्माण कार्य गर्दा आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी विनियमावलीको पूर्णरुपमा पालना गर्न ।

२.५८ ज्योति विकास बैङ्क लि., काठमाडौं

१. कर्जा प्रवाह गरिसकेपछि निश्चित अन्तरालमा कर्जाको सदुपयोगिता निरीक्षण गरी सोको प्रतिवेदन सम्बन्धित कर्जा फाईलमा राख्ने गर्न ।
२. यस बैङ्कको एकीकृत निर्देशन, २०६८ को निर्देशन नं.१९ ग्राहक पहिचान (Know your Customer) सम्बन्धी व्यवस्थालाई पूर्णरुपमा पालना गरी खाता सञ्चालन गर्न ।
३. संस्थाले ऋणीहरुलाई कर्जा प्रवाह गर्दा संस्थागत ऋणीले पेश गरेका वित्तीय विवरणहरु लेखापरीक्षकबाट प्रमाणित गराएरमात्र लिने गर्नका साथै, ऋणीले पेश गरेका वित्तीय विवरणले ऋणीको वास्तविक वित्तीय अवस्थाको प्रदर्शन हुने अवस्थामा मात्र कर्जा प्रवाह गर्न ।
४. गोर्खा डेभलपमेन्ट बैङ्क नेपाल लि. मा रहेको रकमलाई जोखिम व्यवस्था गरे पश्चात् मात्र शेयरधनीहरुलाई नगद लाभांश वितरण गर्न ।

२.५९ साइन डेभलपमेन्ट बैङ्क लि., बुटवल, रुपन्देही

१. सम्पत्ति तथा दायित्व व्यवस्थापन तथा ग्राहक पहिचान सम्बन्धी नीति तर्जुमा गरी लागु गर्न ।
२. यस बैङ्कबाट जारी एकीकृत निर्देशन, २०६८ को निर्देशन नं.१९ बमोजिम निक्षेप खाता खोल्दा तथा निक्षेप स्वीकार गर्दा ग्राहक पहिचान सम्बन्धी कार्यविधि पुरा गर्न ।
३. कर्जा प्रवाह गर्दा आवश्यक सम्पूर्ण कागजात लिनको साथै संस्थाको कर्जा नीति अनुसार आवश्यक प्रकृया पुऱ्याएर मात्र कर्जा प्रवाह गर्न ।
४. लेखापरीक्षण समितिमा संस्थाको वित्तीय अवस्थाको बारेमा विस्तृत छलफल गरी व्यवस्थापन तथा संचालक समितिलाई आवश्यक निर्देशन प्रदान गर्न ।

२.६० बागमती डेभलपमेन्ट बैङ्क लि., हरिवन, सर्लाही

१. विपन्न वर्गमा वर्गीकरण गर्न नमिल्ने कर्जाहरु उक्त शीर्षकबाट हटाई अन्य शीर्षकमा वर्गीकरण गर्न ।
२. यस बैङ्कबाट जारी एकीकृत निर्देशन, २०६८ को निर्देशन नं.१९ बमोजिम निक्षेप खाता खोल्दा तथा निक्षेप स्वीकार गर्दा ग्राहक पहिचान सम्बन्धी कार्यविधि पूरा गर्न ।
३. कर्जा प्रवाह गर्दा आवश्यक सम्पूर्ण कागजात लिनको साथै संस्थाको कर्जा नीति अनुसार आवश्यक प्रकृया पुऱ्याएर मात्र कर्जा प्रवाह गर्न ।
४. संचालन निर्देशिका बमोजिम १ वर्षसम्म ग्राहकबाट नबुझेको चेक नष्ट गर्न, बैङ्क स्टेटमेन्ट इस्यु रजिष्टर खडा गर्न, Good for Payment Register भिडान गर्न, Cheque Return Register खडा गर्न, भुक्तानी अवधि समाप्त भएका चेकहरुको भुक्तानी नदिन तथा Signature Verify गर्न ।
५. स्थीर सम्पत्तिको सांकेतिकरण तथा वार्षिक रुपमा भौतिक परीक्षण गर्न ।

६. संस्थाले प्रयोगमा ल्याएको Software Bankus ले केन्द्रकृत बैकिङ्ग तथा अन्य आन्तरिक नियन्त्रणका पक्ष Support नगर्ने देखिएकोले सरल, प्रभावकारी र नियन्त्रणका पक्ष Support गर्ने Software प्रयोगमा ल्याउन ।
७. संस्थामा बीस ठुला निक्षेपकर्ताहरूको निक्षेप कुल निक्षेपको ३८.०१ प्रतिशत रहेको देखिएकोले तरलता व्यवस्थापनमा सजग रहन ।

२.६१ हाम्रो विकास बैङ्क लि., बट्टार, नुवाकोट

१. आवश्यक सम्पूर्ण कागजात संलग्न गरी प्रकृया पुऱ्याएर कर्जा प्रवाह गर्न ।
२. स्थीर सम्पत्तिको रजिष्टर खडा गरी अद्यावधिक गर्न ।
३. अन्तर बैङ्क हिसाव मिलान नियमित तथा अद्यावधिक गर्न ।
४. ग्राहकको खाता खोल्दा KYC को पूर्ण रुपमा पालना गर्न ।
५. प्रकाशित व्याजदरको ०.५ प्रतिशत भन्दा बढी निक्षेपमा व्याज दिने कार्य बन्द गर्न ।
६. व्यावसायिक विशेषज्ञ नियुक्तिका लागि पहल गर्न ।
७. कर्मचारीहरूको फाईल अद्यावधिक गर्न ।
८. आर्थिक प्रशासन विनियमावलीको अधिनमा रही सामान खरीद गर्ने व्यवस्था मिलाउन ।
९. सर्वसाधारणको लागि शेयर विक्री वितरण गर्न आवश्यक कदम चाल्न ।

२.६२ काक्रेविहार विकास बैङ्क लि., वीरेन्द्रनगर, सुर्खेत

१. आवश्यक सम्पूर्ण कागजात संलग्न गरी प्रकृया पुऱ्याएर कर्जा प्रवाह गर्न ।
२. एकल ग्राहक तथा क्षेत्रगत कर्जा सापट र सुविधाको सीमा निर्धारण गर्नुका साथै आपसी सम्बन्ध भएका ग्राहकहरूको विवरण बनाई सोको विवरण नेपाल राष्ट्र बैङ्कमा अर्धवार्षिक रुपमा पठाउने गर्न ।
३. अनिवार्य नगद मौज्जातको प्रयोजनको लागि यस बैङ्कबाट जारी एकीकृत निर्देशन २०६८ को निर्देशन नं.१३ को खण्ड(क) अन्तरगत बुँदा नं. १(२) बमोजिम गर्न ।
४. भल्टको अग्नि/चट्याङ्ग समेतको बीमा गर्न र बीमा भन्दा बढी नगद रकम क्यास इन ट्रान्जिटमा पठाउने नगर्न ।
५. परिवर्तित व्याजदर त्रयमासिक रुपमा पत्र-पत्रिकामा प्रकाशन गर्न ।
६. यस बैङ्कबाट जारी एकीकृत निर्देशन २०६७ को निर्देशन नं.६ को बुँदा नं. ५ बमोजिम लेखापरीक्षण समिति गठन गर्न ।
७. व्यावसायिक विशेषज्ञ नियुक्तिका लागि पहल गर्न ।
८. आवश्यक नीति तथा निर्देशिका बनाई लागु गर्न ।
९. सर्वसाधारणको लागि शेयर विक्री वितरण गर्न आवश्यक कदम चाल्नु हुन ।
१०. यस बैङ्कबाट जारी एकीकृत निर्देशन २०६७ को निर्देशन नं ८ को ३(१) बमोजिम लगानी समायोजन कोष खडा गर्न ।
११. स्थलगत निरीक्षण प्रतिवेदनको प्रत्युत्तरमा संस्थाले जम्मा रु.२१,५१ हजारको २ वटा कर्जा पुर्नतालिकिकरण गरिएको भन्ने जनाएको तर यस अनुसार वित्तीय विवरणमा कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम गरेको नदेखिएको सन्दर्भमा स्पष्ट पार्न ।

२.६३ प्यासिफिक डेभलपमेन्ट बैङ्क लि., बेसीशहर, लमजुङ्ग

१. कर्जा प्रवाह गर्दा आवश्यक सम्पूर्ण कागजात लिई बीमायोग्य धितोको बीमा गर्न तथा आवधिकरुपमा कर्जा सदुपयोगिताको निरीक्षण गर्न ।
२. स्थीर सम्पत्तिको भौतिक परीक्षण गर्नका साथै कोडिङ्ग गर्न तथा सम्पत्ति रजिष्टर खडा गर्न ।

३. कार्यालय सामाग्री खरिद संस्थाको आर्थिक प्रशासन विनियमावली बमोजिम गर्न ।

२.६४ सिभिक डेभलपमेन्ट बैङ्क लि., धादिङ्गबेसी, धादिङ्ग

१. आवश्यक सम्पूर्ण कागजात संलग्न गरी प्रकृया पुऱ्याएर कर्जा प्रवाह गर्न ।
२. स्थीर सम्पत्तिको भौतिक परिक्षण गरी अद्यावधिक गर्न ।
३. लेखापरिक्षण समितिको बैठक नियमित गर्न ।
४. विमा भन्दा बढी नगद रकम क्यास इन ट्रान्जिटमा पठाउने नगर्न ।
५. ग्राहकको खाता खोल्दा KYC को पूर्ण रूपमा पालना गर्न ।
६. अन्तर बैङ्क हिसाव मिलान मासिक रूपमा गर्न ।
७. व्यावसायिक विशेषज्ञ नियुक्तिका लागि पहल गर्न ।
८. सम्पत्ति दायित्व व्यवस्थापन नीति बनाई लागु गर्न ।
९. सर्वसाधारणको लागि शेयर विक्री वितरण गर्न आवश्यक कदम चाल्न ।

२.६५ इन्टरनेशनल डेभलपमेन्ट बैङ्क लि., काठमाडौं

१. Nostro Accounts को अभिलेख र रिक्न्साइल छुट्टाछुट्टै विभागबाट गर्ने गर्न ।
२. यस बैकको सेवा शुल्क सम्बन्धि मिति २०६७/१९मा प्रकासित निर्देशिकाको बुदां १ मा भएको व्यवस्था अनुसार ब्याज प्रदान गर्न ।
३. दरवारमार्गको ATM तथा चौतारामा प्रयोग भएको सम्पत्तिको अभिलेख गर्न ।
४. संस्थाले खरीद गरेको स्थीरसम्पत्तिहरुको पूर्ण विवरण देखिने गरी सांकेतीकरण गरी अद्यावधिक रेकर्ड राख्ने तथा सोको भौतिक परिक्षण गर्ने तथा स्थीरसम्पत्तिको मर्मत गर्ने निकायसँग वार्षिक रूपमा सम्भौता गरी कार्यान्वयन गर्न ।
५. ग्राहक पहिचान सम्बन्धी कार्यविधिको अनिवार्य रूपमा पालना गरी आवश्यक कागजात लिएर मात्र खाता खोल्ने तथा बन्द गर्ने गर्न ।
६. परियोजनाको विस्तृत वित्तिय विश्लेषण, ऋणीको आयश्रोतको आधिकारीक कागजात/प्रमाण, विस्तृत व्यावसायिक योजना तथा करचुक्ता प्रमाणपत्र, ऋणी फर्मको संचालक समितिको निर्णय पत्र जस्ता आत्यावश्यक कागजात प्राप्त गरेपछि मात्र कर्जा प्रवाह गर्न ।
७. ऋणीको व्यावसाय तथा परियोजना अनुसार कर्जा प्रवाह गर्न ।
८. धितो योग्य सम्पत्तिको वास्तविक मुल्याङ्कन गर्नका साथै विमा योग्य धितोको विमा गर्न ।
९. ऋणीको आयश्रोतको आधिकारिक कागजात/प्रमाण लिने गर्न ।
१०. खातावालाको चेकबुक प्रदान गर्दा दस्तखत प्रमाणित गरी तथा ब्. कार्ड खातावालाका स्वीकृति पत्र लिई तेश्रो पक्षलाई दिने गर्न ।
११. धितो दिने फर्म/कम्पनीको संचालक समितिको स्वीकृति पत्र प्राप्त गरी कर्जा प्रवाह गर्न ।
१२. आयकर ऐन २०५८ अनुसार श्रोतमा कर कट्टी गर्न ।
१३. ग्रोमोर मर्चेण्ट बैङ्कमा लगानीको सम्बन्धमा आगामी २०६८ पौष मसान्तमा उक्त लगानीको रकम बराबर लगानी समयोजन कोष खडा गरी यस बैङ्कलाई जानकारी गर्न ।

२.६६ कञ्चन डेभलपमेन्ट बैङ्क लि., भिमदत्तनगर, कञ्चनपुर

१. सर्वसाधारणलाई छुट्ट्याइएको शेयर निष्काशन गर्नेतर्फ तत्कालै आवश्यक पहल गर्न ।
२. कर्जा सुरक्षित गर्न कर्जा प्रवाह गर्दा आयश्रोत खुल्ने कागजातहरु लिन, कर्जा सदुपयोगिता निरीक्षण गर्नुका साथै कर्जा भुक्तानी तालिका कर्जा फाईलमा संलग्न गर्न ।

३. वासलात बाहिरको कारोवार, नगद व्यवस्थापन निर्देशिका, सूचना प्रविधि नीति, निक्षेप संकलन निर्देशिका, संचालन कार्यविधि, कोष व्यवस्थापन नीति तथा विपन्न वर्ग कर्जा निर्देशिका तर्जुमा गरी लागु गर्न ।
४. निक्षेप खाता खोल्दा ग्राहक पहिचान सम्बन्धी मार्गदर्शन अनुरूपको सम्पूर्ण प्रक्याहरु पुरा गरेर मात्र निक्षेप खाता खोल्ने गर्न ।
५. विमा गरेको भन्दा बढी रकम भल्न नराख्नु हुन तथा राख्नु पर्ने अवस्था आएमा अतिरिक्त बीमाको लागि सोहि दिन सम्बन्धित बीमा कम्पनीमा पत्राचार गर्न ।
६. बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐनको दफा १२(२) अनुसार व्यावसायिक विशेषज्ञको नियुक्ति गर्न ।
७. कम्पनी ऐन, २०६३ को दफा ४६ बमोजिम शेयरधनी दर्ता किताब कायम गर्न ।
८. स्थीर सम्पत्तिको सांकेतिकरण गर्न ।
९. अर्थतन्त्रको एउटै क्षेत्रमा प्राथमिक पुँजीको शत प्रतिशतभन्दा बढी लगानीलाई सञ्चालक समितिबाट अनुमोदन गराउनुहुन ।
१०. जोखिम व्यवस्थापन समिति गठन गर्न ।
११. यस बैङ्कको निर्देशन अनुरूप कम्पनीमा त्रैमासिक रूपमा आन्तरिक लेखापरीक्षण गराउनुहुन ।

२.६७ गुल्मी विकास बैङ्क लि., तम्घास, गुल्मी

१. आवश्यक सम्पूर्ण कागजात संलग्न गरी प्रक्या पुर्‍याएर कर्जा प्रवाह गर्न ।
२. अन्तर शाखा हिसाव मिलान दैनिक रूपमा गर्ने परिपाटीको व्यवस्था गर्न ।
३. नेपाल राष्ट्र बैङ्कमा पठाउनुपर्ने कागजात समयमा नै पठाउने गर्न ।
४. विमा भन्दा बढी नगद रकम ढुकुटी तथा क्यास इन ट्रान्जिटमा राख्ने नगर्न ।
५. ग्राहकको खाता खोल्दा KYC को पूर्ण रूपमा पालना गर्ने गर्न ।
६. संस्थाको कर्मचारीले १ प्रतिशत भन्दा बढी संस्थापक शेयर धारण गरेको सम्बन्धमा यस बैङ्कबाट स्थलगत निरीक्षणको क्रममा मिति २०६८।७।१७ मा पठाइएको प्रतिवेदनमा उल्लेखित निर्देशन बमोजिम गर्न ।
७. आगामी दिनहरुमा निक्षेप खातामा डेबिट व्यालेन्स हुने गरी निक्षेप खाताबाट भुक्तानी गर्ने कार्य बन्द गर्न ।
८. संस्थाको पूँजी योजना अनुरूप सर्वसाधारणको लागि शेयर निष्कासन गर्ने तर्फ कदम चाल्न ।

२.६८ ब्राइट डेभलपमेन्ट बैङ्क लि., पनौती, काभ्रे

१. वजार जोखिम व्यवस्थापन प्रणाली, वासलात बाहिरको कारोवार, सम्पत्ति दायित्व व्यवस्थापन, लगानी नीति, आन्तरिक लेखापरीक्षण नीतिहरु तथा ग्राहक पहिचान मार्गदर्शन (KYC) तर्जुमा गर्नु पर्ने ।
२. जोखिम व्यवस्थापन समिति तथा कर्जा असुली इकाइको गठन गर्नु पर्ने ।
३. पूँजी तथा रणनीतिक योजना तयार गर्नु पर्ने ।
४. कर्जा प्रवाह गर्दा संस्थाको कर्जा नीतिले निर्दिष्ट गरे बमोजिम आवश्यक सम्पूर्ण कागजातहरु कर्जा फाइलमा समावेश गरे पश्चात् मात्र कर्जा प्रवाह गर्नका साथै कर्जा सदुपयोगिताबारे आवधिक रूपमा निरीक्षण गर्न ।
५. विपन्न वर्गमा कर्जा प्रवाह गर्दा यस बैङ्कले तोकेको मापदण्ड अनुरूप उक्त कर्जा विपन्न वर्गमा कर्जा दिन योग्य रहे/नरहेको सम्बन्धमा यकीन गरेर मात्र कर्जा प्रवाह गर्ने गर्न ।
६. आफ्नो ग्राहक पहिचान कार्यविधि तयार गरी लागु गर्न ।

२.६९ मातृभूमी विकास बैङ्क लि. पनौती, सिन्धुलीमाढी, सिन्धुली

१. सर्वसाधारणलाई छुट्याइएको शेयर निष्काशन गर्नेतर्फ तत्कालै आवश्यक पहल गर्न ।
२. संस्थाको हाल जारी पूँजीभन्दा चुक्ता पूँजी बढी भएकाले जारी पूँजीभन्दा चुक्ता पूँजी समान वा कम हुने गरी प्रवन्धपत्र तथा विनियमावलीमा आवश्यक संशोधन गर्न ।
३. संस्थाको वित्तीय विवरणको अनुसूची ४.३० को पूँजीकोष तालिकामा साधारण जगेडाकोषतर्फ रु.४,३१ हजार हुनुपर्नेमा रु.३,५२ हजार भएकोले तदनुसृत सच्याएर मात्र वित्तीयविवरण प्रकाशन गर्न ।
४. बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा १२ बमोजिम व्यावसायिक विशेषज्ञ नियुक्त गर्न ।
५. शाखा सञ्चालन कार्यविधि, लेखा सम्बन्धी कार्यविधि तथा लगानी सम्बन्धी निर्देशिका तर्जुमा गर्न ।
६. ऋणीको आयश्रोत खुल्ने आवश्यक कागजात लिई सुचीकृत मूल्याङ्कनकर्ताबाट धितोको मूल्याङ्कन गरेर मात्र कर्जा प्रवाह गर्न ।
७. कर्जा प्रवाह गर्नुपूर्व ऋणीको साख सूचना लिन ।
८. जोखिम व्यवस्थापन समिति गठन गर्न ।
९. व्यापार तथा व्यावसायिक कर्जामा अधिक एकाग्रता रहेकोले कर्जा विविधिकरणतर्फ विशेष ध्यान दिन ।

२.७० इन्नोभेटिभ डेभलपमेण्ट बैङ्क लि., सिद्धार्थनगर, रुपन्देही

१. सर्वसाधारणका लागि छुट्याएको शेयर यथाशिघ्र निष्कासन गर्न ।
२. सबै कर्जा फाइलमा ऋणीको आयश्रोत प्रमाणित गर्ने कागजात, वित्तीय विवरण, कर चुक्ता गरेको प्रमाण, व्यवसाय दर्ता तथा नवीकरण गरेको प्रमाणपत्र, लेखापरीक्षण भएको वित्तीय विवरण आदि कागजातहरू समावेश गरी अद्यावधिक गर्न ।
३. संस्थाको कर्जा लगानी निर्देशिका, २०६६ को परिच्छेद ४ बमोजिम कर्जा प्रवाह गर्नु अघि कर्जा आवेदकबाट विगत तीन वर्षको वित्तीय विवरण र आगामी तीन वर्षको प्रक्षेपित वित्तीय विवरण लिन ।
४. ऋणीहरूलाई भुक्तानी तालिका तथा कर्जा स्वीकृती पत्र दिन ।
५. तमसुक बनाएर मात्र कर्जा प्रवाह गर्न ।
६. स्थीर सम्पत्तिहरूको सांकेतिकरण गर्नुका साथै भौतिक परिक्षण गर्ने व्यवस्था गर्न ।
७. लेखा परीक्षण समितिलाई सक्रिय बनाउन ।
८. जोखिम व्यवस्थापन समिति गठन गर्न ।
९. श्रोतमा कर कट्टी गरिएको रकम समयमा नै सम्बन्धित आन्तरीक राजश्व कार्यालयमा दाखिला गर्न ।
१०. बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा १२(२) बमोजिम व्यावसायिक सञ्चालक नियुक्तीका लागि पहल गर्न ।
११. आपसी सम्बन्ध भएका ग्राहकहरूको पहिचान हुने संयन्त्र निर्माण गर्न ।
१२. संस्थापक/संचालक/उच्च व्यवस्थापनमा संलग्न पदाधिकारीहरू अन्य कुनै फर्म कम्पनीमा संलग्न भए/नभएको सम्बन्धमा पहिचान हुने संयन्त्र बनाउन ।

२.७१ भिमरुक विकास बैङ्क लि., बाग्दुला, प्यूठान

१. सम्पूर्ण आवश्यक कागजात संलग्न गरी प्रकृया पुऱ्याएर मात्र कर्जा प्रवाह/नवीकरण गर्न ।
२. Vault Key Register को व्यवस्था गर्न ।

३. यस बैङ्कमा पठाउनु पर्ने पूँजीकोष सम्बन्धी विवरण आन्तरिक लेखापरीक्षकबाट प्रमाणित गरी पठाउन ।
४. बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ बमोजिम संचालक समिति गठन गर्न ।
५. आन्तरिक लेखापरीक्षण सम्बन्धी कार्यविधि, लगानी नीति र कार्य संचालन निर्देशिका तर्जुमा गर्न ।
६. ग्रोमोर मर्चेन्ट बैङ्कर लि.को संस्थापक शेयरमा गरेको लगानीलाई यस बैङ्कको एकीकृत निर्देशन, २०६७ को निर्देशन नं. ८ को बुदां ३(१) बमोजिम लगानी समायोजन कोषमा जम्मा गर्न ।

२.७२ मेट्रो डेभलपमेण्ट बैङ्क लि., पोखरा, कास्की

१. व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (MIS) तर्जुमा गर्न ।
२. बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा १२ बमोजिम व्यावसायिक विशेषज्ञ नियुक्त गर्न ।
३. कर्जा प्रवाह गर्नु अघि अनिवार्य रूपले व्यक्तिगत जमानीकर्ताको कर्जा सूचना लिन ।
४. व्यक्तिगत तथा संस्थागत निक्षेपकर्ताहरूको खाता खोल्दा ग्राहक पहिचान निर्देशिका बमोजिम आवश्यक कागजात लिनुका साथै प्रक्रिया पुरा गरेर मात्र खाता खोल्न ।
५. हायरपचेज कर्जा शीर्षकमा संस्थाको अत्याधिक रूपमा लगानी भएकोले नै कर्जा विविधिकरण तर्फ आवश्यक पहल गर्न ।
६. Balance Confirmation Certificate जारी गर्दा अनिवार्य रूपमा अभिलेख राख्न ।
७. रेमिटान्सको रकम भुक्तानी गर्दा रकम भुक्तानी लिने व्यक्ति/निकायको परिचय पत्रको प्रतिलिपि लिन ।
८. संस्थाले ATM कार्डको रजिष्टर तथा पिन कोड छुट्टा छुट्टै ठाउँ र छुट्टा छुट्टै कर्मचारीबाट गराउनको साथै लामो अवधिदेखि सम्बन्धित व्यक्तिले नलगेको एटिएम कार्ड तथा चेकबुकहरू नष्ट गर्ने नीति तयार गरी कार्यान्वयन गर्न ।

२.७३ राप्तीभेरी विकास बैङ्क लि., नेपालगञ्ज, बाँके

१. संस्था स्थापना भएको दुइ वर्ष पुगिसकेको हुँदा तत्काल सर्वसाधारणलाई छुट्टाएको शेयर निश्कासन गर्ने व्यवस्था गर्न ।
२. कर्जा प्रवाह गर्दा कर्जा विश्लेषण प्रक्रिया र कर्जा असुली प्रक्रियालाई संस्थाको कर्जा नीतिमा भएको व्यवस्था अनुसार प्रभावकारी बनाउनु हुनका साथै साँवा तथा व्याज किस्ताले भाखा नाघेको कर्जाहरूको समयमा नै असुली गर्न ।
३. कर्जा स्वीकृत गर्नु अघि नै कर्जा सूचना लिन ।
४. ऋणीले उद्देश्य अनुसार कर्जा सदुपयोगिता गरे/नगरेको निरीक्षण गर्न ।
५. आय कर ऐन २०५८ ले तोकेको दर अनुसार श्रोतमा कर कट्टी गर्न ।
६. व्यावसायिक विशेषज्ञ संचालक नियुक्तका लागि आवश्यक पहल गर्न ।
७. स्थीर सम्पत्तिको अभिलेख/रजिष्टरमा सम्पत्ति रहेको स्थान र अवस्था उल्लेख गर्न ।
८. खाता खोल्दा ग्राहक पहिचान सम्बन्धी निर्देशिका पूर्णरूपले पालना गर्न ।
९. वासलातबाहिरको कारोवार सम्बन्धी नीति तर्जुमा गर्न ।
१०. संचालक/संस्थापक तथा उच्च व्यवस्थापनमा रहने व्यक्तीहरू सम्बद्ध पक्षहरूको अद्यावधिक विवरणहरू तयार गरी सम्बन्धित फाइलमा राख्न ।

२.७४ गौमुखी विकास बैङ्क लि., बिजुवार, प्युठान

१. सम्पूर्ण आवश्यक कागजात संलग्न गरी प्रकृया पुन्याएर मात्र कर्जा प्रवाह तथा नवीकरण गर्न ।
२. खाता खोल्दा KYC को पूर्ण रुपमा पालना गर्न ।
३. कर्जा सूचना केन्द्रको सदस्यता लिई कर्जा सूचनालाई व्यवस्थित गर्न ।
४. शाखा विस्तार तथा संचालन नीति, वासलात बाहिरको कारोवार सम्बन्धी नीति र गैर बैकिङ्ग सम्पत्ति खरीद विक्री सम्बन्धी नीति तर्जुमा गर्न ।
५. एकीकृत निर्देशन, २०६७ को निर्देशन नं.३ को बुंदा ७ बमोजिम आपसी सम्बन्ध भएका ग्राहकहरुको विवरण यस बैङ्कमा अर्द्धवार्षिक रुपमा पठाउने गर्न ।
६. बजेट विनियोजन गरेर मात्र पूंजीगत खर्च गर्ने परिपाटी वसाल्न ।
७. व्याजदर परिमार्जन गर्दा सो को जानकारी यस बैङ्कमा पठाउने गर्न ।

२.७५ नेपाल कन्ज्युमर डेभलपमेन्ट बैङ्क लि., पोखरा, कास्की

१. संस्थाको आन्तरिक लेखापरिक्षण समितिको बैठक यस बैङ्कको निर्देशन बमोजिम त्रैमासिक रुपमा बस्ने गरी आन्तरिक लेखापरीक्षण समितिलाई प्रभावकारी एवं क्रियाशील बनाउन ।
२. सम्पति तथा दायित्व व्यवस्थापन समिति, आर्थिक निर्देशन समिति तथा जोखिम व्यवस्थापन समितिको गठन गरी सो समितिलाई क्रियाशील बनाउन ।
३. व्यक्तिगत तथा संस्थागत निक्षेपकर्ताहरुको खाता खोल्दा ग्राहक पहिचान निर्देशिका बमोजिम आवश्यक कागजात सहित प्रक्रिया पुरा गरेर मात्र खाता खोल्ने गर्न ।
४. बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा २३(१) बमोजिम सञ्चालक समिति बैठकको अन्तर २ महिनाभन्दा बढी नगराउनु हुनको साथै संस्थाको सञ्चालक समितिको बैठक संस्थाको स्वीकृत कार्यक्षेत्रभित्र मात्र बस्ने व्यवस्था गर्न ।
५. संस्थाको कर्जा नीतिले निर्दिष्ट गरे बमोजिम सम्पूर्ण कागजातहरु कर्जा फाइलमा समावेश गरे पश्चात् मात्र कर्जा प्रवाह गर्न ।
६. हायरपचेज कर्जा शीर्षकमा संस्थाको अत्याधिक रुपमा लगानी भएकोले कर्जाको क्षेत्रगत जोखिम व्यवस्थापन गर्नेतर्फ सचेत रहन ।
७. ढुकुटी प्रवेश गर्दा कम्तीमा २ जना संयुक्त रुपमा प्रवेश गर्ने व्यवस्था गर्न ।
८. संस्थाको कर्मचारी विनियमावलीले निर्दिष्ट गरे अनुरूप कर्मचारीहरुको जीवन बीमा गर्न ।
९. बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐनको दफा १२(२) अनुसार व्यावसायिक विशेषज्ञको नियुक्ति गर्न ।
१०. संस्थाको नाफा नोक्सान बाँडफाँड हिसाबमा आ.व.२०६७/६८ को लागि रु.२६,२० हजार साधारण जगेडा कोषमा कायम गरी संशोधित वित्तीय विवरण प्रकाशन गर्न ।
११. स्थीर सम्पत्तिको बीमा गर्दा ह्रास कट्टी भएको मूल्यमा मात्र बीमा गरी खर्चमा मितव्ययीता अपनाउन ।

२.७६ खाँदबारी विकास बैङ्क लि., खाँदबारी, संखुवासभा

१. आवश्यक सम्पूर्ण कागजात संलग्न गरी प्रकृया पुन्याएर कर्जा प्रवाह गर्न ।
२. अन्तर बैङ्क/शाखा हिसाव मिलान दैनिक रुपमा गर्ने परिपाटीको व्यवस्था गर्न ।
३. आर्थिक वर्ष शुरु हुनु भन्दा अगावै वार्षिक रुपमा बजेट बनाउने गर्न ।
४. एकल ग्राहक तथा आपसी सम्बन्ध भएका ग्राहकहरुको विवरण अर्द्धवार्षिकरुपमा पठाउने गर्न ।
५. ग्राहकको खाता खोल्दा KYC को पूर्ण रुपमा पालना गर्ने गर्न ।
६. परिवर्तित व्याजदर नियमित रुपमा प्रकाशित गर्न ।

७. व्यावसायिक विशेषज्ञ संचालक नियुक्तीको लागि आवश्यक पहल गर्न ।
८. सञ्चालक, संस्थापक शेयरधनी, तिनका एकाघर परिवार सदस्य र सम्बन्धित फर्म कम्पनी आदिको पारिवारिक तथा व्यक्तिगत विवरण अद्यावधिक गर्न ।
९. बीमा भन्दा बढी रकम भल्तमा नराख्ने परिपाटीको व्यवस्था गर्न ।
१०. स्थीर सम्पत्तिको कोडिङ्ग गरि अद्यावधिक गर्न ।
११. सर्वसाधारणको लागि शेयर निष्कासन गर्ने तर्फ आवश्यक पहल गर्न ।

२.७७ टुरिज्म डेभलपमेन्ट बैङ्क लि., ठमेल, काठमाडौं

१. हायर पर्चेज अन्तर्गत खरिद गरिएका सवारी साधनको सवारी दर्ता प्रमाणपत्र अनिवार्य रूपमा नविकरण गर्न ।
२. ग्राहक पहिचान सम्बन्धी कार्यविधि तयार गरी लागू गर्न ।
३. कर्जाको आवधिक समिक्षा गरी कर्जा सदुपयोगिता सम्बन्धी अनुगमन गर्न ।
४. वासलात बाहिरको कारोवार सम्बन्धी नीति तथा कार्यविधि तयार गर्न ।
५. संस्थाको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउन आन्तरिक लेखापरीक्षण निर्देशिका तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याउनुहुन ।
६. कर्जा असूली इकाइ गठन गर्न ।
७. कर्जा समितिमा संचालक नरहने व्यवस्था गर्न ।

२.७८ मिसन डेभलपमेन्ट बैङ्क लि., बुटवल, रुपन्देही

१. कर्जा प्रवाह गर्दा ऋणीको आवधिक रूपमा वित्तीय अवस्था र व्यवसाय संचालन भए/नभएको सम्बन्धमा आवश्यक अवलोकन गर्न ।
२. ऋणीले उद्देश्य अनुसार कर्जा सदुपयोगिता गरे/नगरेको सम्बन्धमा परियोजना निरीक्षण गरी सम्बन्धित कर्जा फाइलमा संलग्न गर्न ।
३. विल भुक्तानी दिंदा आय कर ऐन २०५८ अनुसार श्रोतमा कर कट्टी गरेर मात्र भुक्तानी दिन ।
४. कर्जा प्रवाह गर्दा संस्थाको कर्जा नीतिमा रहेको व्यवस्था अनुसार सम्पूर्ण प्रक्रिया गरेर मात्र कर्जा प्रवाह गर्न ।
५. निक्षेपकर्ताको खाता खोल्दा ग्राहक पहिचान निर्देशिका अनुसार सम्पूर्ण विवरण भराउन ।
६. व्यावसायिक विशेषज्ञ संचालक नियुक्त गर्न आवश्यक पहल गर्न ।
७. कर्जा प्रवाह गर्दा ऋणीको कर्जा सुचना लिए पश्चात मात्र कर्जा प्रवाह गर्न ।
८. संस्थापक/संचालक तथा उच्च व्यवस्थापनमा रहेको पदाधिकारीहरूले आफुसम्बद्ध फर्म कम्पनीहरू रहे/नरहेको घोषणा गरेको अद्यावधिक विवरण सम्बन्धित फाइलमा संलग्न गर्न ।

२.७९ माउण्ट मकालु, वसन्तपुर, तेह्रथुम

१. आवश्यक सम्पूर्ण कागजातहरू संलग्न गरी प्रकृया पुऱ्याएर मात्र कर्जा प्रवाह गर्न ।
२. वासलात बाहिरको कारोवार सम्बन्धी नीति तर्जुमा गर्न ।
३. लेखापरीक्षण समिति गठन गरी जानकारी गराउन ।
४. आन्तरिक लेखापरीक्षण गर्ने गराउने व्यवस्था गर्न ।
५. सम्पत्तिको भौतिक परीक्षण गरी अभिलेख अद्यावधिक गर्न ।

२.८० सूर्य डेभलपमेण्ट बैङ्क लि., चरिकोट, दोलखा

१. आर्थिक प्रशासन विनियमावली बमोजिम पूंजीकृत गर्नु नपर्ने खर्चहरूलाई नाफा नोक्सान हिसावमा सिधै खर्च लेख्न ।
२. लगानी सम्बन्धी नीति तर्जुमा गर्न ।
३. ऋणीको आयश्रोत खुल्ने कागजात, ऋणीको फोटो, कर्जा सूचना, वित्तीय विवरण आदि आवश्यक कागजातहरू कर्जा फाइलमा संलग्न गर्न ।
४. बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा १२ बमोजिम व्यावसायिक विशेषज्ञ नियुक्त गर्न ।
५. कर्जा प्रवाह गर्नु अघि अनिवार्य रूपले व्यक्तिगत जमानिकर्ताको मञ्जुरीनामाको साथै कर्जा सूचना लिन ।
६. व्यक्तिगत तथा संस्थागत निक्षेपकर्ताहरूको खाता खोल्दा ग्राहक पहिचान निर्देशिका बमोजिम आवश्यक कागजात लिनुको साथै प्रक्रिया पुरा गरेर मात्र खाता खोल्न ।
७. ओभरड्राफ्ट कर्जा शीर्षकमा संस्थाको अत्याधिक रूपमा लगानी भएकोले कर्जा विविधिकरण तर्फ आवश्यक पहल गर्न ।
८. संस्थाले जोखिम व्यवस्थापन समिति तथा सम्पत्ति दायित्व व्यवस्थापन समिति गठन गर्न ।
९. संस्थाले वार्षिक रूपमा स्थायी सम्पत्तिको भौतिक परीक्षण गर्न ।

२.८१ सिन्धु विकास बैङ्क लि., बाह्रविसे, सिन्धुपाल्चोक

१. औद्योगिक कर्जा प्रवाह गर्दा उद्योग संचालन गर्ने स्वीकृति पत्र तथा अन्य आवश्यक कागजात र विवरण लिने गर्न ।
२. कर्जा स्वीकृत गर्नु अघि नै कर्जा सूचना लिन ।
३. बाह्रविसे कार्यालयको भल्ट रहेको स्थानलाई सुरक्षित र व्यवस्थित गराउन ।
४. संस्थाले नाफा आर्जन गर्न कर्जा लगानीको सुरक्षित क्षेत्रहरू पहिचान गरी आय वृद्धि गर्ने तर्फ अग्रसर हुन ।

२.८२ सोसियल डेभलपमेण्ट बैङ्क लि., नक्साल, काठमाडौं

१. संस्था एवं व्यक्तिका निक्षेप खाता खोल्दा KYC मार्गदर्शन अनुसार आवश्यक कागजात लिने गर्न ।
२. वासलात बाहिरका कारोवारहरूको सम्बन्धमा उपयुक्त नीति तर्जुमा गर्न तथा यस्ता कारोवारहरूको पूर्णरूपमा भएको एकिक हुनसक्ने संयन्त्र लागू गर्न ।
३. सञ्चालन निर्देशिका तयार गरी यस बैङ्कलाई जानकारी दिन ।
४. एटिएम कार्ड रजिष्टर र एटिएम पिन कोड रजिष्टर एकै व्यक्तिको नियन्त्रणमा रहदा आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कमजोर रहेकोले बेगलाबेगलै व्यक्तिमा कार्यविभाजन गर्न ।

२.८३ सहारा विकास बैङ्क लि., मलङ्गवा, सर्लाही

१. बैङ्कले खरीद गरेका स्थिरसम्पत्तिहरूको सांकेतीकरण गरी रेकर्ड अद्यावधिक राख्न तथा सोको वार्षिक रूपमा भौतिक परीक्षण गर्न ।
२. आवश्यक धितो मूल्याङ्कनकर्ताको सूचिकरण गरी तथा Fair Market Value गणना बैंकको कर्जा नीति अनुरूप गर्न ।
३. बैङ्कको ठूला कर्जामा रहेको कर्जा एकाग्रता जोखिम घटाउदै लैजान ।
४. खरिद नीति अनुसार कोटेशन लिई सामान खरिद गर्न ।
५. बैङ्कले प्रयोग गरेको सफ्टवेयरको कमजोरी (Error) अविलम्ब सुधार गर्न ।

६. बैङ्कको व्यवस्थापकीय आवश्यकता अनुसार अधिकार प्रत्यायोजन गरी व्यवस्थापन कार्यलाई चुस्त बनाउन ।
७. कर्जा असुली नीति, वासलात बाहिरको कारोवार सम्बन्धि नीति तथा कार्य संचालन निर्देशिका बनाई लागु गर्न ।
८. रु.१० लाखभन्दा बढी निक्षेप जम्मा गर्दा यस बैङ्कको निर्देशन अनुसार स्रोतको विवरण अनिवार्य रूपमा लिने गर्न ।

२.८४ नेपाल कम्युनिटी डेभलपमेण्ट बैङ्क लि., बुटवल, रुपन्देही

१. एकीकृत निर्देशन २०६८ को निर्देशन नं ६ को बुंदा नं २ (ठ) बमोजिम गठन गर्नु पर्ने जोखिम व्यवस्थापन समिति गठन गर्न ।
२. लेखा परिक्षण समितिलाई पूर्णता दिई सक्रिय बनाउनु हुन ।
३. संस्थाले तयार गर्नु पर्ने कोष संचालन निर्देशिका, सम्पत्ति दायित्व व्यवस्थापन नीति, सूचना प्रविधि नीति, वित्तीय श्रोत संकलन सम्बन्धी नीति, विपन्न वर्ग कर्जा प्रवाह नीति जस्ता नीति निर्देशिकाहरु तर्जुमा गर्न ।
४. संस्थापक, संचालक तथा उच्च व्यवस्थापनमा रहेको पदाधिकारीहरु अन्य फर्म वा कम्पनीहरुमा संलग्न रहेको भए सो को पहिचान हुने संयन्त्र निर्माण गर्न ।
५. निक्षेपमा प्रकाशित व्याजदरमा ०.५ प्रतिशत भन्दा बढी हुने गरी प्रदान नगर्न ।
६. कर्जा प्रवाह गर्दा अनिवार्य रूपमा ऋणीको कर्जा सूचना लिनु हुन, कर्जा फाइलमा आयश्रोत पुष्टि हुने कागजातका साथै ऋणीको स्थायी लेखा नम्वर प्रमाणपत्र संलग्न गर्न ।
७. आपसी सम्बन्ध भएका ग्राहकहरुको सूचि तयार गर्न ।
८. कार्यालय सञ्चालन तथा कर्मचारी खर्चमा मितव्ययिता अपनाउन ।

२.८५ कसमस डेभलपमेण्ट बैङ्क लि., गोरखा

१. आवश्यक सम्पूर्ण कागजात संलग्न गरी प्रकृया पुऱ्याएर कर्जा प्रवाह गर्न ।
२. अन्तर बैङ्क/शाखा हिसाव मिलान दैनिक रूपमा गर्ने परिपाटीको व्यवस्था गर्न ।
३. चुक्ता पूँजीको १ प्रतिशत वा विशेष व्यवस्था अन्तर्गत रु.५ लाख मध्ये जुन बढी हुन्छ सोही रकम संस्थापना खर्च गर्न सक्ने प्रावधान विपरीत बढी खर्च हुन गएको सम्पूर्ण रकमको यथार्थ विवरण पेश गर्न ।
४. एकल ग्राहक तथा क्षेत्रगत कर्जा सापट र सुविधाको सीमा निर्धारण सम्बन्धमा संस्थाले आपसी सम्बन्ध भएका ग्राहकहरुको विवरण अर्धवार्षिक रूपमा पठाउने गर्न ।
५. ग्राहकको खाता खोल्दा KYC को पूर्ण रूपमा पालना गर्ने गर्न ।
६. त्रैमासिक वित्तीय विवरणहरु तोकिएको समय भित्र प्रकाशित गर्ने व्यवस्था गर्न ।
७. व्यावसायिक विशेषज्ञ नियुक्ती गर्न आवश्यक पहल गर्न ।
८. संस्थाको पूँजी योजना अनुरूप सर्वसाधारणको लागि शेयर निष्कासन गर्ने तर्फ कदम चाल्न ।
९. सञ्चालक, संस्थापक शेयरधनी, तिनका एकाघर परिवार सदस्य र सम्बन्धित फर्म कम्पनी आदिको पारिवारिक तथा व्यक्तिगत विवरण अद्यावधिक गर्न ।
१०. संगठनात्मक संरचना तयार गरि संस्थालाई आवश्यक पर्ने नीति तथा निर्देशिका समयमै तयार गरि लागु गर्न ।
११. सही ढङ्गबाट जोखिम भारित सम्पत्ति र पूँजीकोष पर्याप्तता गणना गर्ने गर्न ।

२.८६ मनास्लु विकास बैङ्क लि., गोरखा

१. संस्थाको आर्थिक प्रशासन विनियमावली अनुसार रु. ५०००।०० भन्दा कम मूल्यका सामानहरु स्थीर सम्पत्ति हिसावमा पूंजीकरण नगर्न ।
२. निक्षेपमा रहेको अधिकेन्द्रीत जोखिम न्यूनीकरण गर्ने पहल गर्न ।
३. संस्थाको नियमावलीमा भएको संचालक समितिको संरचना अनुसार सञ्चालक समिति गठन गर्न ।
४. बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन २०६३ बमोजिम व्यावसायिक विशेषज्ञ सञ्चालक नियुक्त गर्न पहल गर्न ।
५. श्रोतमा कर कट्टी गरेको रकम समयमा नै सम्बन्धित कर कार्यालयमा दाखिला गर्न ।
६. कर्जा प्रवाह गर्दा ऋणीको परियोजना निरीक्षण प्रतिवेदन, कर चुक्ता प्रमाणपत्र लगायत आवश्यक कागजातहरु कर्जा फाइलमा संलग्न गर्न ।

२.८७ समृद्धि विकास बैङ्क लि., गजुरी, धादिङ्ग

१. कर्जा प्रवाह गर्दा संस्थाको कर्जा नीतिमा रहेको प्रावधानहरुको पूर्ण रुपमा पालना गर्न ।
२. कर्जा स्वीकृत गर्नु अघि नै ऋणीको कर्जा सूचना लिन ।
३. ऋणीले उद्देश्य अनुसार कर्जा सदुपयोगिता गरे/नगरेको सम्बन्धमा कर्जा सदुपयोगिता निरीक्षण गर्न ।
४. आय कर ऐन २०५८ अनुसार अनिवार्य रुपमा श्रोतमा कर कट्टी गरि समयमा नै सम्बन्धित कर कार्यालयमा दाखिला गर्न ।
५. जोखिम व्यवस्थापन समिति गठन गर्न ।

विकास बैङ्कहरुको समग्र वासलात तथा प्रमुख वित्तीय परिसूचकहरु अनुसूची ३, अनुसूची ५ तथा अनुसूची ७ मा दिइएको छ ।

खण्ड (ग)
समष्टिगत स्थलगत, लक्षित,
विशेष तथा
अनुगमन निरीक्षण

खण्ड (ग)

समष्टिगत स्थलगत, लक्षित, विशेष तथा अनुगमन निरीक्षण

वित्तीय संस्थाहरूको समग्र वित्तीय स्थिति लगायत वित्तीय संस्थाहरूबाट प्रचलित कानून, नीति तथा यस बैङ्कबाट समय समयमा जारी गरिएका निर्देशनहरूको पालना स्थितिको सम्बन्धमा **समष्टिगत स्थलगत निरीक्षण**बाट मूल्याङ्कन गरिन्छ। जोखिमको आधारमा गरिने स्थलगत निरीक्षणको लागि आवश्यक पूर्वाधार तथा कागजातहरू तयार गर्न सम्बन्धित वित्तीय संस्थालाई स्थलगत निरीक्षणमा जाने मितिको १५ दिन अगावै सूचना गरिन्छ। स्थलगत निरीक्षण अन्तर्गत छनौटको आधारमा संस्थाका शाखाहरू, संस्थाले लगानी गरेका परियोजनाहरू समेत निरीक्षण गरिन्छ। स्थलगत निरीक्षण समष्टिगत स्वरूपको हुने भएकोले CAMELS Rating समेतको आधारमा वित्तीय संस्थाको मूल्याङ्कन गरिन्छ। वित्तीय संस्थाहरूको कामकारवाहीबाट निक्षेपकर्ता एवं लगानीकर्ताहरूको हित संरक्षण भए नभएको सुनिश्चित गर्न स्थलगत निरीक्षणले विस्तृत जानकारी प्रदान गर्दछ। सामान्यतया जोखिममा आधारित भई प्रत्येक वित्तीय संस्थाको दुई वर्षको अन्तरालमा निरीक्षण गरिन्छ।

वित्तीय संस्थाहरूको कुनै विशेष क्षेत्र वा कारोवार तथा नयाँ वित्तीय संस्थाको निश्चित पक्ष समेट्ने उद्देश्यले **लक्षित निरीक्षण** गरिन्छ। नयाँ खुलेका संस्थाहरूको निरीक्षणबाट खासगरी प्रचलित कानून तथा नियमनको पालना, संस्थागत सुशासन स्थिति लगायतका पक्षहरूमा कमजोरी देखिए समयमै सुधारात्मक कदम चाल्न मद्दत पुग्दछ। यस प्रयोजनका लागि बैङ्कले संस्था स्थापना भएको सामान्यतया छ महिना पश्चात् लक्षित निरीक्षण गर्ने नीति अवलम्बन गरेको छ। त्यसैगरी कुनै वित्तीय संस्थामा निक्षेपकर्ताको हित विपरित कार्य भएको वा अनियमितता भइरहेको वा सर्वसाधारणलाई गलत सूचना प्रवाह गरिरहेको जस्ता विषयमा सार्वजनिक सञ्चार माध्यम तथा अन्य स्रोतबाट प्राप्त जानकारीका आधारमा पनि **विशेष निरीक्षण** गरिन्छ। साथै, वित्तीय संस्थाहरूको निरीक्षण प्रतिवेदनमा औल्याइएका कैफियतहरू सुधार गर्ने क्रममा दिइएको निर्देशन पालनाको स्थितिको **अनुगमन निरीक्षण** गरिन्छ। यस्ता अनुगमनबाट ती संस्थाहरूको स्वास्थ्य बारे अंशवस्त हुने आधार तयार हुन्छ। यस्तो अनुगमन कार्य एउटा निरन्तर प्रक्रिया हो।

वार्षिक कार्य योजनामा उल्लेखित र स्थलगत निरीक्षण सम्पन्न गरिएका वित्तीय संस्थाहरू

१. समष्टिगत स्थलगत निरीक्षण

आर्थिक वर्ष २०६७/६८ मा ३१ वटा विकास बैङ्कहरूको समष्टिगत स्थलगत निरीक्षण गर्ने लक्ष्य रहेकोमा उक्त आर्थिक वर्षमा देहाय बमोजिमका ४७ वटा विकास बैङ्कहरूको समष्टिगत स्थलगत निरीक्षण सम्पन्न गरिएको छ।

क्र.सं.	विकास बैङ्कहरू	निरीक्षण अवधि
१.	इनोभेटिभ डे. बैङ्क, सिद्धार्थनगर	२०६७।४।१८-२१
२.	गोरखा विकास बैङ्क, पुतली सडक	२०६७।४।१६-२५
३.	एस डेभलपमेण्ट बैङ्क, नारायणचौर, काठमाडौं	२०६७।४।१२-२०
४.	क्लिन इनर्जी डेभलपमेण्ट बैंक, सीतापाइला, काठमाडौं	२०६७।४।१६-२४
५.	नेपाल डेभलपमेण्ट एण्ड इम्प्लाइमेण्ट प्रमोशन बैङ्क, कमलादी	२०६७।४।२३-३१
६.	मनकामना डेभलपमेण्ट बैङ्क, दरवारमार्ग, कमलादी	२०६७।४।२३-३१
७.	युनाइटेड विकास बैंक, जीतपुर, वारा.	२०६७।५।१३-१५
८.	भिवोर विकास बैङ्क लि., त्रिपुरेश्वर	२०६७।५।२०-२८
९.	मितेरी डेभलपमेण्ट बैंक लि. धरान, सुनसरी	२०६७।५।२०-२३

१०	काष्ठमण्डप डेवैङ्ग लि., पाको, न्यूरोड	२०६७५१२३-३०
११	विराटलक्ष्मी विकास बैङ्ग लि., हनुमानदास रोड, विराटनगर, मोरङ	२०६७५१२४-२९
१२	अन्नपूर्ण विकास बैङ्ग लि. वनेपा, काभ्रे र युनाईटेड विकास बैङ्ग लि.	२०६७५१२९-
१३	मुक्तिनाथ विकास बैङ्ग, पोखरा	२०६७६११०-१७
१४	सिद्धार्थ डे. बैङ्ग लि. तिनकुने र बुटवल शाखा	२०६७६११०-१७ र २०६७६११९
१५	सिटी डेभलपमेण्ट बैङ्ग लि. चिप्लेढुङ्गा	२०६७६११०-२२
१६	विश्व विकास बैङ्ग लि. पोखरा	२०६७६११०-२२
१७	मालिका विकास बैङ्ग लि., धनगढी, कैलाली	२०६७६१२२-१९
१८	कन्काई विकास बैङ्ग लि., दमक, भापा र	२०६७६११७-२१
१९	एक्सेल डे. बैङ्ग लि. विर्तामोड	२०६७६१२२-२७
२०	भार्गव विकास बैङ्ग लि., नेपालगञ्ज, बाँके	२०६७६१३-१७
२१	वेष्टर्न डेभलपमेण्ट बैङ्ग लि., दाङ, घोराही	२०६७६१५-२०
२२	बागमती विकास बैङ्ग, सर्लाही	२०६७७२८-८१५
२३	सहयोगी विकास बैङ्ग लि., जनकपुर धाम	२०६७७२८-८१४
२४	सांग्रिला विकास बैङ्ग लि., पोखरा, कास्की ।	२०६७७२८-८१७
२५	पब्लिक डे बैङ्ग, बीरगञ्ज	०६७१०१२-११
२६	पश्चिमान्चल डे. बुटवल	२०६७१०१२-१०१११
२७	त्रिवेणी विकास बैङ्ग लि. नारायणगढ, चितवन	२०६७१०१२-१०१११
२८	अन्नपूर्ण विकास बैङ्ग लि. वनेपा, काभ्रे	२०६७१०१२-९
२९	गण्डकी डेभलपमेण्ट बैङ्ग लि. न्यूरोड, पोखरा	२०६७१०३-१३
३०	वागेश्वरी विकास बैङ्ग लि. नेपालगञ्ज	२०६७१०१२-११
३१	कर्णाली विकास बैङ्ग, नेपालगञ्ज, बाँके	२०६७१११९-२६
३२	शुभेच्छा विकास बैङ्ग	२०६७११२९-२९
३३	शाइन डेभलपमेण्ट बैङ्ग, बुटवल, रुपन्देही	२०६७११२९-२९
३४	विजनेश डेभलपमेण्ट बैङ्ग लि., न्यूरोड, पोखरा	२०६७११२९-३०
३५	पशुपति विकास बैङ्ग लि., वनेपा, काभ्रे	२०६७११२९-१२५
३६	कामना विकास बैङ्ग, लेखनाथ, कास्की	२०६८११२-१८
३७	नेपाल कन्जुमर डे बैङ्ग, पोखरा	२०६८१११९-२३
३८	कावेली विकास बैङ्ग, धनकुटा	२०६८१११८-३६
३९	नारायणी डेभलपमेण्ट बै.लि. रत्ननगर, चितवन	२०६८११७-१३
४०	हाम्रो विकास बैङ्ग लि. बटार, त्रिशुली	२०६८११४-७
४१	कन्ट्री डे. बैङ्ग लि., वनेपा, काभ्रे	२०६८११४-११
४२	इण्टरनेशनल डे. बैङ्ग लि. टेकु, काठमाडौं	२०६८१११०-२२
४३	ज्योति विकास बैङ्ग लि, कमलादि काठमाडौं	२०६८१२४-३३
४४	अल्पाइन डे. बैङ्ग लि. मकवानपुर, हेटौंडा	२०६८१२८-३३
४५	नेपाल औद्योगिक विकास निगम, दरवारमार्ग, काठमाडौं	२०६८३७-१५
४६	तिनाउ विकास बैंक, बुटवल, रुपन्देही	२०६८३७-१४
४७	इन्फ्रास्ट्रक्चर डे. बैङ्ग लि., वनेपा	२०६८३७-१५

२. लक्षित निरीक्षण

आर्थिक वर्ष २०६७/६८ को वार्षिक कार्य योजनामा १३ वटा विकास बैङ्कहरुको लक्षित स्थलगत निरीक्षण गर्ने लक्ष्य राखिएकोमा उक्त वर्ष देहाय बमोजिमका ९ वटा विकास बैङ्कहरुको स्थलगत निरीक्षण कार्य सम्पन्न गरिएको छ ।

क्र.सं.	विकास बैङ्कहरु	निरीक्षण अवधि
१.	इन्नोभेटीभ डे. बैङ्क लि.	२०६७/४ / १८-२१
२.	मेट्रो डेभलपमेण्ट बैङ्क लिमिटेड, न्यूरोड, पोखरा, कास्की ।	२०६७/५/१४-५/१६
३.	फिमरुक विकास बैङ्क लि., वाग्दुल्ला, प्यूठान	२०६७/६/१०-१४
४	गौमुखी विकास बैङ्क लि., विजुवार, प्यूठान	२०६७/६/१५-१९
५	राप्तीभेरी विकास बैङ्क लि., नेपालगञ्ज, बाँके	२०६७/६/१८-२१
६	खाँदवारी डेभलपमेण्ट बैङ्क लिमिटेड, खाँदवारी, संखुवासभा ।	२०६७/८/२३-९-१
७	सिन्धु विकास बैङ्क लिमिटेड, बाह्रबिसे, सिन्धुपाल्चोक	२०६८/१/१२-१५
८	सूर्य डेभलपमेण्ट बैङ्क लि., चरिकोट, दोलखा	२०६८/१/१७-२०
९	माउण्ट मकालु डेभलपमेण्ट बैङ्क लि., बसन्तपुर, तेह्रथुम	२०६७/१/२५-२९

३. विशेष निरीक्षण

आर्थिक वर्ष २०६७/६८ मा देहाय बमोजिम २२ वटा विकास बैङ्कहरुको विशेष निरीक्षण कार्य सम्पन्न गरिएको छ ।

सि.नं.	विकास बैङ्कहरुको नाम	निरीक्षण अवधि
१	अरनिको डेभलपमेण्ट बैङ्क, वनेपा	२०६७/५/२१
२	अन्नपूर्ण विकास बैङ्क, वनेपा	२०६७/५/२१
३	पश्चिमाञ्चल डेभलपमेण्ट बैङ्क, पुष्पलालपार्क, बुटवल	२०६७/६/२०
४	ज्योति विकास बैङ्क लि. कमलपोखरी, काठमाडौं	२०६७/७/११
५	गोरखा विकास बैङ्क लि., पुतलीसडक, काठमाडौं	२०६७/७/१७
६	मालिका विकास बैङ्क लि. अछाम शाखा	२०६७/८/२
७	राइजिङ्ग डेभलपमेण्ट बैङ्क लि. गैडाकोट, नवलपरासी	२०६७/११/२७
८	गोरखा विकास बैङ्क लि., पुतलीसडक, काठमाडौं	२०६७/१२/१४-७
९	सानिमा वि. बैङ्क लि., नक्साल	२०६७/१२/१६
१०	राइजिङ्ग डेभलपमेण्ट बैङ्क, गैडाकोट, नवलपरासी	२०६७/१२/१७-२०
११	गोरखा विकास बैङ्क लि. त्रिवेणी कम्प्लेक्स, पुतलीसडक, काठमाडौं	२०६८/१/१८-९
१२	अन्नपूर्ण विकास बैङ्क, वनेपा, काभ्रे	२०६८/१/१५
१३	सानिमा विकास बैङ्क, नागपोखरी, काठमाडौं	२०६८/१/२०-२३
१४	गौरीशंकर डेभलपमेण्ट बैङ्क लि. कावासोती, नवलपरासी	२०६८/२/१५-६
१५	विराटलक्ष्मी विकास बैङ्क	२०६८/२/३-५
१६	भिवोर विकास बैङ्क लि., त्रिपुरेश्वर, काठ	२०६८/२/२४-२४
१७	राइजिङ्ग डेभलपमेण्ट बैङ्क, नारायणगढ, चितवन	२०६८/३/२२-२४
१८	शुभेच्छा विकास बैङ्क, नारायणगढ, चितवन	२०६८/३/२५-२७
१९	एच.एण्ड.वि. डे बैङ्क लि.	२०६८/३/२३-२६
२०	सिद्धार्थ डे. बैङ्क लि. तिनकुने	२०६८/३/२३-२६
२१	मुक्तिनाथ विकास बैङ्क लि.,	२०६८/३/२६-२६
२२	गरिमा विकास बैङ्क लि.	२०६८/३/२६-२६

४. अनुगमन निरीक्षण

आर्थिक वर्ष २०६७/०६८ मा ६ वटा विकास बैङ्कहरूको कारोवार लगायत विविध पक्षहरूको अनुगमन निरीक्षण कार्य सम्पन्न गरिएको छ ।

सि.नं.	विकास बैङ्कहरूको नाम	निरिक्षण अवधि
१	पाथिभरा विकास बैङ्क लि.	०६७६।२७
२	टुरिजम डेभलपमेण्ट बैङ्क लि.	०६७७।२८
३	कञ्चन डेभलपमेण्ट बैङ्क लि.	०६७८।९
४	विराटलक्ष्मी विकास बैंक	०६७९।०६-७
५	कात्रे विहार विकास बैङ्क	०६८१।९-११
६	रारा विकास बैङ्क लि.	०६८१।९-११

५. भौतिक पूर्वाधार निरीक्षण

आर्थिक वर्ष २०६७/०६८ मा “ख” वर्गका वित्तीय संस्थाको रूपमा वित्तीय कारोवार गर्न इजाजतपत्र दिनुपूर्व देहाय बमोजिमका ६ वटा संस्थाहरूको भौतिक निरीक्षण कार्य सम्पन्न गरिएको छ ।

सि.नं.	विकास बैङ्कहरूको नाम	निरिक्षण अवधि
१	सिन्धु विकास बैङ्क, बह्रविसे	२०६७।४।१८-२०
२	सहारा विकास बैङ्क, मलंगवा	२०६७।४।२६-२९
३	कसमस डेभलपमेण्ट बैङ्क लि. गोरखा	२०६७।६।१५।१७
४	नेपाल कम्युनिटी डेभलपमेण्ट बैङ्क लि. बुटवल	२०६७।६।१५-१७
५	मनास्लु विकास बैङ्क, गोरखा	२०६७।८।
६	समवृद्धि विकास बैङ्क, धार्दिङ्ग	२०६७।८।२१-२३

खण्ड (घ)
कारबाही

खण्ड (ड)

कारवाही

निरीक्षणको उद्देश्यको सान्दर्भिकता प्रतिवेदनको कार्यान्वयनमा निर्भर गर्ने भएकोले स्थलगत निरीक्षण तथा गैरस्थलगत सुपरिवेक्षण प्रतिवेदन कार्यान्वयनका क्रममा आवश्यकता र कैफियतको प्रकृति अनुसार वित्तीय संस्था, तिनका पदाधिकारीहरू एवम् लेखापरीक्षकहरूलाई आवश्यक निर्देशन दिइनुका साथै कारवाही समेत गरिएको छ ।

आर्थिक वर्ष २०६७/६८ मा निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षण प्रतिवेदनहरूको कार्यान्वयनका सिलसिलामा भए/गरेका प्रमुख काम कारवाहीहरू देहाय बमोजिम रहेका छन् ।

१. विकास बैङ्कहरूका पदाधिकारीहरू उपर गरिएको कारवाही

- १.१ पुँजी वृद्धिको लागि Calls-in-advance मा राखेको रकम भिकेको, संस्थापक सम्बद्ध कर्जा असुल गर्न निर्देशन दिएकोमा निर्देशनको पालना नगरेको, बीना प्रयोजन पेशकी लिई कृत्रिम ऋणी सृजना गरी हिसाव मिलान गरेकोले युनाइटेड विकास बैङ्क लि., जीतपुर, बाराका कार्यकारी अध्यक्ष रविन्द्र बहादुर सिंह र पुँजी वृद्धि प्रयोजनार्थ Calls-in-advance मा राखेको रकम Books of Accounts मा लेखाङ्कन नै नगरी भिकी खर्च गरेकोले सोही बैङ्कका सञ्चालक राधाकृष्ण अमात्यलाई मिति २०६७/१०/१७ को निर्णयानुसार नेपाल राष्ट्र बैङ्क ऐन, २०५८ को दफा १०० को उपदफा २ को खण्ड (ग) र बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा ७४ को उपदफा ४ को खण्ड (ग) बमोजिम जनही रु.५,००,०००/- जरिवाना गरी निजहरूलाई पदबाट हटाइएको छ ।
- १.२ नेपाल राष्ट्र बैङ्क ऐन, २०५८ को दफा १०० को उपदफा (२) को खण्ड (ग) तथा बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा ७४ को उपदफा ४ को खण्ड (ग) अनुसार देहाय बमोजिमका वित्तीय संस्थाका पदाधिकारीहरूलाई रु.५,००,०००/- जरिवाना गरिएकोले बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा १८ को उपदफा (१) को खण्ड (ढ) बमोजिम पदमा बहाल रहन स्वतः अयोग्य भएको जानकारी गराइएको छ ।

सि.न.	वित्तीय संस्थाको नाम	पदाधिकारीको पद, नामथर	कारवाहीको मिति
१	गोर्खा डेभलपमेन्ट बैङ्क (नेपाल) लि.	कार्यकारी अध्यक्ष, श्री डम्बर बहादुर तामाङ (बम्जन)	२०६७/१२/१४
२	पश्चिमाञ्चल डेभलपमेन्ट बैङ्क लि.	प्रबन्ध सञ्चालक, श्री लक्ष्मण ज्ञवाली	२०६८/०१/२२

- १.३ गोर्खा डेभलपमेन्ट बैङ्क लि. सँग सम्बद्ध रही अनियमित एवं गैरकानुनी तवरले निक्षेपकर्ता एवं संस्थाको हित विपरित हुने गरी कार्य गर्ने उक्त संस्थाका तत्कालीन कार्यकारी अध्यक्ष डम्बर बहादुर तामाङ (बम्जन) तथा सञ्चालकहरू क्रमशः निर्मल गुरुङ्ग, धन प्रसाद राई, दिनेश शाक्य, मीना श्रेष्ठ, संजिव कुमार मिश्र, महेश प्रसाद रिजाल र रमेश बहादुर तामाङ्ग, कर्मचारीहरू क्रमशः तत्कालीन महाप्रबन्धक राजेन्द्रदास श्रेष्ठ, कर्जा प्रमुख दीपक राना मगर, पूर्व सञ्चालक प्रवीण नौलखा, नेपाल मन्था प्रोडक्ट्स प्रा.लि. का प्रबन्ध सञ्चालक राकेश कुमार अडुकिया, उक्त बैङ्कका ऋणीहरू क्रमशः संजिव कुमार अग्रवाल, जीवन घिमिरे, सो बैङ्कका संस्थापक शेयरधनी कृषि प्रेमुरा होल्डिङ्ग प्रा.लि.का सञ्चालक रुची जाजोडिया र पुनम खेतानलाई बैकिङ्ग कसुर तथा सजाय ऐन, २०६४ को दफा ७,

८ र ९ बमोजिमको कसुरमा संलग्न रहेको देखिएको हुँदा निजहरुलाई अनुसन्धान तथा आवश्यक कारवाहीका लागि नेपाल सरकारको सम्बन्धित निकायहरुमा लेखी पठाइएको छ ।

- १.४ पश्चिमाञ्चल डेभलपमेन्ट बैङ्क, बुटवल, रुपन्देहीको सञ्चालक समितिले बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा २१ को उपदफा १ को प्रतिकूल हुने गरी प्रबन्ध सञ्चालकलाई तलब लगायतका सुविधाहरु प्रदान गरेको र नियम विपरीत प्रदान गरिएका रकमहरु असुलउपर गरी यस बैङ्कलाई जानकारी दिन निर्देशन दिइएकोमा निर्देशनको पालना नभएकोले बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा ७४ को उपदफा ४ को खण्ड (क) बमोजिम मिति २०६७/१२/२२ मा उक्त संस्थाका अध्यक्ष श्री हरिकृष्ण श्रेष्ठ, सञ्चालकहरु क्रमशः श्री केशव ज्ञवाली, श्री सन्तोषलाल श्रेष्ठ तथा श्री उत्तम अर्याल, तत्कालीन सञ्चालक श्री विवेक प्रधान र प्रबन्ध सञ्चालक श्री लक्ष्मण ज्ञवालीलाई नसिहत दिइएको ।
- १.५ पश्चिमाञ्चल डेभलपमेन्ट बैङ्क, बुटवल, रुपन्देहीको सञ्चालक समितिले एकीकृत निर्देशन, २०६७ को निर्देशन नं.६ को बुँदा ६ को खण्ड (ग) विपरीत संस्थापकको वित्तीय स्वार्थ भएको रेसुझा ट्रयाक्टर सप्लायर्सलाई कर्जा प्रवाह गरेको पाइएकोले बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा ७४ को उपदफा ४ को खण्ड (क) बमोजिम मिति २०६८/१/२२ मा उक्त संस्थाका अध्यक्ष श्री हरिकृष्ण श्रेष्ठ, सञ्चालकहरु क्रमशः श्री केशव ज्ञवाली, श्री सन्तोषलाल श्रेष्ठ तथा श्री उत्तम अर्याल, तत्कालीन सञ्चालक श्री विवेक प्रधान र प्रबन्ध सञ्चालक श्री लक्ष्मण ज्ञवालीलाई नसिहत दिइएको छ ।
- १.६ अन्नपूर्ण विकास बैङ्क, बनेपा, काभ्रेको सञ्चालक समितिले यस बैङ्कको निर्देशन तथा संस्थापक सुशासन सम्बन्धी व्यवहार एवं भावना तथा बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा ४८ को उपदफा (१) को खण्ड (ग) र (घ) को कानूनी व्यवस्था विपरित संस्थापक शेयर खरीद गर्न संस्थाकै कर्जा उपयोग गरेको देखिएकोले उक्त कर्जा प्रवाह गर्ने निर्णयमा संलग्न सञ्चालक समितिका अध्यक्ष चन्द्र शर्मा तथा सदस्यहरु बालकृष्ण न्यौपाने, जगतबहादुर श्रेष्ठ र जीवनकुमारी पौडेललाई बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा ७४ को उपदफा (४) को खण्ड (क) बमोजिम मिति २०६८/२/४ मा नसिहत दिइएको छ ।
- १.७ पब्लिक डेभलपमेन्ट बैङ्क, वीरगञ्जका संस्थापक तथा तत्कालिन प्रबन्धक सञ्चालकले आफू कार्यरत रहँदा प्रक्रिया पुरा नगरी चेक खरीद गरेको, त्यस्ता चेकहरु समाशोधनका लागि सम्बन्धित बैङ्कमा नपठाई अनियमितता गरेको तथा Dummy Staffs खडा गरेको र अनियमित कार्यहरु रोक्ने जिम्मेवारी पुरा नगरेकोले बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन २०६३ को दफा ७४ को उपदफा ४ को खण्ड (ग) बमोजिम रु.२५,०००। तथा सोही संस्थाका निलम्बित अर्का सञ्चालकलाई निज सञ्चालक रहँदा स्वयंले कर्जा लिएको तथा अन्य ऋणीको जमानत बसेको हुँदा बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन २०६३ को दफा ७४ को उपदफा ४ को खण्ड (ग) बमोजिम रु.११,१११।- जरिवाना गरिएको छ ।

२. विकास बैङ्कहरु उपर गरिएको कारवाही

- २.१ युनाइटेड विकास बैङ्क लि., जीतपुर, बाराको २०६७ आषाढ मसान्तको वित्तीय विवरणका आधारमा गरिएको स्थलगत निरीक्षणबाट संस्थाको पूँजीकोष १०३.९० प्रतिशतले ऋणात्मक रहेको, खराब कर्जाको अनुपात कूल कर्जाको ८७.८१ प्रतिशत रहेको, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तथा संस्थागत सुशासनको अवस्था अत्यन्त कमजोर रहेको, यस बैङ्कबाट विगतमा दिएका निर्देशनहरु कार्यान्वयन

गर्ने तर्फ गम्भीर नभएको एवं कतिपय निर्देशनहरूको उलङ्घन गरेको, संस्था गम्भिर तरलता सङ्कटबाट गुज्रिरहेको, सञ्चित नोक्सानी अधिक रही सो बढ्ने क्रममा रहेकोले वित्तीय स्थिति हासोन्मुख रहेको, निक्षेपकर्ताको निक्षेप फिर्ता भुक्तानी गर्न नसकेको एवं यस बैङ्कको निर्देशन अनुरूप हिसाब किताब नराखेको लगायत गम्भीर कैफियतहरू देखिएको सन्दर्भमा सफाईको मौका दिई स्पष्टीकरण माग गर्दा प्राप्त हुन आएको प्रत्युत्तरबाट उपर्युक्त अवस्थामा सुधार हुनसक्ने ठोस एवं भरपर्दो आधार नदेखिएकोले संस्थालाई यथास्थितिमा सञ्चालन हुन दिँदा सर्वसाधारण निक्षेपकर्ताको निक्षेप एवं लगानीकर्ताहरूको लगानी थप जोखिमयुक्त हुने देखिएकोले उक्त संस्थालाई नेपाल राष्ट्र बैङ्क ऐन, २०५८ को दफा ८६ख एवं नेपाल राष्ट्र बैङ्क, बैङ्क तथा वित्तीय संस्थाको शीघ्र सुधारात्मक कारवाही सम्बन्धी विनियमावली, २०६४ को विनियम ३ को खण्ड (ड) को उप खण्ड (आ) बमोजिम मिति २०६७ फाल्गुण १ देखि समस्याग्रस्त घोषणा गरिएको छ ।

२.२ यस बैङ्कबाट गरिएको गोर्खा डेभलपमेण्ट बैङ्क लि. को विशेष निरीक्षणबाट उक्त बैङ्कको पुँजीकोष २.१ प्रतिशत मात्र रहेको, निष्कृत्य कर्जा १७.५ प्रतिशत रहेको, बैङ्कले भुक्तानी अवधि सकिएका केही संस्थागत मुद्दती निक्षेपको भुक्तानी गर्न नसकेको, बैङ्क ठूलो नोक्सानीमा जाने देखिएको, अनिवार्य मौज्जात तथा वैधानिक तरलता अनुपात कायम गर्न नसकेको, निर्दिष्ट मापदण्ड अनुरूप सुशासन कायम नगरेको साथै पुँजीकोषको शत प्रतिशतभन्दा बढी हुने गरी बिना स्रोत शंकास्पद तवरले जग्गा खरिद गर्ने निर्णय गरेको लगायतका निक्षेपकर्ता तथा शेयरधनीहरूको हित विपरीत हुने गरी अनियमित एवं गैरजिम्मेवारपूर्ण ढङ्गले कार्य गरेको र समग्रमा बैङ्कको वित्तीय स्थिति अत्यन्त कमजोर देखिएको हुँदा मिति २०६७/१२/११ को निर्णयानुसार उक्त बैङ्कलाई नेपाल राष्ट्र बैङ्क ऐन, २०५८ को दफा ८६ख बमोजिम मिति २०६७/१२/११ देखि समस्याग्रस्त वित्तीय संस्था घोषणा गरी ऐनको दफा ८६ग अनुसार ६ महिनाभित्र पालना गर्ने गरी देहाय बमोजिमका निर्देशनहरू दिइएको ।

- (क) यस बैङ्कको निर्देशन बमोजिम पुँजीकोष कायम गर्न ।
- (ख) निक्षेप संकलन एवम् नवीकरण नगर्न ।
- (ग) थप कर्जा तथा जमानत प्रदान नगर्न ।
- (घ) भाका म्याद पुगेका एवं फिर्ता भुक्तानी गर्नुपर्ने निक्षेप फिर्ता गर्न ।
- (ङ) निष्कृत्य कर्जाको अनुपात बढीमा ५ प्रतिशतमा ल्याउन ।
- (च) प्रतिदिन प्रति खाता रु. पाँच लाखभन्दा बढीको निक्षेप दायित्वको भुक्तानी गर्दा यस बैङ्कको वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभागबाट पूर्व स्वीकृति लिन ।
- (छ) नयाँ शाखा नखोल्न ।
- (ज) स्थीरसम्पत्ति खरिद तथा बिक्री नगर्न ।
- (झ) सञ्चालकको भत्ता तथा सुविधा एवम् कर्मचारीको तलब भत्ता तथा अन्य आर्थिक सुविधा वृद्धि नगर्न ।
- (ञ) यस बैङ्कको स्वीकृति बिना नयाँ कर्मचारी भर्ना तथा बढुवा नगर्न ।
- (ट) लाभांश वितरण नगर्न ।
- (ठ) संस्थागत सुशासन, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली र जोखिम व्यवस्थापनको समुचित व्यवस्था मिलाउन ।
- (ड) अनियमित तरिकाले कर्जा प्रवाहमा संलग्न पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूलाई कारवाही गर्न ।
- (ढ) २०६७ चैत्र मसान्तभित्र विशेष साधारणसभा सम्पन्न गरी नयाँ सञ्चालक समिति गठन गर्न । साथै, नयाँ सञ्चालक समितिको निर्वाचनमा यस बैङ्कको कारवाही प्रक्रियामा रहेका सञ्चालकहरूले भाग लिन नपाउने व्यवस्था गर्न ।

- २.३ सांग्रिला विकास बैङ्क लि., पोखरा, कास्कीले आफ्नै ऋणीलाई संस्थापक समूहको शेयर विक्री गरी Fit and Proper Test का लागि नेपाल राष्ट्र बैङ्कमा गलत विवरण पेश गरेकोले बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा ७४ को उपदफा (१) को खण्ड (क) र उपदफा ४ को खण्ड (क) बमोजिम उक्त बैङ्कको सञ्चालक समितिलाई सचेत गर्नुका साथै सो बैङ्कका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत, हरि प्रसाद गुरुङ्गलाई समेत नसिहत दिइएको छ ।

३. अन्य काम/कारवाही

- ३.१ नेपाल राष्ट्र बैङ्कले तोकेको अनुपातमा अनिवार्य मौज्जात कायम नगरेकोले नेपाल राष्ट्र बैङ्क ऐन, २०५८ को दफा ४७ तथा एकीकृत निर्देशन, २०६७ को इ.प्रा.निर्देशन नं.१३/०६७ को बुँदा नं. (क)१(३) बमोजिम देहायका वित्तीय संस्थाहरूलाई हर्जाना लगाइएको छ ।

सि.न.	वित्तीय संस्थाको नाम	नपुग अवधि	जरिवाना (रु.)
१	काबेली विकास बैङ्क लि.	२०६७/४/२ देखि ४/८	७००
२	मुक्तिनाथ विकास बैङ्क लि., कास्की	२०६७/४/९ देखि ४/२२	४,४२२।५०
३	प्यासिफिक डेभलपमेन्ट बैङ्क लि., बेसिंशहर	२०६७/४/१६ देखि ४/२२	७२५।९०
४	वेस्टर्न डेभलपमेन्ट बैङ्क लि., दाङ	२०६७/४/२३ देखि ४/२९	९४।९४
५	मातृभूमी विकास बैङ्क लि., सिन्धुली	२०६७/४/३० देखि ५/२२	९७।९३
६	सिभिक डेभलपमेन्ट बैङ्क लि., धादिङ	२०६७/६/३ देखि ६/९	२।६९
७	ब्राइट डेभलपमेन्ट बैङ्क लि., काभ्रे	२०६७/६/१० देखि ६/१६	९५।२।८७
८	सांग्रिला विकास बैङ्क लि.	२०६७/६/२४ देखि ७/६ तथा २०६७/७/१४ देखि ७/२०	३०७।२०
९	गौमुखी विकास बैङ्क लि., प्युठान	२०६७/८/१२ देखि ८/१८	१४।८१

साथै, उक्त आर्थिक वर्षको विभिन्न त्रयमासिक अवधिहरूमा तोके बमोजिम वैधानिक तरलता अनुपात कायम नगर्ने विकास बैङ्कहरूलाई नियमानुसारले जरिवाना लगाइएको छ ।

- ३.२ नेपाल राष्ट्र बैङ्कले तोकेको अनुपातमा विपन्न वर्गमा कर्जा प्रवाह नगरेकोले नेपाल राष्ट्र बैङ्क ऐन, २०५८ को दफा ८१ को उपदफा (२) तथा एकीकृत निर्देशन, २०६७ को इ.प्रा.निर्देशन नं.१७/०६७ को बुँदा नं. १५ बमोजिम देहायका वित्तीय संस्थाहरूलाई हर्जाना लगाइएको छ ।

सि.न.	वित्तीय संस्थाको नाम	नपुग त्रैमास	जरिवाना (रु.)
१	सांग्रिला विकास बैङ्क लि., कास्की	२०६७ आषाढ	१५,६६०।००

खण्ड (ड)

नीति, योजना र आन्तरिक
प्रशासनसँग सम्बन्धित गतिविधि

खण्ड (ड)

नीति, योजना र आन्तरिक प्रशासनसँग सम्बन्धित गतिविधि

१. जनशक्ति

२०६८ आषाढ मसान्तमा तत्कालिन वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभागमा कार्यरत अधिकृत स्तरका ५७ जना, सहायक स्तरका ३ जना र पियनस्तरका २ जना गरी ६२ जना कर्मचारीहरूको नामावली देहाय बमोजिम रहेको छ ।

S. No.	Designation	Name
1	Executive Director	Bishnu Nepal
2	Director	Laxmi Prapanna Niraoula
3	Director	Parbat Karki
4	Director	Sher Jung Rana
5	Acting Director	Mukunda Kumar Chhetri
6	Deputy Director	Shekhar Nath Subedi
7	Deputy Director	Uddab Lal Ranjitkar
8	Deputy Director	Balaram Paudel
9	Deputy Director	Hari Gopal Adhikari
10	Deputy Director	Gyanu Krishna Adhikari
11	Deputy Director	Pradeep Adhikari
12	Deputy Director	Bijaya Basnet Kshetri
13	Deputy Director	Rudra Bdr. Ghimire
14	Deputy Director	Rajendra Bhattarai
15	Deputy Director	Prakash Chandra Bhattarai
16	Deputy Director	Vishrut Thapa
17	Deputy Director	Bam Bahadur Mishra
18	Deputy Director	Mukti Nath Sapkota
19	Deputy Director	Ramesh Pd. Ghimire
20	Deputy Director	Devendra Gautam
21	Deputy Director	Bhuvan Basnet
22	Assistant Director	Dr. Khem Raj Bhetuwal
23	Assistant Director	Sudip Phuyal
24	Assistant Director	Anuj Dahal
25	Assistant Director	Hari Prasad Poudel
26	Assistant Director	Mukunda Raj Poudel
27	Sup. (Com)	Jaya Shankar Maharjan
28	Assistant Director	Milan Rai
29	Assistant Director	Mohan Pudasaini
30	Assistant Director	Nischal Adhikari
31	Assistant Director	Durgesh Gopal Shrestha
32	Assistant Director	Nabina Dhakal
33	Assistant Director	Sagar Prasad Sigdel
34	Assistant Director	Mohan Prasad Bhattarai

35	Assistant Director	Kajiram Karki
36	Sup. (Com.)	Jayaram Rajbhandari
37	Assistant Director	Prem Lal Gyawali
38	Assistant Director	Badri Prasad Khakurel
39	Assistant Director	Chandra Mani Niraula
40	Assistant Director	Ishwar Kumar Katuwal
41	Assistant Director	Rajan Dahal
42	Assistant Director	Rajesh Pd. Sharma
43	Assistant Director	Padma Raj Regmi
44	Assistant Director	Rewati Pd. Shrestha
45	Assistant Director	Damodar Pd. Acharya
46	Assistant Director	Siya Ram Chaudhary
47	Assistant Director	Arun Acharya
48	Assistant Director	Ramesh Pd. Chaulagain
49	Assistant Director	Krishna Sharan Phuyal
50	Assistant Director	Ram Chandra Bhattarai
51	Assistant Director	Yam Lal Subedi
52	Assistant Director	Shyam Pd. Dhakal
53	Assistant Director	Sanjaya Pd. Mishra
54	Assistant Director	Manoj Gurung
55	Assistant Director	Baburam Koirala
56	Assistant Director	Bishwa Nath Neupane
57	Assistant Director	Bishnu Pd. Upadhyaya
58	Head Assistant	Resham Bdr. Balchhaudi
59	Sub-Assistant	Ganeshman Maharjan
60	Sub-Assistant	Srilal Karki
61	Head Peon	Sagar Simkhada
62	Head Peon	Gopal Maharjan

२. सेमिनार, तालिम, गोष्ठी तथा कार्यशालामा सहभागिता

सुपरिवेक्षकहरूको क्षमता अभिवृद्धिको लागि आर्थिक वर्ष २०६७/६८ मा देहायका विषयहरूमा स्वदेशमा सञ्चालित तालिम कार्यक्रममा सहभागी गराइएको छ।

S.N.	Subject	No. of Participants	Period	Organizer	Place
1.	Risk Management	1	2010 Aug 23	SBI Bank Ltd, Nepal	Kathmandu
2.	International Financial Reporting Standards (IFRS)	1	2010 Aug 19	Accounting Standards Board Nepal	Babarmahal
3.	Examination of B & FIs		2067.2.9-11	BTC	Thapathali
4.	Implementation of BASEL II for DBs	2	2067.7.28-8.1	BTC	Thapathali
5.	Market Research and Product Development		2067.8.28	Micro-finance Promotion and Supervision Dept.	

6.	Supervision of B & FIs (Including Risk based Supervision)	1	2011 Jan 2-7	BTC	Thapathali
7.	Central Banking	1	2067.9.17-24	BTC	Biratnagar
8.	Supervision of B & FIs (including Risk based Supervision)	2	2067.9.18-23	BTC	Thapathali
9.	Risk Based Approach to Auditing	1	2068.1.16-17	Hotel Himalya	
10.	Trainers Training	1	2068.2.8-13	BTC	Thapathali
11.	Stress Management	1	2011 Jun 16-18	BTC	Thapathali
12.	Risk Management Guideline	1	2011 Jun 30	NRB, Financial Information Unit	Hotel Sangrila

साथै, आर्थिक वर्ष २०६७/६८ मा विभागका सुपरिवेक्षकहरुलाई देहाय बमोजिमका वैदेशिक तालिम तथा सेमिनारहरुमा सहभागी गराइएको छ ।

S.N.	Subject	No. of Participants	Period	Organizer	Country
1.	Resolution Of Problem Banks On Collaboration With MDIC Bank	1	Aug 15-20, 2010	The SEACEN Centre	Malaysia
2.	12th MAS Banking Supervisors Training Programme	1	Dec 6-10, 2010	MAS	Singapore
3.	The Impact of Global Financial Reforms & Challenges for Asia Emerging Markets	1	2011	The SEACEN Centre	Sri Lanka
4.	Workshop on Financial Market Analysis & Surveillance	1	Feb 4-13, 2011	The SEACEN Centre	Malaysia
5.	Problem Bank Supervision	1	Mar 13- 18, 2011	The SEACEN Centre	Malaysia
6.	Observation/Study Visit Program to State Bank of Pakistan	1	Mar 16- 27, 2011	State Bank of Pakistan	Pakistan
7.	Basel II Enhancements & Policy Responses of SAARC Countries	1	April, 2011	State Bank of Pakistan	Pakistan
8.	Role of Central Bank in Federal System	1	May 2-5, 2011	RBI	India
9.	Macro Prudential Supervision	1	Jun 5-10, 2011	ADB	Thailand
10.	The Impact of Global Financial Reforms & Challenges	1	Jul 3-11, 2011	The SEACEN Centre	Sri Lanka
11.	Anti Money Laundering & Combating the Financing of Terrorism (AML/CFT)	1	Jul 11-15, 2011	ITP	India

अनुसूचीहरू

विकास बैङ्कहरुको सूची
(२०६८ आषाढ मसान्तको आधारमा)

क्र.सं.	नाम	केन्द्रीय कार्यालय	संचालन मिति
१	एन. आई.डि.सि. डेभलपमेन्ट बैङ्क लि.	दरबारमार्ग, काठमाडौं	२०१६।०३।०१
२	उद्यम विकास बैङ्क लि.	नारायणगढ, चितवन	२०५५।११।१०
३	मालिका विकास बैङ्क लि.	धनगढी, कैलाली	२०५६।०७।२५
४	सिद्धार्थ डेभलपमेन्ट बैङ्क लि.	तिनकुने, काठमाडौं	२०५५।०९।०४
५	युनाइटेड विकास बैङ्क लि.	जितपुर, बारा	२०५८।१२।०३
६	मनकामना डेभलपमेन्ट बैङ्क लि.	दरबारमार्ग, काठमाडौं	२०५८।०३।०५
७	नारायणी डेभलपमेन्ट बैङ्क लि.	रत्ननगर, चितवन	२०५८।०७।०१
८	पश्चिमाञ्चल डेभलपमेन्ट बैङ्क लि.	बुटवल, रुपन्देही	२०५९।११।१८
९	सहयोगी विकास बैङ्क लि.	जनकपुरधाम, धनुषा	२०६०।०७।०४
१०	पशुपति विकास बैङ्क लि.	बनेपा, काभ्रे	२०६०।०९।१७
११	कर्णाली विकास बैङ्क लि.	नेपालगञ्ज, बाँके	२०६०।१०।२२
१२	त्रिवेणी विकास बैङ्क लि.	नारायणगढ, चितवन	२०६१।०४।११
१३	अन्नपूर्ण विकास बैङ्क लि.	बनेपा, काभ्रे	२०६१।०५।०७
१४	भृकुटी डेभलपमेन्ट बैङ्क लि.	शंकरनगर, रूपन्देही	२०६१।०५।०३
१५	शुभेच्छा विकास बैङ्क लि.	नारायणगढ, चितवन	२०६१।०५।२९
१६	बागेश्वरी डेभलपमेन्ट बैङ्क लि.	नेपालगञ्ज, बाँके	२०६१।०७।०३
१७	गौरीशंकर डेभलपमेन्ट बैङ्क लि.	कावासोती, नवलपरासी	२०६१।०८।१४
१८	गोरखा विकास बैक लि.	पुतलीसडक, काठमाडौं	२०६१।०८।१६
१९	गण्डकी विकास बैक लि.	पोखरा, कास्की	२०६१।१०।१२
२०	इन्फ्रास्ट्रक्चर डेभलपमेन्ट बैक लि.	बनेपा, काभ्रे	२०६२।०१।१६
२१	बिजनेस युनिभर्सल डेभलपमेन्ट बैक लि. ***	कान्तिपथ, काठमाडौं	२०६८।११।२२
२२	विराटलक्ष्मी विकास बैक लि.	विराटनगर, मोरङ	२०६२।०१।२८
२३	एक्सेल डेभलपमेन्ट बैक लि.	बिर्तामोड, भूपा	२०६२।०४।०६
२४	वेस्टर्न डेभलपमेन्ट बैक लि.	घोराही, दाङ	२०६२।०५।३०
२५	एच. एण्ड वि. डेभलपमेन्ट बैक लि. ##	कमलादी, काठमाडौं	२०६८।०३।०१
२६	अरनिको डेभलपमेन्ट बैक लि.	धुलिखेल, काभ्रे	२०६३।०३।२२
२७	एनडिइपी डेभलपमेन्ट बैक लि.	कमलादी, काठमाडौं	२०६३।०४।०१
२८	क्लिन इनर्जी डेभलपमेन्ट बैक लि.	सीतापाइला, काठमाडौं	२०६३।०५।२२
२९	मितेरी डेभलपमेन्ट बैङ्क लि.	धरान, सुनसरी	२०६३।०६।२७

क्र.सं.	नाम	केन्द्रीय कार्यालय	संचालन मिति
३०	तिनाउ विकास बैङ्क लि.	बुटवल, रुपन्देही	२०६३।०६।२७
३१	राइजिङ्ग डेभलपमेण्ट बैङ्क लि.	गैडाकोट, नवलपरासी	२०६३।०९।०३
३२	मुक्तिनाथ विकास बैङ्क लि.	पोखरा, कास्की	२०६३।०९।०३
३३	सेवा विकास बैङ्क लि.	बुटवल, रुपन्देही	२०६३।११।१३
३४	कनकाई विकास बैङ्क लि.	दमक, भापा	२०६४।०१।२१
३५	पब्लिक डेभलपमेण्ट बैङ्क लि.	वीरगञ्ज, पर्सा	२०६४।०२।२४
३६	महाकाली विकास बैङ्क लि.	महेन्द्रनगर, कञ्चनपुर	२०६४।०५।०१
३७	एस डेभलपमेण्ट बैङ्क लि.	नारायणचौर, काठमाडौं	२०६४।०४।३०
३८	भार्गव विकास बैङ्क लि.	नेपालगञ्ज, बाँके	२०६४।०५।१३
३९	सांग्रिला विकास बैङ्क लि.	पोखरा, कास्की	२०६४।०५।०९
४०	रेसुङ्गा विकास बैङ्क लि.	तम्घास, गुल्मी	२०६४।०६।०९
४१	रारा विकास बैङ्क लि.	वीरेन्द्रनगर, सुर्खेत	२०६४।०६।२५
४२	दियालो विकास बैङ्क लि.	बनेपा, काभ्रे	२०६४।०६।१४
४३	कन्ट्री डेभलपमेण्ट बैङ्क लि.	बनेपा, काभ्रे	२०६४।०६।१७
४४	अल्पाइन डेभलपमेण्ट बैङ्क लि.	हेटौंडा, मकवानपुर	२०६४।०६।१८
४५	निलगिरी विकास बैङ्क लि.	बेनी, म्याग्दी	२०६४।०६।२५
४६	काष्ठमण्डप डेभलपमेण्ट बैङ्क लि.	न्यूरोड, काठमाडौं	२०६४।०६।२५
४७	गरिमा विकास बैङ्क लि.	पोखरा, कास्की	२०६४।०८।०७
४८	सिटी डेभलपमेण्ट बैङ्क लि.	पोखरा, कास्की	२०६४।०७।०२
४९	विश्व विकास बैङ्क लि.	पोखरा, कास्की	२०६४।०८।०५
५०	प्रोफेसनल विकास बैङ्क लि.	बनेपा, काभ्रे	२०६४।०६।३०
५१	काबेली विकास बैङ्क लि.	धनकुटाबजार, धनकुटा	२०६४।०९।०१
५२	कामना विकास बैङ्क लि.	लेखनाथ, कास्की	२०६४।०६।१२
५३	कर्पोरेट डेभलपमेण्ट बैङ्क लि.	वीरगञ्ज, पर्सा	२०६४।०६।२५
५४	पाथिभरा विकास बैङ्क लि.	उर्लावारी, मोरङ	२०६४।०८।०५
५५	पूर्णमा विकास बैङ्क लि.	सिद्धार्थनगर, रुपन्देही	२०६५।०२।०७
५६	ज्योति विकास बैङ्क लि.	कमलादी, काठमाडौं	२०६५।०४।१०
५७	बाग्मती डेभलपमेण्ट बैङ्क लि.	हरिऔन, सर्लाही	२०६५।१२।१०
५८	हाम्रो विकास बैङ्क लि.	बट्टार, नुवाकोट	२०६६।०१।०६
५९	काक्रेबिहार विकास बैङ्क लि.	वीरेन्द्रनगर, सुर्खेत	२०६६।०२।०१
६०	शाइन डेभलपमेण्ट बैङ्क लि.	बुटवल, रुपन्देही	२०६५।११।११
६१	प्यासिफिक डेभलपमेण्ट बैङ्क लि.	बेसीशहर, लमजुङ्ग	२०६६।०४।०१

क्र.सं.	नाम	केन्द्रीय कार्यालय	संचालन मिति
६२	सिभिक डेभलपमेण्ट बैङ्क लि.	धादिङ्गबेसी, धादिङ्ग	२०६६।०४।२९
६३	इन्टरनेसनल डेभलपमेण्ट बैङ्क लि.	टेकु, काठमाडौं	२०६६।०५।१९
६४	गुल्मी विकास बैङ्क लि.	तम्घास, गुल्मी	२०६६।०६।०८
६५	कन्चन डेभलपमेण्ट बैङ्क लि.	महेन्द्रनगर, कन्चनपुर	२०६६।०६।१३
६६	मातृभूमि विकास बैङ्क लि.	सिन्धुलीमाढी, सिन्धुली	२०६६।०६।२३
६७	ब्राइट डेभलपमेण्ट बैङ्क लि.	पनौती, काभ्रे	२०६६।०६।२२
६८	इन्नोभेटिभ डेभलपमेण्ट बैङ्क लि.	सिद्धार्थनगर, रुपन्देही	२०६६।०७।२७
६९	फिमरूक विकास बैङ्क लि.	बाग्दुला, प्यूठान	२०६६।०८।२९
७०	मेट्रो डेभलपमेण्ट बैङ्क लि.	पोखरा, कास्की	२०६६।०९।०१
७१	भिवोर विकास बैङ्क लि.	त्रिपुरेश्वर, काठमाडौं	२०६४।०६।१७
७२	गौमुखी विकास बैङ्क लि.	विजुवार, प्यूठान	२०६६।१०।११
७३	राप्तीभेरी विकास बैङ्क लि.	नेपालगञ्ज, बाँके	२०६६।१०।०१
७४	नेपाल कन्जुमर डेभलपमेण्ट बैङ्क लि.	पोखरा, कास्की	२०६६।१०।२२
७५	खाँदवारी डेभलपमेण्ट बैङ्क लि.	खाँदवारी, संखुवासभा	२०६६।११।२१
७६	टुरिजम डेभलपमेण्ट बैङ्क लि.	ठमेल, काठमाडौं	२०६६।१२।०५
७७	मिसन डेभलपमेण्ट बैङ्क लि.	बुटवल, रुपन्देही	२०६७।०३।०१
७८	सूर्य डेभलपमेण्ट बैङ्क लि.	चरिकोट, दोलखा	२०६७।०४।०२
७९	माउण्ट मकालु डेभलपमेण्ट बैङ्क लि.	बसन्तपुर, तेरथूम	२०६७।०४।०५
८०	सिन्धु विकास बैङ्क लि.	बाह्रबिसे, सिन्धुपाल्चोक	२०६७।०५।२४
८१	सहारा विकास बैङ्क लि.	मलंगवा, सर्लाही	२०६७।०७।१०
८२	सोसियल डेभलपमेण्ट बैङ्क लि.	नक्साल, काठमाडौं	२०६७।०६।२७
८३	नेपाल कम्युनिटी डेभलपमेण्ट बैङ्क लि.	बुटवल, रुपन्देही	२०६७।०७।१७
८४	कसमस डेभलपमेण्ट बैङ्क लि.	गोरखा बजार, गोरखा	२०६७।०८।०१
८५	मनास्लु डेभलपमेण्ट बैङ्क लि.	बसपार्क, गोरखा	२०६७।०८।२८
८६	समवृद्धि विकास बैङ्क लि.	गजुरी, धादिङ्ग	२०६७।०९।१६

*** युनिभर्सल फाइनेन्स र विजनेस डेभलपमेण्ट बैङ्क मर्ज भई स्थापना भएको

विरगंज फाइनेन्स हिमचुलि विकास बैङ्क सर्ग मर्ज भई स्थापना भएको